

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Θέμα Διπλωματικής Εργασίας:
Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΧΕΔΙΟ "ΗΡΑΚΛΗΣ"

Διπλωματική Εργασία του Μεταπτυχιακού Φοιτητή:

✓ (Α.Μ.: moes1943) Ευάγγελου Β. ΤΡΙΓΩΝΗ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: καΜαρία ΨΥΛΛΑΚΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε θεωρητική ανάλυση της έννοιας των κόκκινων δανείων (NPL) στην Χώρα μας και εν συνεχεία πραγματοποιήθηκε οικονομετρική μελέτη, σχετικά με τη διερεύνηση των μεταβλητών που συσχετίζονται με το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δάνειων στην Ελλάδα, από την οποία προέκυψαν σχετικά συμπεράσματα, τα οποία ακολούθως αναλύθηκαν.

Αρχικά, λοιπόν, στο Κεφάλαιο 1 πραγματοποιήθηκε μία ιστορική αναδρομή των κόκκινων δανείων (NPL) στην Ελλάδα, βάσει στατιστικών στοιχείων που ελήφθησαν υπόψη κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, παρουσιάζοντας παράλληλα τον τρόπο διαφοροποίησης των οφειλετών. Συγκεκριμένα, αναλύθηκαν κατά περίπτωση η εξέλιξη της σχέσης μεταξύ Τραπεζικών Ιδρυμάτων και Πελατών, τα κόκκινα δάνεια στην Ελληνική αγορά, το πότε -πως δημιουργήθηκε το εν λόγω πρόβλημα καθώς και ο διαχωρισμός των στρατηγικών κακοπληρωτών από τους οφειλέτες.

Εν συνεχεία, στο Κεφάλαιο 2 αναλύθηκαν διάφορα μέτρα επίλυσης που ελήφθησαν από τα εμπλεκόμενα μέρη καθώς και η παρέμβαση του Κράτους, προκειμένου να επιλυθεί το τεράστιο αυτό πρόβλημα, το οποίο αδιαμφισβήτητα προκάλεσε μεγάλους κλυδωνισμούς τόσο στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, όσο και εν γένει στην Ελληνική Οικονομία. Συγκεκριμένα, στο εν λόγω Κεφάλαιο, παρουσιάστηκε κατά σειρά η συνεργασία οφειλετών και Τραπεζών, οι τρόποι αντίδρασης των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, οι τρόποι αντίδρασης των οφειλετών, οι αναχρηματοδοτήσεις - ρυθμίσεις οφειλών, ο Κώδικας Δεοντολογίας των Τραπεζών που θεσπίστηκε στα πλαίσια αντιμετώπισης του εν λόγω φαινομένου, ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων-διαμεσολάβηση, οι πρωτοβουλίες των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, κρατική παρέμβαση, καθώς και το Πρόγραμμα Παροχής Εγγύησης σε Τιτλοποιήσεις Πιστωτικών Ιδρυμάτων, γνωστό ως σχέδιο «ΗΡΑΚΛΗΣ».

Ακολούθως, στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται αφενός μεν η εμπειρική μελέτη που πραγματοποιήθηκε κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, μέσω της οποίας επιχειρήθηκε η διερεύνηση των μεταβλητών που συσχετίζονται με το

ύπος των μη εξυπηρετούμενων δάνειων στην Ελλάδα, αφετέρου δε τα συμπεράσματα που προέκυψαν μέσω αυτής.

Τέλος παρουσιάζεται η βιβλιογραφία, βάσει της οποίας στηρίχθηκε η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας (για παράδειγμα βιβλία, άρθρα δημοσιευμένα σε εφημερίδες και ιστοσελίδες, νομοθεσίες, Φ.Ε.Κ., ιστοσελίδες επίσημων Φορέων και Οργανισμών κ.α.).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την εκπόνηση της παρούσα διπλωματικής εργασίας κλείνει ένας σημαντικό κύκλος της ζωής μου, αυτός της αποφοίτησης μου από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική» του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Αρχικά, λοιπόν, θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα Καθηγήτρια κα Μαρία ΨΥΛΛΑΚΗ, η συμβολή της οποίας ήταν πραγματικά καθοριστική στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καθοδηγώντας με συνεχώς σε γνωστικό και ερευνητικό επίπεδο.

Επιπλέον, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική» του Πανεπιστημίου Πειραιώς, καθώς με την παρουσία τους είχα την δυνατότητα να αποκτήσω νέες γνώσεις και να αναπτύξω νέους ορίζοντες.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ ανήκει στην οικογένεια μου, η οποία καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου, τόσο σε Προπτυχιακό, όσο και σε Μεταπτυχιακό επίπεδο, στάθηκε δίπλα μου, παρακινώντας με να κυνηγήσω τα όνειρα μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος Πινάκων-Διαγραμμάτων	1
--------------------------------------	---

Κεφάλαιο 1 - Ιστορική αναδρομή κόκκινων δανείων - Στατιστικά στοιχεία -

Διαφοροποίηση οφειλετών.

1.1 Εισαγωγή	2
1.2 Η Εξέλιξη της Σχέσης μεταξύ Τραπεζικών Ιδρυμάτων και Πελατών	3
1.3 Τα κόκκινα δάνεια στην Ελληνική Αγορά	9
1.4 Πότε και Πως δημιουργήθηκε το πρόβλημα	14
1.5 Διαχωρισμός Στρατηγικών Κακοπληρωτών και Οφειλετών	17

Κεφάλαιο 2 - Μέτρα επίλυσης - Κρατική παρέμβαση.

2.1 Συνεργασία Οφειλετών και Τραπεζών. Μύθος ή Πραγματικότητα;	23
2.2 Τρόποι Αντίδρασης των Τραπεζικών Ιδρυμάτων	28
2.3 Τρόποι Αντίδρασης των Οφειλετών	33
2.4 Αναχρηματοδοτήσεις - Ρυθμίσεις Οφειλών	38
2.5 Κώδικας Δεοντολογίας των Τραπεζών	53
2.6 Εξωδικαστικός Μηχανισμός Ρύθμισης Οφειλών Επιχειρήσεων-Διαμεσολάβηση	57
2.7 Πρωτοβουλίες των Τραπεζικών Ιδρυμάτων - Κρατική Παρέμβαση	66
2.7.1 Πρωτοβουλίες των Τραπεζικών Ιδρυμάτων	66
2.7.2 Κρατική Παρέμβαση	68
2.8 Πρόγραμμα Παροχής Εγγύησης σε Τιτλοποίηση Πιστωτικών Ιδρυμάτων	73

Κεφάλαιο 3 - Εμπειρική μελέτη.

3.1 Εμπειρική Μελέτη	105
3.2 Συμπεράσματα	116
Επισκόπηση βιβλιογραφίας.....	117

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1 - Καμπύλη Ζήτησης (D) και Προσφοράς (S)	10
Πίνακας 1 - NPL (2002-2008).....	14
Πίνακα 2 - Πυραμίδα του Maslow	23
Πίνακας 3 - Κατάταξη Τύπων Ρύθμισης και Οριστικών Διευθετήσεων	38
Πίνακας 4 -Μεταβλητές του Μοντέλου	73
Πίνακας 5 –Εκτιμήσεις συντελεστών	75
Πίνακας 6 - Συνοπτικά στατιστικά μεγέθη	78
Διάγραμμα 2 -Χρονοσειρές	78
Πίνακας 7 - Έλεγχοι στασιμότητας	79
Πίνακας 8 - Αποτελέσματα εκτιμήσεων και διαγνωστικοί έλεγχοι	79
Διάγραμμα 3 - Διασπορά	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ιστορική αναδρομή κόκκινων δανείων-Στατιστικά στοιχεία-Διαφοροποίηση οφειλετών.

1.1 Εισαγωγή.

Αρχικά, θα ήθελα να επισημάνω ότι αφορμή για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτέλεσε το προσωπικό μου ενδιαφέρον για τον Τραπεζικό Κλάδο τόσο στην Χώρα μας, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο γεννήθηκε μέσα από την φοίτηση μου στο Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιώς, όντας κάτοχος του εν λόγω Προπτυχιακού Τίτλου..

Επιπρόσθετα, με την αποφοίτηση μου από το ανωτέρω Τμήματος Πανεπιστημίου Πειραιώς, πραγματοποίησα στη συνέχεια την πρακτική μου άσκηση στη Διεύθυνση Εργασιών Δημοσίου της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), διαπιστώνοντας εν τοις πράγμασι την σπουδαιότητα του ρόλου του Τραπεζικού συστήματος στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας καθώς και τους κινδύνους του φαινομένου των κόκκινων δανείων (NPL) εν γένει στην Χώρα μας.

Τίθεται, λοιπόν, στο τραπέζι των συζητήσεων ένα σημαντικό ζήτημα, το οποίο δεν είναι άλλο από την ανάγκη κατανόηση εκ μέρους των εμπλεκόμενων μερών (Κυβέρνηση, Τράπεζα της Ελλάδος, Τραπεζικά Ιδρύματα, Οφειλέτες κ.α.) του πραγματικού μεγέθους του προβλήματος των κόκκινων δανείων (NPL) στην Ελλάδα καθώς και η ανάγκη ανάληψης άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων επίλυσης του.

Ειδικότερα, προκειμένου να επιλυθεί ή έστω περιοριστεί το τεράστιο αυτό πρόβλημα, το οποίο αδιαμφισβήτητα προκάλεσε μεγάλους κλυδωνισμούς τόσο στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, όσο και στην Εθνική Οικονομία της Χώρας, κρίνεται αναγκαία η συνεργασία μεταξύ οφειλετών και Τραπεζικών Ιδρυμάτων, η θεσμοθέτηση του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών καθώς και η ψήφιση εκ μέρους της νομοθετικής εξουσίας διαφόρων δυνατοτήτων ρυθμίσεων οφειλών, όπως για παράδειγμα ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων και η διαμεσολάβηση, οι οποίες αποτέλεσαν σημαντικές κρατικές παρεμβάσεις, στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης του φαινομένου των κόκκινων δανείων (NPL).

1.2 Η Εξέλιξη της Σχέσης μεταξύ Τραπεζικών Ιδρυμάτων και Πελατών.

Αρχικά, πρέπει να επισημάνουμε ότι, ο Τραπεζικός Κλάδος πρωτοεμφανίστηκε στην Χώρα μας αμέσως μετά την ελληνική επανάσταση, με την ίδρυση δηλαδή του Ελληνικού Κράτους. Ωστόσο, όπως παρατηρούμε στο Άρθρο 10 του Ν. 5076/31, αναφορικά με την ίδρυση και λειτουργία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, δεν γίνεται καμία αναφορά σε μία εκ των δραστηριοτήτων τους, δηλαδή στην χορήγηση δανείων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το Άρθρο 10 του ανωτέρω Νόμου, ως Πιστωτικά Ιδρύματα εννοούνται οι επιχειρήσεις εκείνες, οι οποίες, μεταξύ άλλων δραστηριοτήτων και στόχων, δέχονται καταθέσεις είτε χρημάτων είτε έτερων αξιών (Νόμος 5076, 1931). Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, η εν λόγω μη αναφορά διορθώθηκε στην συνέχεια, καθότι σύμφωνα με το Άρθρο 16 παρ. 54, προβλέπεται η χορήγηση δανείων, ιδίως για δράσεις που σχετίζονται με αγροτικά προϊόντα, όπως για παράδειγμα τον καπνό, την σταφίδα και το σιτάρι. Επιπλέον, σύμφωνα με την αμέσως επόμενη παράγραφο, προβλέπεται η χορήγηση δανείων και προς τα άτομα που απαρτίζουν το Διοικητικό Συμβούλιο αυτών.

Έντονη κρατική παρέμβαση στο Τραπεζικό Κλάδο της Χώρας παρατηρείται αμέσως μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, με την ίδρυση της λεγόμενης τότε Νομισματικής Επιτροπής(Ψαλιδόπουλος Μ., 2014). Μεταξύ των βασικών της στόχων, η τελευταία επιχειρούσε να ελέγξει τόσο την κατανομή, όσο και την κατεύθυνση χορήγησης των τραπεζικών δανείων, ρυθμίζοντας το ύψος των επιτοκίων. Και αυτό διότι, όπως είναι λογικό εκείνη την μεταπολεμική περίοδο, η χορήγηση δανείων εκ μέρους των Τραπεζικών Ιδρυμάτων αποτελούσε τον κύριο μοχλό ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας.

Την ίδρυση της Νομισματικής Επιτροπής ακολούθησε και η δημιουργία της Επιτροπής Βιομηχανικών Πιστώσεων της Τράπεζας της Ελλάδος, βασική αποστολή της οποίας ήταν χορηγήσεις δανείων προς τον βιομηχανικό τομέα της Χώρας, προκειμένου οι βιομηχανίες που δραστηριοποιούνται εντός αυτού, να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες, ιδίως σε πρώτες ύλες και εξοπλισμό.

Ωστόσο, δεν ήταν λίγες οι στιγμές κατά τις οποίες οι ελληνικές κυβερνήσεις, ιδίως μετά την πτώση της στρατιωτικής δικτατορίας, χρησιμοποίησαν τις ανωτέρω επιτροπές, προκειμένου να εξυπηρετήσουν δικά τους συμφέροντα. Ειδικότερα,

παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι κυβερνήσεις διαχρονικά στην προσπάθεια τους να ανασυγκροτήσουν την εθνική οικονομία, να προβαίνουν στην ψήφιση μίας σειράς από αναπτυξιακών νόμων, όπου οι σχετικές επενδύσεις στηρίζονται κατά μεγάλο βαθμό στα τραπεζικά δάνεια. Οι πρακτικές αυτές χρησιμοποιούνταν ολοένα και συχνότερα, με αποτέλεσμα τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και οι πολίτες να στηρίζουν ολόκληρη την οικονομική τους δραστηριότητα στα δάνεια που τους χορηγούσαν τα Τραπεζικά Ιδρύματα.

Με το πέρασμα των ετών, παρατηρείται μία ραγδαία αποκλιμάκωση των επιτοκίων, με αποτέλεσμα επιχειρήσεις καθώς και φυσικά πρόσωπα να διαθέτουν την δυνατότητα χρηματοδοτικών πακέτων με όλο και ευνοϊκότερες συμβάσεις. Μάλιστα, με το Π.Δ. 2286/1994 θεσπίζεται για πρώτη φορά τόσο η έννοια της καταναλωτικής πίστης, όσο και η έννοια του καταναλωτικού δανείου, μέσω του οποίου ένα φυσικό πρόσωπο είχε την δυνατότητα να καλύψει ατομικές προσωπικές ανάγκες(Σταθόπουλος Μ., 2004).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τράπεζας της Ελλάδος, η χορήγηση δανείων στην Χώρα μας έσπασε πραγματικά κάθε ρεκόρ στις αρχές της δεκαετίας του '00, όταν με την υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβόνας, εισήλθε στο κοινό Ευρωπαϊκό Νόμισμα, δηλαδή στο ευρώ. Τόσο τα χαμηλά επιτόκια με τα οποία τα Τραπεζικά Ιδρύματα χορηγούσαν δάνεια, όσο και η γενικότερη εξωστρέφεια που χαρακτήρισε την ελληνική οικονομία με την είσοδο της Χώρας στο ευρώ, είχαν ως αποτέλεσμα ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων να στραφούν στην λήψη δανείων, να στηρίζουν την ζωή και την δραστηριότητα τους σε χρήμα προερχόμενο από δάνεια και εν γένει να βελτιώσουν σε σημαντικό βαθμό την ποιότητα της τότε ζωής τους. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, κατά το έτος 2009 το Ισοζύγιο Πληρωμών να παρουσιάσει έλλειμμα της τάξεως του 15%.

Από την άλλη πλευρά, το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα δημιούργησε αυξητικές τάσεις ζήτησης, παρέχοντας στο καταναλωτικό κοινό μία ολοένα και μεγαλύτερη γκάμα νέων προϊόντων, όπως για παράδειγμα τα γνωστά εκείνη την εποχή «διακοποδάνεια». Με άλλα λόγια, τα Πιστωτικά Ιδρύματα εκμεταλλεύτηκαν τα χαμηλά επιτόκια με τα οποία χορηγούσαν δάνεια στα φυσικά πρόσωπα και στις επιχειρήσεις, παρέχοντας τους νέα, πρωτοποριακά και ανταγωνιστικά προϊόντα, καθότι και τα ίδια πλέον δανείζονταν φθηνό χρήμα μέσω της Ε.Κ.Τ.

Ορισμένα από τα χαρακτηριστικότερα αυτά προϊόντα είναι τα κάτωθι(Λ.Στεργίου, 2004):

- Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι Ανοικτές Εθνοδιακοπές, το οποίο προσέφερε η Εθνική Τράπεζα στους πελάτες της από την 1 Ιουνίου μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου του έτους 2004. Σύμφωνα με τους όρους αυτού, κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου, υπήρχε ένα σταθερό επιτόκιο της τάξεως του 3%, το οποίο εν συνεχεία κυμαινόταν και έφτανε στο ύψος του 11,25% (naftemporiki, 2004).
- Η Τράπεζα Πειραιώς από την δική της πλευρά προσέφερε στους πελάτες της δάνειο ύψους έως και 6.000 € και με διάρκεια αποπληρωμής τους 48 μήνες. Το επιτόκιο δε του εν λόγω δανείου καθορίστηκε σε 6% και 9,75% για τους δύο πρώτους μήνες και για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα αποπληρωμής αντίστοιχα. Το εν λόγω τραπεζικό προϊόν χορηγήθηκε τον Ιούνιο του έτους 2003, προκειμένου να παρέχει στους πελάτες τις την δυνατότητα να καλύψουν τις ανάγκες τους, ενόψει της επικείμενης τότε καλοκαιρινής περιόδου (euro2day, 2003).
- Αντίστοιχο δανειακό πακέτο προσέφερε και η AlphaBank. Το εν λόγω καταναλωτικό δάνειο, γνωστό και ως «Alpha Επιλογή», είχε ως κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα το γεγονός ότι δεν εστιάζει στο ύψος του δανείου, αλλά αντίθετα η διάρκεια αποπληρωμής του. Ειδικότερα, όσοι αιτούνταν την χορήγηση του ανωτέρω δανείου έως και τα τέλη Ιουλίου του έτους 2007, επωφελούνταν ενός προνομιακού επιτοκίου ύψους 8,5%, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό θα αποπληρώνονταν εντός το πολύ τριών (3) ετών. Αντίθετα, σε περίπτωση που η περίοδος αποπληρωμής υπερέβαινε τα τρία έτη, τότε το δάνειο συνόδευε ένα κυμαινόμενο επιτόκιο αρχόμενο από 11,75% για ποσό δανείου έως και τις 6.000 €, και μειούμενο όσο μεγαλύτερο ήταν το αιτηθέν ποσό δανείου(Τζώρτζη Ε., 2007).
- Από την άλλη πλευρά, η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος (ΑΤΕ), προκειμένου να ανταγωνιστεί τις υπόλοιπες Τράπεζες, δημιούργησε το έτος 2007 ένα δανειακό προϊόν, το οποίο έφτανε στο ανώτατο όριο των 15.000 €, με

σταθερό επιτόκιο 8,5% στην διάρκεια των δύο πρώτων ετών αποπληρωμής και εν συνεχεία στην υπόλοιπη διάρκεια αποπληρωμής του συνοδευόταν από ένα κυμαινόμενο επιτόκιο ύψους 10,75%. Βασικό επίσης χαρακτηριστικό του εν λόγω τραπεζικού προϊόντος ήταν το γεγονός ότι συνοδευόταν από μία περίοδο χάριτος έως και έξι μηνών με κεφαλαιοποίηση τόκων ή έως δώδεκα μηνών με καταβολή μόνο των προβλεπόμενων τόκων (Τζώρτζη Ε., 2007).

- Η AspisBank με την σειρά της παρείχε παρόμοιο δάνειο, το ύψος του οποίου έφτανε έως και τις 8.000 ευρώ, δίνοντας μάλιστα τους δανειολήπτες την ευχέρεια να επιλέξει ένα σταθερό επιτόκιο για τρία (3) έτη ύψους από 9,6% ή ένα κυμαινόμενο ύψους από 8,1% αντίστοιχα. Το ύψος δε τόσο του σταθερού, όσο και του κυμαινόμενου επιτοκίου εξαρτάται όπως είναι λογικό από την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη(Στεργίου Λ., TANEAGR, 2004).
- Η Γενική Τράπεζα από την πλευρά της, προκειμένου να παροτρύνει τους πελάτες της να αιτηθούν και να λάβουν τραπεζικά δάνεια, προώθησε την δάνειο γνωστό και ως «XSMALL», προσφέροντας αυτό έως τις 15 Ιουλίου του έτους 2007 χωρίς την επιβάρυνση των πελατών με τα προβλεπόμενα έξοδα, υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές αιτήσεις των ενδιαφερομένων υποβληθούν μέσω του επίσημου website της τράπεζας(Τζώρτζη Ε., 2007).
- Τέλος, η Τράπεζα Αττικής δημιούργησε παρόμοιο δάνειο, παρέχοντας στους δανειολήπτες κατά το πρώτο εξάμηνο επιτόκιο της τάξεως του 7,5% και εν συνεχεία επιτόκιο 11,25% για το υπόλοιπο της δανειακής σύμβασης. Επιπλέον, παρείχε, με την μορφή προσωπικού δώρου προς τον δανειολήπτη, μία κάρτα Attica Gift Visa, η αξίας της οποίας έφτανε τα τριάντα ευρώ(Στεργίου Λ., TANEAGR, 2004).

Τα εν λόγω προϊόντα χαρακτήρισαν ολόκληρη εκείνη την εποχή καθώς επίσης και την τάση που υπήρχε μέσα στην κοινωνία. Ειδικότερα, την περίοδο εκείνη παρατηρούνταν μία έντονη τάση για υπερκατανάλωση, κατά την οποία τα Πιστωτικά Ιδρύματα ωθούσαν τους πολίτες να χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο τον δανεισμό από τις Τράπεζες για την ικανοποίηση των διαφόρων αναγκών τους.

Προς την κατεύθυνση της υπερκατανάλωσης των διαφόρων προϊόντων των Τραπεζών, οι τελευταίες δημιούργησαν μία μεγάλη γκάμα προϊόντων προς τους πολίτες, όπως για παράδειγμα οι πιστωτικές κάρτες. Μάλιστα, τα Πιστωτικά Ιδρύματα σ' αυτές πρωτότυπα ονόματα, προκειμένου να είναι ακόμη πιο ελκυστικές για το καταναλωτικό κοινό. Επιπρόσθετα, οι Τράπεζες προχώρησαν σε μία σειρά από συνεργασίες με άλλες επιχειρήσεις, παρέχοντας στους πελάτες τόσο εκπαιδευτικά πακέτα, όσο και μία μεγάλη ποικιλία δώρων, όπως για παράδειγμα τα κάτωθι:

- Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η κάρτα CityBank της ποδοσφαιρικής ομάδας του Ολυμπιακού. Η εν λόγω κάρτα παρείχε την δυνατότητα στους κατόχους-φιλάθλους της ομάδας να προηγούνται έναντι των υπολοίπων στην αγορά εισιτηρίων. Επιπλέον, με την χρήση της οι κάτοχοι τους συνέλεξαν πόντους, τους οποίους μπορούσαν να εξαργυρώσουν σε μελλοντικές τους αγορές από την μπουτίκ της ομάδας στο γήπεδο(ΠΑΕ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ, 2013).

Μ Ε Τ Ε Τ Ο Ι Α Ο Μ Α Δ Α

citibank

Κ Ε Ρ Δ Ι Ζ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Ο Υ

Την ίδια πρακτική ακολούθησαν και έτερες αθλητικές ομάδες της Χώρας, καθιερώνοντας σχετικές κάρτες, όπως για παράδειγμα:

- ❖ Η ποδοσφαιρική ομάδα της Α.Ε.Κ. με την MasterCard&Gold,σε συνεργασία με την Τράπεζα Πειραιώς.
- ❖ Η ποδοσφαιρική ομάδα του ΑΡΗ με την MasterCard,σε συνεργασία με την Τράπεζα Πειραιώς.
- ❖ Η ομάδα μπάσκετ του Ολυμπιακού με την WorldMasterCard&Gold, σε συνεργασία με την Τράπεζα Πειραιώς.
- ❖ Η ομάδα μπάσκετ του Παναθηναϊκού με την MasterCardσε συνεργασία με την Τράπεζα Eurobank.

- Ομοίως με τις διάφορες αθλητικές ομάδες και τα καταστήματα σούπερ μάρκετ προχώρησαν στην δημιουργία αντίστοιχων καρτών προς τους πελάτες τους. Ειδικότερα, τα καταστήματα σούπερ μάρκετ με την επωνυμία «ΑΒ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ» και «ΜΑΣΟΥΤΗΣ» λάνσαραν τις κάρτες ABPlusMasterCardcredit και Masoutis Visa αντίστοιχα(PiraeusBank).
- Τέλος, διάφορα καταστήματα πώλησης ηλεκτρονικών συσκευών, όπως για παράδειγμα το κατάστημα με την επωνυμία «ELECTRONET» δημιούργησε για τους πελάτες την πλαστική κάρτα Electronet Visa(electronet, 2022).

Όλα προϊόντα που αναλύσαμε έως τώρα αποτελούν ένα μικρό μέρος της μεγάλης γκάμας προϊόντων που δημιούργησαν και λάνσαραν τα Τραπεζικά Ιδρύματα στο ευρύτερο καταναλωτικό κοινό και αποδεικνύουν την ισχυρή τάση υπερπροσφοράς και υπερκατανάλωσης τραπεζικών προϊόντων.

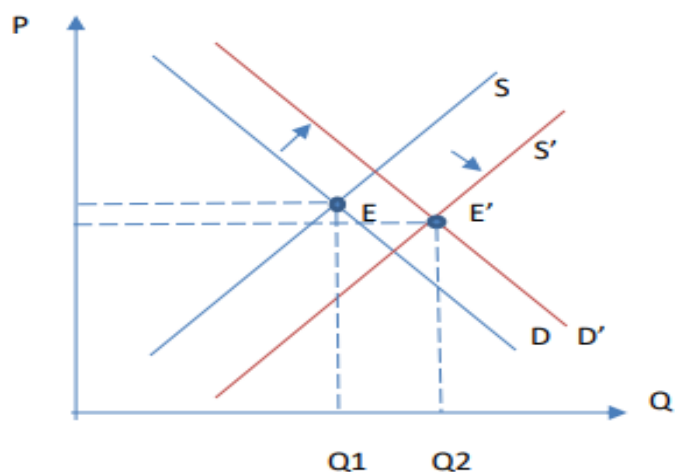
1.3 Τα Κόκκινα Δάνεια στην Ελληνική Αγορά.

Αρχικά πρέπει να επισημάνουμε ότι, το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα έως και τα μισά της δεκαετίας του '90 λειτουργούσε κάτω από ένα ιδιαίτερος αυστηρό και στενό ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο του αφαιρούσε το δικαίωμα να προβεί στην δανειοδότηση της εγχώριας αγοράς, επεκτείνοντας με τον τρόπο αυτό τον κύκλο εργασιών του.

Με άλλα λόγια, προ της απελευθέρωσης της ελληνικής οικονομίας, οι χορηγήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων λάμβαναν χώρα ως απόρροια είτε διαπροσωπικών σχέσεων είτε κοινωνικών πιέσεων και σε καμία περίπτωση κάτω από αυστηρούς διατραπεζικούς κανόνες. Αυτό είχε ως συνέπεια, τα Τραπεζικά Ιδρύματα να οδηγηθούν σε μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, ιδίως λόγω των χαμηλών επιπέδων riskmanagement που ασκούσαν αυτά.

Ωστόσο, εκτός από τις γενικότερες αλλαγές που συντελέστηκαν στην εθνική οικονομία το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα κλήθηκε να αντιμετωπίσει μία σειρά από σημαντικές προκλήσεις εκείνης της εποχής. Για παράδειγμα, τα Πιστωτικά Ιδρύματα κλήθηκαν να υιοθετήσουν πρωτοβουλίες σχετικά με την εν γένει διαχείριση κινδύνου, επιχειρώντας την είσοδο τους στην νέα αγορά, η οποία ήταν σε στάδιο υπό διαμόρφωσης. Έθεσαν, λοιπόν, υψηλούς στόχους, επιχειρώντας να εξασφαλίσουν την οικονομική επιβίωση τους, εντός ενός κλάδου με ολοένα και μεγαλύτερο ανταγωνισμό. Επιχειρούσαν αφενός μεν να λανσάρουν νέα και πρωτοποριακά προϊόντα, αφετέρου δε να αυξήσουν τον αριθμό του πελατολογίου τους, προκειμένου να δανείσουν στους τελευταίους και κατά συνέπεια να καρπωθούν τα κέρδη, τα οποία προέρχονταν από το περιθώριο επιτοκίου (Spread) που λάμβαναν.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, καθ' όλη την διάρκεια της πρώτης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε μία ραγδαία αύξηση χορήγησης νέων δανείων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα προς Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα. Σε όρους οικονομικών δηλαδή, παρατηρήθηκε μία σημαντική μετατόπιση τόσο της καμπύλης ζήτησης (D), όσο και της καμπύλης προσφοράς (S).

Διάγραμμα 1

Καμπύλη Ζήτησης (D) και Προσφοράς (S)

Δύο ήταν οι κυριότεροι παράγοντες, οι οποίοι επηρέασαν την καμπύλη προσφοράς (S). Συγκεκριμένα, η μετατόπιση της προς τα δεξιά, οφείλεται από την μία πλευρά στην ελεύθερη αγορά επιτοκίων που επικρατούσε εκείνη την περίοδο, από την άλλη στον σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ των Τραπεζών. Τα ανωτέρω είχαν ως λογικό επακόλουθο να επηρεάσουν την ζήτηση τόσο των Φυσικών, όσο και των Νομικών προσώπων για τραπεζικά προϊόντα, καθότι οι μεν πρώτοι διέβλεπαν ότι μέσω της δανειοδότησης τους μπορούσαν πλέον να ικανοποιήσουν ολοένα και περισσότερες από τις ανάγκες τους, οι δε δεύτεροι θα μπορούσαν να αποκτήσουν ρευστότητα, η οποία εν συνεχεία θα επενδυόταν σε νέα επιχειρηματικά ανοίγματα.

Ωστόσο, η ραγδαία αύξηση της ζήτησης δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι αποτέλεσε ένα επακόλουθο της εισόδου της Χώρας μας στην Ευρωζώνη. Και αυτό διότι, μέσα από την κοινή νομισματική κοινότητα, οι πολίτες της Χώρας μας απέκτησαν πρόσβαση σε φθηνό χρήμα, βελτιώνοντας σημαντικά το βιοτικό επίπεδο ζωής τους. Από την άλλη όμως, όλο και περισσότεροι καταναλωτές άρχισαν να προτιμούν τα εισαγόμενα προϊόντα και να υποβαθμίζουν έτσι τα εγχώρια.

Στα μισά της δεκαετίας του '00 και προτού μάλιστα ξεσπάσει η παγκόσμια οικονομική κρίση, οι ελληνικές οικογένειες είχαν ήδη αρχίσει να αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες. Είχαν πλέον να αντιμετωπίσουν ολοένα και περισσότερες οικονομικές υποχρεώσεις στις Τράπεζες, οι οποίες ήταν απόρροια ουσιαστικά του υπέρ δανεισμού τους όλα τα προηγούμενα χρόνια. Μάλιστα, αρκετοί έφτασαν στο

σημείο να λαμβάνουν δάνεια από τις Τράπεζες, όχι για να ικανοποιήσουν νέες καταναλωτικές τους ανάγκες, αλλά προκειμένου να καλύψουν παλιές τους δανειακές υποχρεώσεις.

Μάλιστα, από το έτος 2004 και έπειτα όλο και μεγαλύτερος αριθμός δανειοληπτών άρχισε να στρέφεται στην χρήση των νέων χορηγήσεων καρτών, προκειμένου μέσω αυτών να ανταπεξέλθουν στις υπέρογκες υποχρεώσεις που είχαν προκληθεί από την χρήση των πιστωτικών καρτών (Στεργίου Λ., ΤΑ ΝΕΑ GR, 2004). Τα Τραπεζικά Ιδρύματα με την σειρά τους εντόπισαν αυτήν την αναδυόμενη επιμέρους αγορά, προσφέροντας στους καταναλωτές προνομιακά επιτόκια συγκέντρωσης των υποχρεώσεων που είχαν είτε από πιστωτικές κάρτες είτε από δάνεια σε έτερα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ, στο τέλος του έτους 2010, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είχαν ανέλθει σε 26,8 δισεκατομμύρια ευρώ, τα οποία ποσοστιαία αντιστοιχούσαν σε 10,4% επί των συνολικών δανειακών συμβάσεων (το αντίστοιχο ποσοστό στο τέλος του έτους 2009 ανέρχονταν σε 7,7%). Το μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρούνταν κυρίως στα καταναλωτικά δάνεια, στα οποία το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων είχε σκαρφαλώσει από το 13,4% (στο τέλος του έτους 2009) στο 20,5% (στο τέλος του έτους 2010), ξεπερνώντας συνολικά τα 7 δισεκατομμύρια ευρώ.

Παρόμοια κατάσταση επικρατούσε και στα στεγαστικά δάνεια, όπου το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανειακών συμβάσεων, δηλαδή δανείων που βρίσκονταν σε καθυστέρηση πληρωμής πέραν των 90 ημερών, άγγιξε στα τέλη του έτους 2010 το 10% (ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στα τέλη του έτους 2009 ανέρχονταν σε 7,4% επί των συνολικών στεγαστικών δανείων).

Δυστυχώς, όπως είναι επακόλουθο η ανωτέρω κατάσταση δεν θα μπορούσε να μην επηρεάσει και τον τομέα των επιχειρηματικών δανείων. Ειδικότερα, οι επισφαλείς επιχειρηματικές δανειακές συμβάσεις στα τέλη του έτους 2009 ανέρχονταν σε 6,7%, ενώ το ως άνω ποσοστό στα τέλη του έτους 2010 ανήλθε στο 8,7% επί των συνολικών δανείων, ξεπερνώντας συνολικά τα 10,7 δισεκατομμύρια ευρώ.

Μάλιστα, η αρνητική εικόνα που περιγράφηκε ανωτέρω συνεχίστηκε και τα επόμενα έτη, καθώς βάθαινε η οικονομική κρίση που αντιμετώπιζε η Χώρα μας, ενώ παράλληλα μειωνόταν συνεχώς και η χρηματοδότηση των τόσο των νοικοκυριών όσο και επιχειρήσεων από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, συνέπεια της προσπάθειας του τελευταία να διαχειριστεί τα συνεχώς αυξανόμενα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Περαιτέρω, το ποσοστό της δανειακής επιβάρυνσης του ιδιωτικού τομέα ως προς το Α.Ε.Π. στα τέλη του έτους 2009 ανέρχονταν σε 118,2%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στα τέλη του έτους 2010 έφτασε σε 119,5%. Αντίστοιχα, το ποσοστό χρέους των ελληνικών νοικοκυριών ως προς το Α.Ε.Π. στα τέλη του έτους 2009 ανέρχονταν σε 52,4%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στα τέλη του έτους 2010 έφτασε σε 59,3%(www.kathimerini.g, 2011).

Ενδεικτική της πορείας των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Χώρα μας είναι η τοποθέτηση του Διοικητή της ΤτΕ κου Γ. ΣΤΟΥΡΝΑΡΑ τον Οκτώβριο του έτους 2016 κατά την συνεδρίαση της Εξεταστικής Επιτροπής, η οποία ασχολήθηκε με την νομιμότητα δανειοδότησης των Μ.Μ.Ε., σύμφωνα με την οποία, κατά τα δύο πρώτα εξάμηνα του έτους 2016, υπήρξε μία σταθεροποίηση του ποσοστού αυτών (μη εξυπηρετούμενων δανείων) για πρώτη φορά από το έτος 2014. Ακολούθως αποτυπώνεται η μεταβολή των ποσοστών των μη εξυπηρετούμενων δανείων, από τον Δεκέμβριο του έτους 2008 έως τον Ιούνιο του έτους 2016, σύμφωνα με την ως άνω τοποθέτηση του Διοικητή της ΤτΕ (www.taxheaven.gr, 2016), ήτοι:

Περίοδος	Ποσοστό μη Εξυπηρετούμενων Δανείων
Δεκέμβριος έτους 2008	5,4%
Μάρτιος έτους 2009	6,4%
Ιούνιος έτους 2009	7,6%
Σεπτέμβριος έτους 2009	8,2%
Δεκέμβριος έτους 2009	8,9%
Μάρτιος έτους 2010	9,6%

Ιούνιος έτους 2010	11%
Σεπτέμβριος έτους 2010	12,4%
Δεκέμβριος έτους 2010	13,3%
Μάρτιος έτους 2011	15%
Ιούνιος έτους 2011	16,6%
Σεπτέμβριος έτους 2011	18,6%
Δεκέμβριος έτους 2011	20,4%
Μάρτιος έτους 2012	23,8%
Ιούνιος έτους 2012	26,3%
Σεπτέμβριος έτους 2012	27,7%
Δεκέμβριος έτους 2012	30%
Μάρτιος έτους 2013	33,2%
Ιούνιος έτους 2013	34,4%
Σεπτέμβριος έτους 2013	36,7%
Δεκέμβριος έτους 2013	38,2%
Μάρτιος έτους 2014	40,3%
Ιούνιος έτους 2014	41,3%
Σεπτέμβριος έτους 2014	42%
Δεκέμβριος έτους 2014	40,8%
Μάρτιος έτους 2015	41,6%
Ιούνιος έτους 2015	42,3%
Σεπτέμβριος έτους 2015	43,6%
Δεκέμβριος έτους 2015	44,2%
Μάρτιος έτους 2016	45,1%
Ιούνιος έτους 2016	45,1%

1.4 Πότε και Πώς Διογκώθηκε το Πρόβλημα.

Αρχικά πρέπει να αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με στοιχεία των ίδιων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων της Χώρας, το φαινόμενο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το έτος 2003. Η έξαρση δε του φαινομένου σημειώθηκε κατά το έτος 2008, όταν οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης εμφανίστηκαν στην Χώρα μας. Αξίζει να διευκρινίσουμε ότι, το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) εμφανίστηκε αρχικά στα καταναλωτικά καθώς και στα στεγαστικά δάνεια και εν συνεχεία επεκτάθηκε και στις δανειακές χορηγήσεις επιχειρηματικής πίστης (Metaxas D. Louzis A. Vouldis V., 2010).

Προτού συνεχίσουμε την περιγραφή του χρόνου και του τρόπου με τον οποίο εμφανίστηκε το φαινόμενο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's), οφείλουμε να δώσουμε έναν σύντομο ορισμό αυτών. Μη εξυπηρετούμενα, λοιπόν, δάνεια (NPL's) σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές, ορίζονται εκείνα τα δάνεια, των οποίων η καταβολή της δόσης που έχει συμφωνηθεί μεταξύ δανειστή και δανειολήπτη καθυστερεί πέραν του χρονικού διαστήματος των ενενήντα ημερών.

Το φαινόμενο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) επεκτάθηκε ταχύτατα σε παγκόσμιο επίπεδο, επιφέροντας σημαντικούς κλυδωνισμούς στα εθνικά Τραπεζικά Συστήματα. Τα υπαρκτά αποτελέσματα καθώς και οι πιθανές μελλοντικές συνέπειες μίας ενδεχόμενης αδυναμίας αντιμετώπισης, είχαν ως αποτέλεσμα όλη η διεθνής ακαδημαϊκή κοινότητα να ασχοληθεί με την μελέτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's).

Αρχικά, λοιπόν, η ακαδημαϊκή κοινότητα επιχείρησε να μελετήσει την ποιότητα των χορηγούμενων δανείων. Οι κριτική σε βάρος των Πιστωτικών Ιδρυμάτων δεν άργησε

να ξεσπάσει και αυτό διότι, όπως ήδη έχουμε αναφέρει, κατά την διάρκεια των προηγούμενων ετών όλες οι Τράπεζες είχαν εισέλθει σε έναν ανελέητο αγώνα αύξηση του αριθμού των πελατών τους και των δανείων που χορηγούσαν, αδιαφορώντας για την υιοθέτηση αυστηρών κανόνων αποπληρωμής τους.

Στην συνέχεια, οι επιστήμονες επικέντρωσαν τις έρευνες τους σε διάφορους μακροοικονομικούς κυρίως παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την ικανότητα ενός Φυσικού ή Νομικού προσώπου να ανταπεξέλθει στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, η αύξηση του αριθμού των ανέργων, ενός από τους σημαντικότερους μακροοικονομικούς παράγοντες, επέφερε την συρρίκνωση των εισοδημάτων των πολιτών.

Όπως είναι λογικό, οι πολίτες των οποίων το εισόδημα μειώθηκε δραστικά ένεκα της ανεργίας, ήρθε μπροστά στο δίλημμα να ιεραρχήσει τις ανάγκες και τις υποχρεώσεις του και εν συνεχεία να επιλέξει ποιες από αυτές θα ικανοποιήσει και ποιες θα βάλει σε δεύτερη μοίρα. Η πλειοψηφία αυτών, χρησιμοποίησε το περιορισμένο του εισόδημα στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών που αφορούν την επιβίωση τους και όχι στην εξυπηρέτηση των δανείων που είχαν λάβει από τις Τράπεζες.

Επιπλέον, η μείωση των εισοδημάτων, επέφερε αυτόματα την μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, με αποτέλεσμα μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων να δει τους κύκλους εργασιών και τα κέρδη τους να καταρρέουν. Έτσι, και οι ίδιες οι επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να μειώσουν την παραγωγή τους, καθότι αντιλαμβανόταν ότι η σχετική ζήτηση των καταναλωτών ακολουθούσε φθίνουσα πορεία. Όλες οι ανωτέρω μεταβολές σε κρίσιμους μακροοικονομικούς παράγοντες προκάλεσαν αφενός μεν την σημαντική μείωση του Ελληνικού Α.Ε.Π., αφετέρου δε οδήγησαν την ελληνική οικονομία σε μία μακρά περίοδο οικονομικής ύφεσης.

Για να κατανοήσουμε πλήρως τις μεγάλες διαστάσεις που έλαβε το φαινόμενο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) αρκεί να λάβουμε υπόψη μας, από τα οικονομικά στοιχεία που τηρεί η ΤτΕ, ότι κατά το έτος 2002, δηλαδή στην αρχή εμφάνισης του εν λόγω φαινομένου, το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) επί του χαρτοφυλακίου των Τραπεζών άγγιξε μόλις το 8,1%, δηλαδή μόλις 8 δις ευρώ(Τράπεζα της Ελλάδος, bankofgreece.gr, 2022).

Εν συνεχεία, παρατηρείται μία αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's), η οποία μάλιστα διαγράφει συνεχώς και πιο έντονα αυξητική τάση. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία της ΤτΕ, παρατηρούμε ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPL's) κατά το έτος 2008 αγγίζουν τα 15 δις ευρώ, ενώ κατά το κρίσιμο για την Χώρα έτος 2015 ξεπερνούν τα φράγμα των 100 δις ευρώ. Την επόμενη χρονιά, δηλαδή το 2016, αυξάνονται ακόμη περισσότερο, αγγίζοντας τα 107 δις ευρώ. Στην συνέχεια, παρατηρείται μία αποκλιμάκωση, καθώς το έτος 2018 μειώνοντας στα 92.3 δις ευρώ.

(ευρώ χιλ.)	Δεκ 2002	Δεκ 2008	Μαρ 2015	Μαρ 2016	Μαρ 2018
Υπόλοιπα δανείων (προ προβλέψεων)	88.124.203	255.699.207	225.665.796	218.995.843	190.386.771
Καταναλωτικά	8.796.653	34.411.933	24.272.421	23.839.242	19.155.602
Στεγαστικά	17.600.926	68.811.811	70.165.675	67.822.827	62.547.750
Επιχειρηματικά	61.726.623	152.475.463	131.227.700	127.333.773	108.683.419
Σύνολο Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (προ προβλέψεων)	7.145.431	14.622.982	100.555.245	107.196.295	92.391.736
Καταναλωτικά	776.848	2.979.399	14.459.047	15.202.602	10.965.045
Στεγαστικά	1.222.421	3.743.339	25.969.252	28.486.985	27.486.094
Επιχειρηματικά	5.146.162	7.900.244	60.126.946	63.506.708	53.940.597
% Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά κατηγορία	8,1	5,7	44,6	48,9	48,5
Καταναλωτικά	8,8	8,7	59,6	63,8	57,2
Στεγαστικά	6,9	5,4	37,0	42,0	43,9
Επιχειρηματικά	8,3	5,2	45,8	49,9	49,6

Πίνακας 1 - NPL (2002-2018)

Πηγή: (Τράπεζα της Ελλάδος, bankofgreece.gr, 2002-2018)

1.5 Διαχωρισμός Στρατηγικών Κακοπληρωτών και Οφειλετών.

Με βάση όσα έχουν αναλυθεί έως τώρα κρίνεται σημαντική η προσπάθεια διαχωρισμού των Οφειλετών από τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές, οι οποίοι πρωτοεμφανίστηκαν Χώρα μας στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, όταν μεγάλη μερίδα Οφειλετών, παρόλο που είχαν την οικονομική δυνατότητα να ανταποκριθούν τις δανειακές τους υποχρεώσεις, εν τούτοις απέφευγαν αυτές μέσα από διάφορες μεθόδους(Αρταβάνης Νικόλαος, 2019).

Παράλληλα, κατά την περίοδο εκείνη, υπήρχε αδυναμία των Τραπεζικών Ιδρυμάτων τόσο να εντοπίσουν, όσο και να διαχειριστούν τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές, οι οποίοι μάλιστα δεν δίσταζαν να καταφεύγουν στην ομπρέλα προστασία του τότε ισχύοντα Ν. 3869/2010. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε έντονα το φαινόμενο υποβολής σχετικών αιτήσεων υπαγωγής στον ανωτέρω Νόμο, παρόλο που γνώριζα εκ των προτέρων ότι δεν πληρούν τα οικονομικά κριτήρια που είχαν θεσπιστεί, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να αναβάλλουν τις προσπάθειες των Πιστωτών να εισπράξουν τις εν λόγω οφειλές τους, προστατεύοντας παράλληλα την ακίνητη περιουσία που είτε είχαν δηλώσει ως εγγύηση κατά την σύμβαση των δανειακών συμβάσεων, είτε απλά είχαν στην κατοχή τους.

Επιπρόσθετα, η ανωτέρω νομοθετική διάταξη, προκειμένου να προστατέψει τα ελληνικά νοικοκυριά που αντιμετώπιζαν οικονομικές δυσχέρειες, προέβλεπε σχετικά υψηλά όρια έναντι του μέτρου του πλειστηριασμού. Με τον τρόπο αυτό, όμως, για περίπου μισή δεκαετία, αυξήθηκαν ραγδαία οι περιπτώσεις οφειλετών που απέφευγαν συστηματικά και με κάθε τρόπο να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, παρόλο που είχαν την οικονομική δυνατότητα, επιδιώκοντας ταυτόχρονα να ζουν ακριβώς όπως

και προς της εμφάνισης της οικονομικής κρίσης στην Χώρα μας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να εγκαθιδρυθεί με τέτοια κακή νοοτροπία σε μία μεγάλη μερίδα της ελληνικής κοινωνίας.

Ωστόσο, οι Στρατηγικές Κακοπληρωτές χρησιμοποίησαν, πέραν του ανωτέρω Νόμου, μία σειρά από δικαστικά εργαλεία, προκειμένου να αποφύγουν με τον τρόπο αυτό τη πληρωμή των οφειλών τους. Για παράδειγμα, πολλοί από αυτούς χρησιμοποίησαν είτε την διαδικασία ανακοπής των διαταγών πληρωμής, είτε των κατασχετήριων εκθέσεων, προκειμένου να κερδίσουν χρόνο, αναβάλλοντας έτσι τα μέτρα είσπραξης των Πιστωτών, δίχως παράλληλα να δείχνουν καμία απολύτως διάθεση συνεννόησης για την εξεύρεση λύσης στο πρόβλημα τους (Ευγενία Τζώρτζη, mononews.gr, 2019).

Επιπλέον, μεγάλη μερίδα των Στρατηγικών Κακοπληρωτών υιοθέτησε, ως εργαλείο αποφυγής πληρωμής των οφειλών τους την αμφισβήτηση της τιμής πρώτης προσφοράς ακινήτων που προβλέπεται να ορίσει το Τραπεζικό Ίδρυμα κατά τους πλειστηριασμούς. Ειδικότερα, οι Οφειλέτες λίγο πριν λάβει χώρα ο πλειστηριασμός του ακινήτου τους, κατέφευγαν στην δικαστική οδό, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να αμφισβητήσουν το σχετικό ύψος της πρώτης προσφοράς. Μάλιστα, τους διευκόλυνε η ίδια η διαδικασία προσφυγής, καθότι όπως προβλέπεται απαιτούνταν απλώς η παρουσία ενός μάρτυρα του αιτούντα, το οποίο συνήθως τύγχανε συγγενικό του πρόσωπο, δηλώνοντας έτσι ότι το ακίνητο του που επρόκειτο να εκποιηθεί τύγχανε πολύ μεγαλύτερης αξίας από ότι είχε οριστεί εκ μέρους της Τράπεζας. Έτσι, πετύχαιναν την καθυστέρηση του πλειστηριασμού ή σε ορισμένες περιπτώσεις και την οριστική παύση της, ιδίως όταν η εκποίηση του ήταν αδύνατη με τη συγκεκριμένη αξία.

Αρχικά, θα πρέπει να υπάρξει διαχωρισμός των Οφειλετών από τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές καθώς με τον τρόπο αυτό θα έχουν τη δυνατότητα τα Τραπεζικά Ιδρύματα να βοηθήσουν πραγματικά τους πρώτους εξ αυτών, παρέχοντας τους λύσεις διαφυγής από την δεινή οικονομική κατάσταση που βιώνουν. Την ανάγκη διάκρισης αυτών αναγνώρισε και ο SSM, ο οποίος με σχετική οδηγία ζήτησε από τα Τραπεζικά Ιδρύματα να προχωρήσουν στον διαχωρισμό τους. Μάλιστα, υπήρξαν έρευνες, οι οποίες επιχείρησαν να σκιαγραφήσουν το σύνολο των Οφειλετών, διαχωρίζοντας από αυτούς τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτές διακρίνονται

στις ακόλουθες κατηγορίες(Νένας Μαλλιάρια, Οι πέντε «φυλές» των στρατηγικών κακοπληρωτών. Νέα αναβολή για τους φυσικούς πλειστηριασμούς, 2018):

1. «Νοικοκύρηδες». Οι συγκεκριμένοι Οφειλέτες παρόλο που αντιμετωπίζουν δυσκολία να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, επιδιώκουν με κάθε τρόπο να έρθουν σε επικοινωνία με τους Πιστωτές τους, προκειμένου να εξευρεθεί μία οριστική λύση. Σύμφωνα δε με έρευνες ο αριθμός αυτών αντιστοιχεί περίπου στο μισό επί του συνόλου των Οφειλετών.
2. Επιπλέον, ένα ποσοστό περίπου στο 5% επί του συνόλου των Οφειλετών, παρόλο που έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις, εν τούτοις αποπληρώνουν περιστασιακά ένα μέρος μόνο αυτών.
3. Μία άλλη κατηγορία Οφειλετών, το ποσοστό των οποίων ανέρχεται σε 15% επί του συνόλου αυτών, ομοίως δεν προβαίνει σε πληρωμή των υποχρεώσεων τους. Οι συγκεκριμένοι, παρόλο που έχουν πιθανών την οικονομική δυνατότητα, αρνούνται να ανταποκριθούν τις υποχρεώσεις τους, προκειμένου να εξακριβώσουν ποια θα είναι η στάση της άλλης πλευράς. Με άλλα λόγια, αν διαπιστώσουν την ύπαρξη αδράνειας εκ μέρους των Πιστωτών, τότε συνεχίζουν να εφαρμόζουν την εν λόγω τακτική, ενώ εάν οι τελευταίοι αντιδράσουν και λάβουν μέτρα εναντίον τους, τότε αυτομάτως αρχίζουν εκ νέου να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.
4. «Περιθωριακοί», δηλαδή οι Οφειλέτες εκείνοι, οι οποίοι αδυνατούν να ανταποκριθούν να υποχρεώσεις, δείχνοντας παράλληλα παντελή αδιαφορία επικοινωνίας με την άλλη πλευρά, προκειμένου να εξευρεθεί μία βιώσιμη λύση.
5. Τέλος, ένας στους δέκα Οφειλέτες ανήκει στην ομάδα των Στρατηγικών Κακοπληρωτών, οι οποίοι αν και έχουν την οικονομική δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους εν τούτοις επιλέγουν συνειδητά την μη αποπληρωμή τους.

Μάλιστα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών που πραγματοποιήθηκαν από τα Τραπεζικά Ιδρύματα, διαπιστώθηκε ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων εστιαζόταν κυρίως σε περιοχές με μεγάλα εισοδήματα. Όπως είναι λογικό, αμφότερα τα Τραπεζικά Ιδρύματα επιθυμούν να έχουν στις τάξεις

τους πελάτες που είτε ανήκουν στην πρώτη εκ των ανωτέρω κατηγοριών, είτε σε κάθε περίπτωση τείνουν προς εκείνη, παρά προς την τελευταία, δηλαδή τους καθαρόαιμους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές.

Επιπρόσθετα, τα Τραπεζικά Ιδρύματα οφείλουν να εντοπίζουν άμεσα τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές και να λαμβάνουν μέτρα εναντίον τους, καθότι μία ενδεχόμενη αδράνεια πιθανών να επηρεάσει τη στάση και των τυπικών πελατών τους, με αποτέλεσμα πολλοί από αυτούς να μετακινηθούν προς την αντίθετη κατεύθυνση ως προς τις ανωτέρω πέντε κατηγορίες.

Σε ορισμένες περιπτώσεις τα πακέτα ρυθμίσεως δανειακών υποχρεώσεις που προσφέρονται από τα Τραπεζικά Ιδρύματα στους πελάτες τους εκλαμβάνονται από τους τελευταίους ως ένα εργαλείο εξ ολοκλήρου αποφυγής των οφειλών τους. Προκειμένου να αποφευχθούν τέτοια φαινόμενα, καθοριστικής σημασίας είναι ο ρόλος που θα διαδραματίσουν τα στελέχη των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Οφείλουν, λοιπόν, αυτοί να ενημερώνουν τους πελάτες τους ότι, η υπαγωγή τους στην ευνοϊκές διατάξεις μίας ρύθμισης, περιλαμβάνει ταυτόχρονα μία σειρά υποχρεώσεων από μέρους του, η μη τήρηση των οποίων επιφέρει πιθανούς δυσάρεστους κινδύνους.

Για παράδειγμα, στις εν λόγω ρυθμίσεις τα σχετικά επιτόκια παραμένουν χαμηλά για ορισμένο χρονικό διάστημα και σε καμία περίπτωση καθ' όλη τη διάρκεια, ενώ παράλληλα οι προτεινόμενες διαγραφές δεν σχετίζονται με το Κεφάλαιο, το οποίο καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος μίας υποχρέωσης, παρά μόνο αφορά τους σχετικούς ληξιπρόθεσμους τόκους. Επιπλέον, στις περιπτώσεις που προτείνονται πάγωμα του επιτοκίου ή επιβολή σχεδόν μηδενικού, αυτό αφορά και πάλι ένα μικρό χρονικό διάστημα, προκειμένου ο Οφειλέτης να σταθεί εκ νέου στα πόδια του, και στην συνέχεια το ύψος των προβλεπόμενων επιτοκίων είναι συνήθως ιδιαίτερος υψηλό.

Προκειμένου, λοιπόν, τα Τραπεζικά Ιδρύματα να αντιμετωπίσουν παρόμοια περιστατικά, οφείλουν τα στελέχη αυτών να εκπαιδεύουν τους υπαλλήλους των υποκαταστημάτων τους, έτσι ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται τους πελάτες τους, επεξηγώντας τους όλους τους ανωτέρω κινδύνους. Στην προσπάθεια επίτευξης του στόχου αυτού, οι υπάλληλοι των Τραπεζών θα πρέπει να αναπτύσσουν διαπροσωπικές σχέσεις με τους πελάτες τους, καθότι μέσα από μία τέτοια σχέση

εμπιστοσύνης, θα επιτύχουν να αποτρέψουν τους τελευταίους από πρακτικές που ακολουθούν οι Στρατηγικοί Κακοπληρωτές.

Ωστόσο, η συνεχόμενη κατά τα τελευταία έτη μείωση του αριθμού των υποκαταστημάτων των Τραπεζών δυσχεραίνει την προσπάθεια δημιουργίας σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ αυτών και των πελατών τους. Δεδομένων, λοιπόν, αυτών των συνθηκών τα Τραπεζικά Ιδρύματα οφείλουν να επενδύσουν στα ικανά στελέχη τους, τα οποία θα αναλάβουν τόσο την επικοινωνία με το πελατολόγιο τους, όσο και τη διαχείριση μερίδας αυτού που θα αισθανθεί δυσαρέσκεια που κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης ανταπεξήλθαν των υποχρεώσεων τους, παρ' όλες τις δυσχέρειες που αντιμετώπισαν.

Με τον τρόπο αυτό, τα Τραπεζικά Ιδρύματα αφενός μεν θα εξασφαλίσουν τα υγιή μέρη των χαρτοφυλακίων τους στα ίδια επίπεδα, αφετέρου δε θα αυξήσουν τα επίπεδα τους, εφόσον τμήμα των πελατών τους ρύθμισε τις οφειλές τους και τις διατήρησε ενήμερες για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αβίαστα, λοιπόν, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη τακτική των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, δηλαδή η επένδυση σε ικανά στελέχη που θα επικοινωνήσουν με τους πελάτες, χτίζοντας με αυτούς σχέσεις εμπιστοσύνης, αποτελεί μία βιώσιμη λύση σε μακροπρόθεσμο πλαίσιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Κρατική Παρέμβαση - Μέτρα

Από όσα έχουμε έως τώρα αναλύσει, προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι, η ραγδαία αύξηση δανειακών χορηγήσεων εκ μέρους των Τραπεζών και αντίστοιχα η ολοένα και μεγαλύτερη ζήτηση δανείων από Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα, αποτέλεσε αναπόσπαστο κομμάτι και χαρακτηριστικό της καταναλωτικής συμπεριφοράς των Ελλήνων, ιδίως κατά την δεκαετία του '00.

Οι Έλληνες επιζητούσαν μανιωδώς τις δανειακές χορηγήσεις, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ολοένα και περισσότερες καταναλωτικές τους ανάγκες. Μάλιστα, προκειμένου να ικανοποιήσουν αυτές, σταδιακά έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στα εισαγόμενα προϊόντα, έναντι των εγχώριων, προκαλώντας ένα ιστορικό φαινόμενο, κατά το οποίο το Ισοζύγιο Πληρωμών της Χώρας άγγιξε το 15% του Α.Ε.Π.

Από την άλλη πλευρά, τα Πιστωτικά Ιδρύματα, έχοντας στην διάθεση τους εύκολο και φθινό χρήμα, ειδικά με την είσοδο της Ελλάδας στην Νομισματική Ένωση, έδειχναν πιο έτοιμα από ποτέ να αυξήσουν τα επίπεδα προσφοράς τους, προσφέροντας στο καταναλωτικό κοινό μία ευρεία γκάμα τραπεζικών προϊόντων. Κάθε ένα από όσα δραστηριοποιούνταν στην Χώρα μας επιθυμούσε πλέον διακαώς να αυξήσει την πελατειακή του βάση και κατ' επέκταση τα κέρδη του, μέσα από το περιθώριο επιτοκίου που εισέπρατταν.

Αυτό βέβαια είχε ως συνέπεια να αυξηθεί σημαντικά ο ανταγωνισμός μεταξύ των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Έτσι, τα τελευταία προκειμένου να επιτύχουν τους υψηλούς στόχους που είχαν θέσει, αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν μία νέα φιλοσοφία σχετικά με πολιτική ελέγχου κινδύνου. Με άλλα λόγια, τα Πιστωτικά Ιδρύματα υιοθέτησαν ένα λιγότερο αυστηρό πλαίσιο κριτηρίων, βάσει των οποίων προέβαιναν στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους.

Η εν λόγω πρακτική θεωρήθηκε ως αναγκαία στην προσπάθεια τα Πιστωτικά Ιδρύματα να αυξήσουν τα κέρδη τους, αγνοώντας τις επιπτώσεις αυτής σε μακροχρόνιο πλαίσιο. Και πράγματι κατά το έτος 2008, με την εμφάνιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, τα Πιστωτικά Ιδρύματα ήρθαν αντιμέτωπα με τις ολέθριες συνέπειες αυτών των κακών όπως αποδείχθηκε πρακτικών (Προβόπουλος Γεώργιος, 2014).

2.1 Συνεργασία Οφειλετών και Τραπεζών. Μύθος ή Πραγματικότητα;

Ένα σημαντικό ζήτημα στο οποίο αξίζει να σταθούμε δεν είναι άλλο από την σχέση μεταξύ των Οφειλετών και των Τραπεζών. Αφού αναλύσουμε, λοιπόν, την σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ αυτών, εν συνεχεία θα εξάγουμε το συμπέρασμα κατά πόσο η συνεργασία μεταξύ αυτών των δύο πλευρών πράγματι συμβαίνει στην πράξη ή αποτελεί έναν μύθο του νομοθέτη.

Αρχικά, θα πρέπει να επισημάνουμε την σημασία του Άρθρου 288 του Αστικού Κώδικα, σχετικά με την έννοια της καλής πίστης. Η εν λόγω έννοια θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο την ομαλής συναλλακτικής συμπεριφοράς μεταξύ δύο ή περισσότερων πλευρών. Η αξία δε της ανωτέρω έννοιας διαφαίνεται και από το γεγονός ότι, μεγάλος αριθμός δικαστικών αποφάσεων στηρίζεται στο εν λόγω Άρθρο και στην έννοια της καλής πίστης (Απόφαση Α.Π. 1608/2014, 2014).

Επιπλέον, η έννοια της καλής πίστης αποτέλεσε ακρογωνιαίο λίθο της σχέσης που αναπτύχθηκε μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των Πελατών τους. Με άλλα λόγια, η ραγδαία αύξηση των χορηγούμενων δανείων, οφείλεται πέραν από τον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των Τραπεζών και των στόχων που είχαν θέσει οι τελευταίες για υψηλά κέρδη, και στην καλή πίστη που αναπτύχθηκε μεταξύ των δύο πλευρών. Επομένως, μπορεί να Τραπεζικά Ιδρύματα να χαλάρωσαν τις κριτήρια αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους, ωστόσο στην λήψη της συγκεκριμένης στρατηγικής σημασίας απόφαση, καθοριστικό ρόλο διατέλεσε και η καλή πίστη που επέδειξαν οι Τράπεζες έναντι των πελατών τους.

Και οι οφειλέτες από την πλευρά τους, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις καταναλωτικές τους ανάγκες, προχώρησαν στην σύναψη δανειακών συμβάσεων με τα Τραπεζικά Ιδρύματα, οι οποίες εμπεριείχαν ήδη καθορισμένους όρους. Επομένως, και οι οφειλέτες σύνηψαν τις εν λόγω συμβάσεις, έχοντας καλή πίστη έναντι της άλλης πλευράς, δηλαδή τις τράπεζες (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2007). Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, οι εν λόγω όροι που συνόδευαν τις δανειακές συμβάσεις ήταν ευρέως γνωστοί ως Γενικοί Όροι Συναλλαγών (Γ.Ο.Σ.) και αποτέλεσαν την αναγκαία λύση που έπρεπε να υιοθετήσουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος των συναλλαγών, ιδιαίτερος εντός ενός περιβάλλοντος, όπου οι Τράπεζες

όφειλαν να διαθέτουν αφενός με μεγάλο όγκο υπηρεσιών, αφετέρου δε να λαμβάνουν αυτές χώρα με μεγάλη ταχύτητα.

Η σχέση που δημιουργήθηκε μεταξύ των Οφειλετών και των Τραπεζών, στηριζόμενη στην καλή πίστη της άλλης πλευράς, είχε ως αποτέλεσμα έπειτα από λίγα χρόνια να εμφανιστούν τα πρώτα σύννεφα και ιδίως όταν εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Έτσι, οι οφειλέτες αναγκάστηκαν να προσφύγουν στην δικαιοσύνη, προσβάλλοντας τους όρους που συνόδευαν τις δανειακές συμβάσεις, καθότι διαπίστωναν ότι οι τελευταίοι ήταν ιδιαιτέρως σκληροί και δυσμενείς για την πλευρά των Οφειλετών. Μάλιστα, ορισμένοι από τους όρους των δανειακών συμβάσεων κρίθηκαν από την δικαιοσύνη ως καταχρηστικοί.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι, κατά την περίοδο εκείνη η μεγάλη πλειοψηφία των δανειοληπτών όταν προχωρούσαν στην σύναψη μίας δανειακής σύμβασης, είτε αγνοούσαν να διαβάσουν τους όρους που τις συνόδευαν, είτε τις διάβαζαν μεν, δίχως όμως να κατανοούν ακριβώς τις εννοούν και ποιες θα είναι οι μελλοντικές συνέπειες που θα επιφέρουν για τους ίδιους. Με άλλα λόγια, στην Χώρα μας το ποσοστό των Ελλήνων οι οποίοι αδυνατούν να κατανοήσουν τους όρους μίας δανειακής σύμβασης, δηλαδή τυγχάνουν οικονομικά αναλφάβητοι, είναι ιδιαιτέρως υψηλό.

Η συγκεκριμένη αδυναμία των Οφειλετών αυξάνει ακόμη περισσότερο την ανάγκη αυτών για ύπαρξη καλής πίστης μεταξύ αυτών και των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Με άλλα λόγια, καθότι οι δανειολήπτες αδυνατούν να κατανοήσουν το περιεχόμενο και τους όρους των δανειακών συμβάσεων που επρόκειτο να υπογράψουν, έχουν την ανάγκη να αισθανθούν ότι η άλλη πλευρά, δηλαδή οι Τράπεζες, λειτουργούν με όρους καλής πίστης και όχι εκμεταλλεζόμενοι την εν λόγω αδυναμία των δανειοληπτών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, τα Πιστωτικά Ιδρύματα κατανόησαν την ανωτέρω αδυναμία των πελατών τους. Προκειμένου, λοιπόν, να λειτουργήσουν υπό όρους καλής πίστης και να ικανοποιήσουν την συγκεκριμένη ανάγκη των δανειοληπτών τους, προχώρησαν σε μία σειρά εκπαιδύσεων των εργαζομένων τους, προκειμένου οι τελευταίοι να είναι σε θέση ανταποκριθούν στην συγκεκριμένη ανάγκη των πελατών τους.

Επιπρόσθετα, τα Τραπεζικά Ιδρύματα, με την εμφάνιση των πρώτων στοιχείων αναφορικά με το φαινόμενο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's), προχώρησαν σε μία σειρά πρωτοβουλιών, προκειμένου να διευκολύνουν τους δανειολήπτες. Συγκεκριμένα, οι Τράπεζες συγκέντρωσαν τις οφειλές των πελατών τους σε μία, προκειμένου με τον τρόπο αυτό η αποπληρωμή των δανεικών τους υποχρεώσεων να είναι πιο εύκολη, ιδίως σε ότι αφορά το επιτόκιο. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν πλέον οι δανειολήπτες να μεταφέρουν τα υπόλοιπα των δανεικών τους υποχρεώσεων σε νέες πιστωτικές κάρτες, οι οποίες διέθεταν ευνοϊκά επιτόκια. Μάλιστα, τα Τραπεζικά Ιδρύματα λειτουργώντας σε ένα πλήρως ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, άρχισαν να ανταγωνίζονται μεταξύ τους, προσφέροντας το καθένα από αυτά ελκυστικά και ανταγωνιστικά επιτόκια.

Στην συνέχεια, τα Τραπεζικά Ιδρύματα προχώρησαν στην δημιουργία των λεγόμενων κλειστού τύπου δανείων, σύμφωνα με τα οποία οι δανειολήπτες θα μπορούσαν να αποπληρώνουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις μέσα από μία σταθερή δόση και όχι επιβαρύνονται από μία ελάχιστη δόση και ταυτόχρονα επιπλέον δόση για την μεταφορά των υποχρεώσεων του.

Όλα όσα αναλύσαμε ανωτέρω, φανερόνουν την προσπάθεια των Τραπεζικών Ιδρυμάτων τόσο να κατανοούν τις ανάγκες και τις ανησυχίες των πελατών τους, όσο και να υιοθετούν τα πλέον κατάλληλα μέτρα για την επίλυση αυτών.

Προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την συμπεριφορά των δανειοληπτών, ως οντοτήτων που διαθέτουν ανάγκες και επιθυμίες, θα αναλύσουμε στην συνέχεια την Θεωρία της Πυραμίδας του Maslow. Σύμφωνα με αυτή, ο άνθρωπος κατηγοριοποιεί και ιεραρχεί τις ανάγκες του, σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα, ως εξής(Maslow Abraham, 2011):

Πίνακας 2 - Πυραμίδα του Maslow

- 1) **Φυσιολογικές-Βιολογικές Ανάγκες.** Η συγκεκριμένη κατηγορία αναγκών βρίσκεται στην βάση της πυραμίδας του Maslow, περιλαμβάνοντας τις ανάγκες που σχετίζονται με την ίδια της ύπαρξη του ατόμου, όπως για παράδειγμα να ανάγκη για φαγητό, νερό, στέγαση κ.α. Κάθε άτομο στοχεύει στην εκπλήρωση των Φυσιολογικών-Βιολογικών αναγκών και εν συνεχεία των υπολοίπων.
- 2) **Ανάγκες Ασφαλείας.** Αφού ικανοποιήσει τις Φυσιολογικές-Βιολογικές του ανάγκες ο άνθρωπος επιδιώκει να ικανοποιήσει την ανάγκη του για ασφάλεια, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να μπορεί να ικανοποιεί τις Φυσιολογικές-Βιολογικές του ανάγκες και γενικότερα να αντιμετωπίζει τους κινδύνους του περιβάλλοντος. Στην συγκεκριμένη κατηγορία ανήκει η ανάγκη για εύρεση μόνιμης στέγασης και εργασίας, η εξασφάλιση σύνταξης καθώς και διάφορα ασφαλιστικά συμβόλαιο, μέσα από τα οποία μπορεί να αυξήσει το αίσθημα ασφάλειας του νιώθει.
- 3) **Κοινωνικές Ανάγκες.** Αφού ικανοποιηθούν και οι ανάγκες Ασφαλείας, κάθε άνθρωπος επιδιώκει να αναπτύξει διαπροσωπικές σχέσεις με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας καθώς και να είναι αποδεκτό μέλος αυτής.
- 4) **Ανάγκες Αναγνώρισης.** Γνωστές και ως ανάγκες εγωισμού, περιλαμβάνουν την ανάγκη του ανθρώπου να αποκτήσει αναγνωσιμότητα, σεβασμό και αποδοχή από τους άλλους. Ωστόσο, έχουν δυσκολίες στην ικανοποίησή τους.
- 5) **Ανάγκες Ολοκλήρωσης.** Τέλος, στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι ανάγκες του ανθρώπου να επιτύχει στόχους που θα τον ολοκληρώσουν ως άνθρωπο.

Όπως είναι λογικό, κάθε άτομο ικανοποιεί με διαφορετικό τρόπο τις ανωτέρω ανάγκες, δίνοντας διαφορετική προτεραιότητα και σημασία σ' αυτές, κυρίως με γνώμονα την προσωπική κατάσταση στην οποία ευρίσκεται ο καθένας. Ωστόσο, η ραγδαία μείωση των εισοδημάτων των ελληνικών νοικοκυριών, ένεκα της οικονομικής κρίσης που αντιμετώπισε η Χώρα μας, και η υπέρμετρη δανειοδότηση των ελληνικών νοικοκυριών είχαν ως αποτέλεσμα μεγάλη μερίδα του κόσμου να στρέψει το ενδιαφέρον τους στην ικανοποίηση των Φυσιολογικών-Βιολογικών αναγκών, έναντι των αναγκών ολοκλήρωσης.

Τα Πιστωτικά Ιδρύματα όφειλαν να αντιληφθούν αυτές τις νέες συνθήκες και να προσαρμοστούν τα παρεχόμενα προϊόντα στα νέα αυτά δεδομένα. Επιπρόσθετα, όφειλαν να λάβουν υπόψη τους τη γήρανση των δανειοληπτών. Για παράδειγμα, ένα άτομο που έλαβε δάνειο στην ηλικία των 50 ετών με πλάνο να το εξοφλήσει σε βάθος εικοσαετίας, δηλαδή όταν θα είναι 70 ετών, βρέθηκε στην διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην δυσάρεστη θέση να αδυνατεί να ανταποκριθεί στις εν λόγω υποχρεώσεις. Η Τράπεζα όφειλε, λοιπόν, να επιμηκύνει τα έτη αποπληρωμής του δανείου, καθώς υπό τις παρούσες συνθήκες δύσκολα θα αποπληρωνόταν. Ωστόσο, στην απόφαση της αυτή όφειλε να λάβει υπόψη την χρονολογία γέννησης του δανειολήπτη καθώς και το προσδόκιμο ζωής εκείνης της περιόδου.

2.2 Τρόποι Αντίδρασης των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Αρχικά, πρέπει να διευκρινίσουμε ότι, τα Τραπεζικά Ιδρύματα όταν αντιλήφθηκαν την εμφάνιση του φαινομένου μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) επιχείρησαν να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση του, όπως για παράδειγμα την δημιουργία πακέτων συγκέντρωσης οφειλών με ευνοϊκά επιτόκια, προκειμένου να βοηθήσουν τους Οφειλέτες να τα αποπληρώσουν. Ωστόσο, καθότι η λήψη αυτών των μέτρων συνέπεσε χρονικά με την επιδείνωση της ίδιας της εθνικής οικονομίας δυσχέρανε αυτές τις προσπάθειες.

Ειδικότερα, κατά την διάρκεια της πενταετίας από το 2010 έως το 2013, το Α.Ε.Π. της Ελλάδας συρρικνώθηκε σημαντικά, καταγράφοντας μία μείωση της τάξεως του 23%. Παράλληλα, η ανεργία εκτινάχθηκε, καθώς αυξήθηκε αγγίζοντας το ποσοστό 27,3%(www.inegsee.gr). Όλα τα ανωτέρω, όπως είναι λογικό, επηρέασαν την οικονομική κατάσταση των ελληνικών νοικοκυριών, η πλειοψηφία των οποίων πλέον αδυνατούσε να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις που είχε έναντι των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Λόγω της διαμορφωθείσας κατάστασης, τα Πιστωτικά Ιδρύματα αναγκάστηκαν να λάβουν μέτρα, προκειμένου να διεκδικήσουν τις απαιτήσεις τους από τους Οφειλέτες, έτσι ώστε να διασφαλίσουν την οικονομική τους λειτουργία. Συγκεκριμένα, οι Τράπεζες προέβησαν σε μείωση των απαιτήσεων, βάσει των νέων συνθηκών που επικρατούσαν, με αποτέλεσμα να αυξηθούν μεν σημαντικά οι επισφάλειες στον Ισολογισμό τους, να επιβαρυνθούν δε οι οικονομικοί δείκτες των Τραπεζών. Έτσι, οι τελευταίες αναγκάστηκαν να στραφούν σε νέες πηγές χρηματοδότησης, προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική κατάσταση των Ισολογισμών τους.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) εξανάγκασε τις συστημικές Τράπεζες των Ευρωπαϊκών Χωρών, μέσα από το νομοθετικό πλαίσιο που θέσπισε, να επιτηρούν συστηματικά τους δανειολήπτες, προκειμένου να εντοπίζουν έγκαιρα περιπτώσεις, κατά τις οποίες αυτού αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις και να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) κατανόησε ότι, η μετατροπή ενός ενήμερου δανείου σε μη εξυπηρετούμενο μπορεί να αποφευχθεί εάν τα Τραπεζικά Ιδρύματα παρέχουν χρήσιμες συμβουλές στους πελάτες τους (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2016).

Ορισμένοι από τις σημαντικότερες μεθόδους που θεσπίστηκαν και υιοθετήθηκαν από τις Τράπεζες, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL's) είναι οι κάτωθι:

1. Εταιρίες Ενημέρωσης Οφειλετών. Ήταν ευρέως γνωστές και ως εισπρακτικές εταιρίες, έχοντας ως αποστολή τους την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών εκ μέρους των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Συνήθως, λειτουργούσαν μέσω τηλεφωνικών κλήσεων προς του Οφειλέτες.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, οι εν λόγω εταιρίες χρησιμοποιούσαν πολλές φορές τακτικές εκφοβισμού του Οφειλετών, παραβιάζοντας ενίοτε την ιδιωτικότητα τους, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να έχουν άμεσα απτά αποτελέσματα, δηλαδή είσπραξη ολόκληρου ή μέρους των ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Η Κυβέρνηση θέσπισε τον Ν. 3758/2009, ο οποίος εν συνεχεία τροποποιήθηκε με τον Ν. 4038/2012, μέσω των οποίων επιχείρησε να βάλει τάξη στον τρόπο λειτουργίας των συγκεκριμένων εταιρειών καθώς και των πρακτικών που χρησιμοποιούσαν στην προσπάθειά τους να εκπληρώσουν την αποστολή τους. Έτσι, λοιπόν, οι εισπρακτικές εταιρείες περιορίζονταν αποκλειστικά στην ενημέρωση των Οφειλετών, αναφορικά με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις Τράπεζες καθώς και στην διαπραγμάτευση του τρόπου και του χρόνου αποπληρωμής αυτών(Νόμος 3758, 2009).

2. Συμψηφισμοί των Οφειλετών με ποσά σε Καταθετικούς Λογαριασμούς. Πέραν των εισπρακτικών εταιρειών, πολλά από τα Τραπεζικά Ιδρύματα προχώρησαν στον συμψηφισμό των ποσών που όφειλαν οι πελάτες τους με τα

χρηματικά ποσά που ενδεχομένως είχαν κατατεθειμένα σε τραπεζικούς λογαριασμούς τους. Ωστόσο, η εν λόγω μέθοδος προκάλεσε μία σειρά από αντιδράσεις στους οφειλέτες.

Πέραν των ανωτέρω μεθόδων, τα Τραπεζικά Ιδρύματα, στις περιπτώσεις όπου μία δανειακή σύμβαση χαρακτηριζόταν ως ληξιπρόθεσμη, ακολουθούσαν και την νομική οδό σε βάρος των Οφειλετών τους. Ορισμένες από τις πιο σύνηθες νομικές ενέργειες ενός Τραπεζικού Ιδρύματος, στην προσπάθεια τους να αντιμετωπίσουν ένα ληξιπρόθεσμο δάνειο, είναι οι ακόλουθες:

- 1) **Διαταγές Πληρωμών.** Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δανειολήπτης είτε δεν έχει αποπληρώσει το υπόλοιπο του δανείου του, είτε δεν έχει προβεί στην ρύθμιση του, μέσω σχετικών διακανονισμών, τα Πιστωτικά Ιδρύματα ακολουθούν την αναγκαστική εκτέλεση αυτών, μέσω της δικαστικής οδού.

Αυτό το δικαίωμα απορρέει κυρίως από το Άρθρο 918 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, σύμφωνα με το οποίο οι Τράπεζες δύναται να καταθέσουν σχετική αίτηση διαταγής πληρωμής στα αρμόδια δικαστήρια. Άμα δε τη έκδοση της, αυτή επιδίδεται στον Οφειλέτη με την μορφή επιταγής πληρωμής, αποτελώντας ουσιαστικά την πρώτη φάση υλοποίησης της.

- 2) **Αγωγές.** Αρχικά, ασκούνται στις περιπτώσεις στις οποίες ο Οφειλέτης τυγχάνει για διάφορους λόγους άγνωστος διαμονής στην αναφερόμενη διεύθυνση κατοικίας, με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατη η επίδοση της σχετικής διαταγής πληρωμής.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, η άσκηση της Αγωγής, καθότι αυτή ως έννοια εκφράζει το δικαίωμα του Δανειστή να απαιτήσει την αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων εκ μέρους του Οφειλέτη, συνεπάγεται την όξυνση των σχέσεων μεταξύ του Δανειστή και του Οφειλέτη. Ειδικότερα, με την άσκηση της, ο Νόμος δίνει το δικαίωμα στον Δανειστή είτε να προβεί στην άμεση αφαίρεση των κινητών πραγμάτων που κατέχει ο Οφειλέτης είτε να προβεί στην έμμεση ικανοποίηση του, ρευστοποιώντας την κινητή κι ακίνητη περιουσία που κατέχει ο Οφειλέτης (Ι.Τέντες, 2017).

3) Κατασχέσεις Κινητών και Ακινήτων. Εάν και εφόσον οι δανειστές έχουν ακολουθήσει την δικαστική οδό, μέσω ενός εκτελεστού τίτλου ή αγωγής, εν συνεχεία μπορεί να προχωρήσει σε ακόμη πιο σκληρά μέτρα έναντι των Οφειλετών τους. Συγκεκριμένα, έχουν την δυνατότητα να προχωρήσουν στην κατάσχεση διαφόρων αντικειμένων τους, όπως για παράδειγμα τα κάτωθι:

- ❖ **Κινητά αντικείμενα.** Ειδικότερα, ο Δανειστής έχει την δυνατότητα να προχωρήσει στην κατάσχεση ενός κινητού αντικείμενου, το οποίο ο Οφειλέτης έχει στην κατοχή του, κατά την πράξη εκτέλεσης. Η εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνει χρηματικά ποσά, Ι.Χ.Ε. αυτοκίνητα ή δίκυκλα οχήματα, πίνακας ζωγραφικής κ.α. Θα πρέπει να τονίσουμε, ότι εξαιρούνται προσωπικά κινητά αντικείμενα του Οφειλέτη, τα οποία συνδέονται άμεσα με την επιβίωση του ιδίου και της οικογένειας του καθώς εκείνα που αποτελούν μέρος της εργασίας του.
- ❖ **Ακίνητα.** Τα Πιστωτικά Ιδρύματα στην προσπάθεια τους να αντιμετωπίσουν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές, στράφηκαν κατά κύριο λόγο στα ακίνητα των Οφειλετών τους, προκειμένου μέσω της ρευστοποίησης αυτών να αντισταθμίσουν έστω ένα μικρό μέρος των δανειακών υποχρεώσεων των τελευταίων προς τις Τράπεζες.
- ❖ **Κινητά αντικείμενα στην κατοχή τρίτων ατόμων.** Περιλαμβάνουν τόσο χρηματικά ποσά, όσο και άλλα είδη κινητών αντικειμένων, τα οποία ωστόσο δεν ευρίσκονται στην κατοχή του ιδίου του Οφειλέτη, αλλά σε έτερα πρόσωπα. Για παράδειγμα, τα Πιστωτικά Ιδρύματα είχαν την δυνατότητα, μέσω της εν λόγω μεθόδου, να προβαίνουν

στην κατάσχεση χρηματικών ποσών που είχαν οι Οφειλέτες σε τραπεζικούς λογαριασμούς άλλων Τραπεζών, έως ότου οι Οφειλέτες ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους.

- ❖ Εξειδικευμένα περιουσιακά στοιχεία του Οφειλέτη. Η εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνει κυρίως διάφορα πνευματικά δικαιώματα του Οφειλέτη ή πατέντες που έχει κατοχυρώσει. Ωστόσο, δεν αποτελούν ιδιαίτερος ελκυστικά από τα Τραπεζικά Ιδρύματα (Ι. Τέντες, 2017).

Έχοντας αναλύσει όλες τις ανωτέρω μεθόδους αντίδρασης των Δανειστών, προκύπτει ότι αμφότερες αποσκοπούν στην κατάσχεση αντικειμένων των Οφειλετών και εν συνεχεία την πώληση τους, μέσω πλειστηριασμών που θα διεξαχθούν. Έτσι, τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα ικανοποιηθούν ως προς τις απαιτήσεις που έχουν έναντι των Οφειλετών τους. Στην εν λόγω διαδικασία, ο Δανειστής διαδραματίζει τον ρόλο του πωλητή του κατασχεθέντος αντικειμένου και νομικά ονομάζεται ως επισπεύδων (Μ. Αγγελάκης, 2005).

Ωστόσο, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι οι Δανειστές, δηλαδή τα Πιστωτικά Ιδρύματα, έχουν την δυνατότητα αντί να ακολουθήσουν την ανωτέρω διαδικασία, να μεταβιβάσουν ένα επισφαλές χαρτοφυλάκιο που έχουν στην κατοχή τους σε διάφορες εταιρείες διαχείρισης τέτοιων επισφαλών χαρτοφυλακίων. Όπως είναι λογικό, το αντίτιμο αυτής της μεταβίβασης μπορεί τις περισσότερες φορές να είναι κατά πολύ μικρότερο από την αυτή καθ' αυτή απαίτηση που έχουν έναντι του Οφειλέτη τους, ωστόσο μέσω της εν λόγω διαδικασίας απαλλάσσουν με μεγαλύτερη ευκολία τον ισολογισμό τους από αυτά.

2.3 Τρόποι Αντίδρασης των Οφειλετών.

Όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα, τα Τραπεζικά Ιδρύματα δύναται να υιοθετήσουν και να ακολουθήσουν μία από τις ανωτέρω ενέργειες, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την αδυναμία των δανειοληπτών να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Οι δανειολήπτες με την σειρά τους, όταν βρεθούν στην δυσμενή θέση να μην μπορούν να αποπληρώσουν τις προκαθορισμένες δόσεις μίας δανειακής σύμβασης, παρουσιάζουν μία ποικιλία συμπεριφορών και αντιδράσεων, με σημαντικότερες από αυτές τις κάτωθι:

- 1) **Αδιαφορία.** Σύμφωνα με στοιχεία των Συστημικών Τραπεζών ένα ποσοστό της τάξεως του 20% των δανειοληπτών, οι οποίοι κατείχαν ληξιπρόθεσμες οφειλές, επέδειξαν πλήρη αδιαφορία να έρθουν σε επικοινωνία με την Τράπεζα τους, προκειμένου να προβούν σε διακανονισμό των οφειλών τους.

Μάλιστα, κατά την διάρκεια της κρίσης, δημιουργήθηκε μία γενικευμένη κουλτούρα στους πολίτες, σύμφωνα με την οποία η μη εκπλήρωση των δανειακών τους υποχρεώσεων δεν συνεπάγεται επιπτώσεις και ιδίως την πιθανή κατάσχεση κινητής και ακίνητης περιουσίας(Ευγενία Τζωρτζη, 2017). Η εν λόγω κουλτούρα έγινε ακόμη πιο ισχυρή, λόγω αφενός μεν της προστασίας από τον Νομοθέτη της πρώτης κατοικίας των δανειοληπτών, αφετέρου δε από το κύμα διαδηλώσεων σε βάρος των πλειστηριασμών, η διεξαγωγή των οποίων σε πολλές περιπτώσεις καθίστατο αδύνατη.

- 2) **Ρύθμιση των Οφειλών.** Ωστόσο, ένα μεγάλο κομμάτι των δανειοληπτών δεν παρέμεινε αδρανές έναντι των υποχρεώσεων τους στις Τράπεζες(Γεώργιος Αντωνόπουλος, 2018). Απεναντίας, όταν άρχισαν να αδυνατούν να εκπληρώνουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις, ήρθαν σε επαφή με τις Τράπεζες, προκειμένου να προχωρήσουν σε διακανονισμούς των οφειλών τους, συντάσσοντας νέας δανειακές συμβάσεις.

Ωστόσο, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, η πλειοψηφία αυτών που προχώρησαν σε ρύθμιση των οφειλών τους, αντιμετώπισαν στο εγγύς μέλλον εκ νέου προβλήματα εκπλήρωσης των δανειακών τους υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα να προχωρούν σε νέους διακανονισμούς. Οι πλειοψηφία αυτών

των δανείων συνέχιζαν να χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα, παρ' όλες τις ρυθμίσεις που είχαν γίνει, καθότι οι Οφειλέτες αδυνατούσαν να ανταπεξέλθουν στις ρυθμιζόμενες δόσεις. Αξίζει να αναφερθεί ότι, μεγάλο μέρος αυτών των δανειοληπτών, δεν χρησιμοποίησε την μέθοδο της ρύθμισης χρέους, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις, αλλά ως ένα εργαλείο, μέσα από το οποίο κέρδιζαν απλά χρόνο, καθυστερώντας την νομική αντίδραση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων(Γιάννης Παπαδογιάννης, 2018).

- 3) **Υπαγωγή στις Διατάξεις του Ν. 3869/2010.** Τέλος, ο δανειολήπτης πέραν της δυνατότητας να απευθυνθεί στην Τράπεζα και να προβούν από κοινού στην ρύθμιση των δανειακών του υποχρεώσεων, είχε την δυνατότητα της κρατικής προστασίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ανωτέρω Νόμο, ο οποίος είναι ευρέως γνωστός ως Νόμος ΚΑΤΣΕΛΗ και προστατεύει κυρίως την πρώτη κατοικία.

Στόχος δε του Νόμου 3869/2010 ήταν αφενός μεν η προστασία του δανειολήπτη, του οποίου το εισόδημα στην διάρκεια της κρίσης μειώθηκε σημαντικά, αφετέρου δε η διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των Τραπεζικού Συστήματος, ιδίως στην προσπάθεια αυτού να εισπράξει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος από το σύνολο των οφειλόμενων. Με άλλα λόγια, ο Νόμος ΚΑΤΣΕΛΗ επιχείρησε να εξισορροπήσει την σχέση μεταξύ Δανειστή και Οφειλέτη και να συμβάλει στην επίτευξη μίας αμοιβαία συμφέρουσας συμφωνίας.

Στην κατεύθυνση αυτή, ο Κράτος θέσπισε μία σειρά αντικειμενικών και υποκειμενικών προϋποθέσεων, τις οποίες όφειλε να διαθέτει ο Οφειλέτης, προκειμένου να καρπωθεί της προστασίας του Νόμου ΚΑΤΣΕΛΗ. Ιδιαίτερη

αναφορά αξίζει να γίνει στις υποκειμενικές προϋποθέσεις ένταξης στον ανωτέρω Νόμο.

Για παράδειγμα, η μη εκπλήρωση των δανειακών υποχρεώσεων του Οφειλέτη δεν πρέπει να αποτελεί αποτέλεσμα δόλου στην συμπεριφορά του. Ειδικότερα, ο Οφειλέτης αφενός μεν δεν θα πρέπει να είναι ήδη προαποφασισμένος να μην καταβάλει στις δόσεις του δανείου προτού καν λάβει το δάνειο, αφετέρου δε να προβαίνει δολίως στην λήψη δανείων και στον καθορισμό δόσεων, οι οποίες γνωρίζει εξ αρχής ότι υπερβαίνουν την εισοδηματική του κατάσταση. Επιπλέον, δόλια δύναται να χαρακτηριστεί και η μεταβίβαση κινητών και ακίνητων αντικειμένων του Οφειλέτη προς έτερα φυσικά πρόσωπα, προκειμένου να αποφύγει μία ενδεχόμενη κατάσχεση ή έναν πλειστηριασμό αυτών από τους Δανειστές, έτσι ώστε οι τελευταίοι να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους.

Με το πέραν των ετών και την εφαρμογή του εν λόγω Νόμου, παρατηρήθηκε όλο και πιο έντονα το φαινόμενο, κατά το οποίο Οφειλέτες με πραγματική αδυναμία να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις να μην μπορούν να ενταχθούν στο πλαίσιο εφαρμογής του, ενώ ταυτόχρονα όλο και περισσότεροι στρατηγικοί κακοπληρωτές εντόπιζαν τα παραθυράκια του Νόμου, εντάσσονταν σ' αυτόν και απέφευγαν να καταβάλουν το υπόλοιπο των δανείων που είχαν λάβει, παρόλο που είχαν αυτήν την δυνατότητα.

Προκειμένου αφενός μεν να αποφευχθούν φαινόμενα προστασίας στρατηγικών κακοπληρωτών, αφετέρου δε να προστατευτούν οι Οφειλέτες που πραγματικά αδυνατούν να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις, η Κυβέρνηση προσχώρησε στην νομοθετική βελτίωση του Νόμου ΚΑΤΣΕΛΗ. Ειδικότερα, προέβη στις εξής παρεμβάσεις και θεσμοθετήσεις:

- a. **Νομικές Κινήσεις έναντι των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.** Οι Δανειολήπτες έχουν στην διάθεση τους μία σειρά από ένδικα μέσα που τους παρέχει ο Νομοθέτης, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να προστατευτούν ειδικά από τις ενέργειες εκτέλεσης, τις διαδικασίες κατάσχεσης και ρευστοποίησης της περιουσίας στις οποίες έχουν προβεί οι Τράπεζες. Μέσω αυτών, λοιπόν, ο Οφειλέτης μπορεί να επιτύχει είτε την αναστολή, είτε ακόμη και την οριστική

διακοπή εκτέλεσης αυτών και με τον τρόπο αυτό να προστατέψει τα περιουσιακά του στοιχεία.

Επιπλέον, ο Δανειολήπτης δύναται να κινηθεί νομικά σε βάρος της Τράπεζας, ασκώντας σε βάρος της σχετική αγωγή, μέσω της οποίας συνήθως αιτείται είτε της ρύθμισης των όρων της δανειακής σύμβασης που είχε υπογράψει, είτε την προσαρμογή και μείωση του συνολικού κεφαλαίου ή της καθορισθείσας δόσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε η συρροή αγωγών που ασκήθηκαν κατά το έτος 2011 και έπειτα, από Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα, τα οποία είχαν λάβει δάνεια σε Ελβετικό Φράγκο. Και αυτό διότι, οι οφειλές των ανωτέρω Δανειοληπτών μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα αυξήθηκαν ραγδαία, ένεκα της υποχώρησης της ισοτιμίας μεταξύ Ελβετικού Φράγκου και Ευρώ, παρ' όλες τις προσπάθειες που κατέβαλε η Ελβετική Εθνική Τράπεζα(Σύλλογος Δανειοληπτών Ελβετικού Φράγκου, 2013).

- b. Σύλλογοι Προστασίας Οφειλετών.** Καθότι η σχέση μεταξύ Δανειστών και Οφειλετών οξύνονταν συνεχώς ιδίως στην διάρκεια της οικονομικής κρίσης, υπήρξε έντονη η ανάγκη ίδρυσης διαφόρων Οργανώσεων, οι οποίες είχαν ως αποστολή την προστασία των Δανειοληπτών έναντι των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Η προστασία αυτή, επικεντρώνονταν κυρίως στην παροχή συμβουλών, σχετικά με τον τρόπο που θα μπορούσαν οι Οφειλέτες να κινηθούν σε νομικό επίπεδο. Οι σημαντικότεροι από αυτούς τους Οργανισμούς που δραστηριοποιήθηκαν στην Χώρα μας είναι οι εξής:

- Γενική Γραμματεία Καταναλωτή.

- Σύνηγορος του Καταναλωτή.

- Ένωση Εργαζομένων Καταναλωτών Ελλάδας (Ε.Ε.Κ.Ε.).

- Ένωση Καταναλωτών και Δανειοληπτών.

- Γενική Ομοσπονδία Καταναλωτών Ελλάδας (Γ.Ο.Κ.Ε.).

- Σύλλογος Δανειοληπτών Ελβετικού Φράγκου (Σ.Δ.Ε.Φ.).

Το ελληνικό κράτος ανέκαθεν είχε στο επίκεντρο του την προστασία του καταναλωτή. Μάλιστα, για τον λόγο αυτό, έγινε τακτικό μέλος του Διεθνούς Οργανισμού ICPEN (International Consumer and Enforcement Network), βασική αποστολή του οποίου ήταν η προστασία των συμφερόντων του καταναλωτή, ιδίως μέσα από την αποδοτική και τακτική συνεργασία των κρατών μελών (ICPEN, 2022)

Από όσα αναλύθηκαν στην παρούσα ενότητα, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι η ραγδαία αύξηση στην κατανάλωση τραπεζικών προϊόντων, η οποία συνέπεσε με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, σε συνδυασμό με την ραγδαία μείωση του εισοδήματος του ελληνικού νοικοκυριού, οδήγησαν στην εμφάνιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Οι δανειστές καθώς και οι Οφειλέτες επιχείρησαν να διασφαλίσουν τα δικά τους συμφέροντα, τόσο μέσα από την συζήτηση και την διαπραγμάτευση, όσο και μέσα από την άσκηση των νομικών διαδικασιών που τους παρείχε το Κράτος.

2.4 Αναχρηματοδοτήσεις-Ρυθμίσεις Οφειλών.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, ήδη από τις αρχές του 2009, τα Πιστωτικά Ιδρύματα επιχείρησαν να εισαγάγουν διαδικασίες αναχρηματοδότησης και ρύθμισης των ληξιπρόθεσμων οφειλών των Δανειοληπτών. Οι διαδικασίες δε αυτές διέφεραν σε σχέση με τα προηγούμενα τραπεζικά προϊόντα, σύμφωνα με τα οποία ο Δανειολήπτης είχε την δυνατότητα να συγκεντρώσει οφειλές που είχε τόσο στην συγκεκριμένη Τράπεζα, όσο και στα έτερα Τραπεζικά Ιδρύματα, διατηρώντας ταυτόχρονα την πιστοληπτική του ικανότητα.

Απεναντίας, τα νέα αυτά προϊόντα χαρακτηριζόταν από έντονη τάση εσωστρέφειας, καθότι αφενός μεν αφορούσαν οφειλές αποκλειστικά και μόνο προς την συγκεκριμένη Τράπεζα, αφετέρου δε αφαιρούσε από τον Οφειλέτη την δυνατότητα προωθητικών ενεργειών, κατά την επόμενη τριετία, προκειμένου στην διάρκεια αυτής να αποδείξει ο Δανειολήπτης ότι έχει ανακτήσει την πιστοληπτική του ικανότητα.

Ωστόσο, τα ανωτέρω τραπεζικά προϊόντα δεν χαρακτηρίστηκαν ως αποτελεσματικά, καθότι οι Οφειλέτες εξακολουθούσαν να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Αυτό είχε ως συνέπεια, τα Πιστωτικά Ιδρύματα να αναγκασθούν να προωθήσουν από τις αρχές του επομένου έτους μία νέα σειρά τραπεζικών προϊόντων, τα οποία παρείχαν στους Οφειλέτες ακόμη περισσότερα πλεονεκτήματα, καθιστώντας παράλληλα τις ληξιπρόθεσμες οφειλές βιώσιμες. Για παράδειγμα, παρείχε την δυνατότητα στους Οφειλέτες να προχωρήσουν στην πλήρη διαγραφή των τόκων, οι οποίοι είχαν προκύψει από την καθυστέρηση πληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων.

Στην κατεύθυνση αντιμετώπισης του φαινομένου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και η ίδια η European Banking Authority (EBA), μέσα από τους κανόνες που όρισε και ειδικότερα σύμφωνα με τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority) EBA-OP2013-02

“Opinion of the European Banking Authority on Good Practices for Responsible Mortgage Lending”, καθώς και το τελικό σχέδιο εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority) EBA/ITS/2013/03 της 20/2/2014

“EBA FINAL draft Implementing Technical Standards On Supervisory reporting on for bear

anceandnonperformingexposuresunderarticle 99(4) ofRegulation (EU) No 575/2013”, πάνω στα οποία βασίστηκε η Εκτελεστική Επιτροπή της Τράπεζας της Ελλάδος (Ευρωσύστημα) η οποία αφού συνεδρίασε εξέδωσε στην συνέχεια την υπ’ αριθ. 42/30.5.2014 Πράξη της. Οι Τράπεζες, λοιπόν, όφειλαν να προσαρμόσουν τα τραπεζικά τους προϊόντα στα νέα οικονομικά δεδομένα των ελληνικών νοικοκυριών, διασφαλίζοντας παράλληλα την ομαλή λειτουργία του Τραπεζικού Συστήματος, στην προσπάθεια τους να αντιμετωπίσουν το πρωτόγνωρο σε μέγεθος και διάρκεια φαινόμενο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Συγκεκριμένα, η EuropeanBankingAuthority (EBA) όρισε την έννοια του Εξυπηρετούμενου Δανείου, σύμφωνα με τον οποίο ένα Δάνειο, το οποίο μέσω αναδιάρθρωσης μετατράπηκε από Μη Εξυπηρετούμενο σε Εξυπηρετούμενο, παραμένει υγιές, εάν και εφόσον δεν παρατηρηθούν, κατά τα επόμενα δύο χρόνια, καθυστερήσεις πληρωμών πέραν των τριάντα ημερών. Επιπρόσθετα, η EuropeanBankingAuthority (EBA)(Τράπεζα της Ελλάδος, Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 42/30.5.2014,, 2014)διαχώρισε την μετατροπή ενός Μη Εξυπηρετούμενου Δανείου σε Εξυπηρετούμενο σε τρία βασικά σενάρια.

Οι κατευθυντήριες γραμμές εκδόθηκαν από την ίδια την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), εντός των πλαισίων σχετικά με την λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων των Ελληνικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Επιπλέον, η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) διαμόρφωσε ένα σύγχρονο και αποδοτικό σύστημα αξιολόγησης των Δανειοληπτών, το οποίο εξέταζε τόσο την τωρινή τους οικονομική κατάσταση, όσο και την μελλοντική πιστοληπτική τους ικανότητα. Και αυτό διότι, υπήρχε η διάθεση πλέον να δοθεί μία οριστική λύση στο πρόβλημα των μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σε μακροχρόνιο πλαίσιο, καθότι δεν υπήρχε νόημα όταν ένα πρόβλημα επιλύονταν προσωρινά και εν συνεχεία επανεμφανιζόταν έπειτα από μικρό χρονικό διάστημα.

Στην κατεύθυνση, λοιπόν, αυτή η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) διαμόρφωσε το πλαίσιο δράσης των Ελληνικών Συστημικών Τραπεζών, διαμορφώνοντας δηλαδή μία αποτελεσματική στρατηγική, η οποία θα μπορούσε να υιοθετηθεί από όλα τα Τραπεζικά Ιδρύματα, δίχως ωστόσο να δεσμεύει αυτά ως προς τις επιμέρους

ενέργειες που θα ακολουθήσουν στην προσπάθεια να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων.

Οι διαμορφωθείσες από την Τράπεζα της Ελλάδος ρυθμίσεις, οι οποίες στοχεύουν στην αντιμετώπιση ποικίλων αναγκών και διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την βαρύτητα τους, είναι οι ακόλουθες:

- i. Ρυθμίσεις σε βραχυπρόθεσμο πλαίσιο,
- ii. Ρυθμίσεις σε μακροχρόνιο πλαίσιο,
- iii. Ρυθμίσεις οριστικής διευθέτησης.

Η βαρύτητα των εν λόγω ρυθμίσεων αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα, ως εξής:

Κατάταξη	Τύποι Ρυθμίσεων και Οριστικών Διευθετήσεων	
1	Βραχυπρόθεσμες Ρυθμίσεις	Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών
2		Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών
3		Μειωμένη δόση μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων
4		Καταβολή μόνο τόκων
5		Μειωμένη δόση μικρότερη των οφειλόμενων τόκων
6		Περίοδος χάριτος
7	Μακροπρόθεσμες Ρυθμίσεις	Μείωση επιτοκίου
8		Παράταση διάρκειας
9		Διαχωρισμός οφειλής
10		Μερική διαγραφή οφειλής
11		Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης
12		Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο
13	Λύσεις Οριστικής Οριστικής	Λοιπές εξωδικαστικές ενέργειες
14		Εθελοντική παράδοση ενυπόθηκου ακινήτου
15		Μετατροπή σε ενοικίαση/Χρηματοδοτική μίσθωση
16		Εθελοντική εκποίηση ενυπόθηκου ακινήτου
17		Διακανονισμός απαιτήσεων από καταγγελλμένες

	Διευθέτησης	συμβάσεις
18		Πώληση οφειλής
19		Υπερθεματιστής σε πλειστηριασμό
20		Ρευστοποίηση σε πλειστηριασμό
21		Υπό νομική προστασία
22		Ολική διαγραφή οφειλής

Πίνακας 3- Κατάταξη Τύπων Ρύθμισης και Οριστικών Διευθετήσεων

Πηγή: (Υπ' αριθ. 102/30-08-2016 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής ΤτΕ, 2016)

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι, οι βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις, των οποίων η βαρύτητα κυμαίνεται μεταξύ 1 έως και 6, προτιμούνται κυρίως όταν οι οφειλέτες αδυνατούν προσωρινά να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Έτσι τα Τραπεζικά Ιδρύματα υιοθετούν μέτρα, προκειμένου να δώσουν στους Οφειλέτες τη δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις, έστω και στοιχειωδώς, έως ότου επανέλθουν στην προγενέστερη οικονομική τους δυνατότητα. Οι εν λόγω βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις συνήθως διαρκούν έως 2 χρόνια, στην διάρκεια των οποίων τα Τραπεζικά Ιδρύματα προχωρούν σε νέα πλαίσια αποπληρωμής των υποχρεώσεων, η διαμόρφωση των οποίων συνήθως στηρίζεται σε συντηρητικές προβλέψεις. Ωστόσο, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, οι βραχυπρόθεσμες ρυθμίσεις δύναται να διαρκέσουν έως και 5 χρόνια(Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2016). Η συγκεκριμένα κατηγορία περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τις ακόλουθες ρυθμίσεις(Τράπεζα της Ελλάδος, Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 102/30.8.2016, 2016):

1. **Καταβολή μόνο των τόκων (Interest Only).** Στην συγκεκριμένη περίπτωση τα Τραπεζικά Ιδρύματα και οι Οφειλέτες έρχονται σε συμφωνία, κατά την οποία οι τελευταίοι δεν αποπληρώνουν τις ορισθείσες δόσεις, αλλά μόνο τους τόκους που προβλέπονται.
2. **Περίοδος χάριτος (Grace Period).** Στην εν λόγω περίπτωση οι Οφειλέτες προχωρούν σε αναστολή πληρωμών των υποχρεώσεων τους, κατά την οποία δεν αποπληρώνονται οι προβλεπόμενες δόσεις, ενώ οι αντίστοιχοι τόκοι αποπληρώνονται εν μέρει, βάσει συμφωνίας που επέρχεται μεταξύ των δύο πλευρών. Η συγκεκριμένα ρύθμιση παρουσιάζει ομοιότητες με την περίπτωση

της καταβολής μόνο των τόκων, με την διαφορά ωστόσο ότι στην εν λόγω περίπτωση δημιουργούνται τόκοι.

3. **Μειωμένη δόση μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων (*Reduced Payment Above IO*).** Κατά την συγκεκριμένη ρύθμιση, οι Οφειλέτες συμφωνούν με τα Τραπεζικά Ιδρύματα στην πληρωμή μίας δόσης, η οποία όμως τυγχάνει μεγαλύτερη τουλάχιστον από τους προβλεπόμενους τόκους.

4. **Μειωμένη δόση μικρότερη των οφειλόμενων τόκων (*Reduced Payment Above IO*).** Σε αντίθεση με την προηγούμενη περίπτωση, στην συγκεκριμένη ρύθμιση τα Τραπεζικά Ιδρύματα από κοινού με τους Οφειλέτες συμφωνούν στην καταβολή μίας δόσης, η οποίας ωστόσο υπολείπεται του ποσού των προβλεπόμενων τόκων. Το εναπομείναν ποσό τόκων είτε ρυθμίζεται είτε κεφαλαιοποιείται.

5. **Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών (*Arrears Capitalization*).** Σύμφωνα με την εν λόγω ρύθμιση, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές που έχουν δημιουργηθεί ενσωματώνονται στο αρχικό κεφάλαιο και εν συνεχεία διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο αποπληρωμής του δανείου. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι, η συγκεκριμένη περίπτωση μπορεί να επιλύει άμεσα τα όποια προβλήματα αποπληρωμής έχουν παρουσιαστεί, ωστόσο ελλοχεύει μελλοντικούς κινδύνους εμφάνισης νέων προβλημάτων αποπληρωμής των υποχρεώσεων, καθότι οι μελλοντικές δόσεις θα είναι κατά πολύ μεγαλύτερες με την ενσωμάτωση των ληξιπρόθεσμων οφειλών.

6. **Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών (*Arrears Repayment Plan*).** Τέλος, στην συγκεκριμένη περίπτωση τα Πιστωτικά ιδρύματα συμφωνούν με τους Οφειλέτες στον τρόπο αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών που έχουν εμφανιστεί, ενώ ταυτόχρονα αποπληρώνονται οι προβλεπόμενες δόσεις. Επομένως, ταυτόχρονα με την αποπληρωμή του κεφαλαίου, οι Οφειλέτες προβαίνουν και στην αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Από την άλλη πλευρά, στις μακροχρόνιες ρυθμίσεις, των οποίων η βαρύτητα κυμαίνεται από 7 έως και 12, εντάσσονται τα τραπεζικά προϊόντα με διάρκεια ζωής πέραν των 2 ετών. Στις εν λόγω περιπτώσεις οι Οφειλέτες, ένεκα των νέων οικονομικών τους καταστάσεων, παρουσιάζουν αδυναμία εκπλήρωσης των

υποχρεώσεων τους προς τα Τραπεζικά Ιδρύματα. Επιδίωξη, λοιπόν, είναι ο επαναπροσδιορισμός της δανειακής σύμβασης, είτε μέσω αναπροσαρμογής τόσο των προβλεπομένων δόσεων, όσο και του υπολοίπου του δανείου, είτε ακόμη και μέσω διαγραφής μέρους του κεφαλαίου της δανειακής σύμβασης. Στις μακροχρόνιες ρυθμίσεις περιλαμβάνονται τα ακόλουθα εργαλεία:

1. **Μείωση επιτοκίου (*Interest rate Reduction*)**. Τραπεζικά Ιδρύματα και Οφειλέτες συμφωνούν ότι η αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων εκ μέρους των τελευταίων έχουν μόνιμο χαρακτήρα, οπότε επιχειρούν να υιοθετήσουν ομοίως μόνιμου χαρακτήρα μέτρα. Έτσι, στην εν λόγω περίπτωση προβαίνουν σε μείωση του επιτοκίου, με στόχο να μειωθεί αφενός μεν η προβλεπόμενη μηνιαία δόση, αφετέρου δε το εναπομείναν ποσό του δανείου.
2. **Παράταση διάρκειας (*Loan Term Extension*)**. Στην εν λόγω περίπτωση τα Τραπεζικά Ιδρύματα και οι Οφειλέτες επιδιώκοντας την μείωση της προβλεπόμενης μηνιαίας δόσης, προβαίνουν στον επανακαθορισμό της διάρκειας της δανειακής σύμβασης, ορίζοντας ως λήξη του δανείου χρόνο μεταγενέστερο του αρχικά συμφωνηθέντος. Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις η διάρκεια του δανείου δύναται να αγγίξει ακόμη και τα σαράντα έτη.
3. **Διαχωρισμός της οφειλής (*Split Balance*)**. Τέλος, η πλέον συνηθέστερη μακροχρόνια ρύθμιση που υιοθέτησαν τα Ελληνικά Τραπεζικά Ιδρύματα, γνωστή και ως «Split&Freeze» ή «Split&Settle», έχει τις ρίζες τις από την Ιρλανδία, όπου οι εκεί συστημικές Τράπεζες προέβαιναν σε διαχωρισμό του αρχικού δανείου σε δύο επιμέρους μέρη, τα οποία ονομάζονταν ως «Tranches». Σύμφωνα με την συγκεκριμένη μέθοδο:
  - i. Η αποπληρωμή του 1^{ου} μέρους του δανείου παύει (δεν τοκίζεται) για ένα χρονικό διάστημα. Με το πέρας του εν λόγω διαστήματος ο Οφειλέτης έχει την δυνατότητα είτε να το αποπληρώσει ακόμη και με πώληση περιουσιακών στοιχείων που έχει στην κατοχή του, είτε να προβεί σε διακανονισμό αυτού με την Τράπεζα.
  - ii. Το δε 2^ο μέρος αναπροσαρμόζεται με νέα μηνιαία δόση και αντίστοιχο επιτόκιο, με βάση την οικονομική κατάσταση του Οφειλέτη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι, ορισμένες Τράπεζες προέβαιναν σε μείωση του Κεφαλαίου του 1^{ου} μέρους του δανείου, η οποία εξαρτιόνταν με τον βαθμό που ο Οφειλέτης παραμένει συνεπής στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων του ως προς το 2^ο μέρος του δανείου. Με τον τρόπο αυτό, τα Τραπεζικά Ιδρύματα προέβαιναν ουσιαστικά σε μείωση τόσο της προβλεπόμενης δόσης που τους αναλογεί, όσο και του συνολικού κεφαλαίου που απορρέει από την δανεικά σύμβαση, καθιστώντας έτσι την εν λόγω ρύθμιση ως μία από τις δημοφιλέστερες, από το σύνολο των ρυθμίσεων που υιοθέτησαν οι Τράπεζες (Νένα Μαλλιάρα, 2017).

Πέραν των ανωτέρω, ένας πρόσθετος λόγος, ο οποίος κατέστησε την ρύθμιση «Split&Freeze» δημοφιλή ήταν το γεγονός ότι, τα δάνεια που επιχείρησε να ρυθμίσει συνοδεύονταν με προσημειώσεις ακινήτων, η αγορά των οποίων διήλθε μεγάλης κρίσης κατά την περίοδο που οι Τράπεζες ήρθαν αντιμέτωπες με το φαινόμενο των «κόκκινων δανείων». Για παράδειγμα, ένα δάνειο με υπόλοιπο κεφαλαίου ύψους 100.000 ευρώ, το οποίο είχε ως προσημείωση ένα ακίνητο, η αξία του οποίου με την κρίση στην σχετική αγορά μειώθηκε σε 70.000 ευρώ, είχε ως συνέπεια για την Τράπεζα να έχει ένα υπόλοιπο αξίας 30.000 ευρώ, το οποίο ουσιαστικά παρέμεινα μη ασφαλισμένο (Νένας Μαλλιάρα, capital.g, 2019).

Έτσι μέσω της ρύθμισης «Split&Freeze» τα Τραπεζικά Ιδρύματα παρείχαν κίνητρα, ιδίως στους Οφειλέτες που είχαν στην κατοχή τους ακίνητα μεγάλης αξίας. Και αυτό διότι, γνώριζαν πλέον ότι, αν αρχίσουν εκ νέου να πληρώνουν τις υποχρεώσεις τους, τότε θα ωφελούνταν τόσο από το προσωρινό «πάγωμα» μέρος των υποχρεώσεων τους, όσο και από την σχετική μείωση του Κεφαλαίου αυτού καθ' αυτού. Βέβαια, όφελος από την ανωτέρω διαδικασία είχαν και τα ίδια τα Τραπεζικά Ιδρύματα, καθότι η εξυπηρέτηση μέρος του δανείου επιφέρει διαγραφή τμήματος και του έτερου μέρους αυτού, με αποτέλεσμα αφενός μεν να απομειώνεται τμηματικά η συνολική υποχρέωση του Οφειλέτη, αφετέρου δε να προκαλείται θετική αξία του προϊόντος (Κίτσιος Χρήστος, 2017).

Ωστόσο, θα πρέπει να τονίσουμε ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση το Freeze μέρος του δανείου δεν χαρακτηρίζεται ως Cured, σύμφωνα με όσα έχει

ορίσει η Ε.Β.Α. Για τον λόγο αυτό, τα Τραπεζικά Ιδρύματα δημιούργησαν το «Split&Settle», το οποίο έχει ομοιότητες με το «Split&Freeze», καθώς οι οφειλές διαχωρίζονται σε δύο τμήματα, από τα οποία όμως το 2^ο δεν παγώνει, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του «Split&Freeze», αλλά αφορά το μέρος των οφειλών που επρόκειτο να διαγραφεί αν ο Οφειλέτης είναι συνεπής ως προς το 1^ο μέρος του δανείου.

4. Μερική Διαγραφή της Οφειλής (Partial Debt Forgiveness/Write down). Η εν λόγω κατηγορία μακροχρόνιας ρύθμισης οφειλών απευθυνόταν κυρίως στους Οφειλέτες εκείνους οι οποίοι για διάφορους λόγους αδυνατούσαν να ενταχθούν στα ανωτέρω τρία είδη ρυθμίσεων. Οι αιτίες που δυσχέραιναν την ένταξη τους στις εν λόγω ρυθμίσεις εστιαζόταν κυρίως είτε στην ηλικία τους, είτε άλλες αντικειμενικές δυσκολίες. Για τον λόγο αυτό, τα Τραπεζικά Ιδρύματα δημιούργησαν την συγκεκριμένη ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία διαγράφεται ένα τμήμα της οφειλής, λαμβάνοντας υπόψη, κατά τη λήψη της σχετικής απόφασης, διάφορα στοιχεία που αφορούν τον Οφειλέτη, μεταξύ των οποίων τα περιουσιακά του στοιχεία, το εισόδημα του, την ηλικία του καθώς και την πρόθεση του να φανεί συνεπής ως προς την εκπλήρωση του υπολοίπου των υποχρεώσεων του. Μάλιστα, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το ποσοστιαίο ύψος της διαγραφής των υποχρεώσεων ενός Οφειλέτη δύναται να φθάσει ακόμα και το 80% έως 90%, αναλόγως των ανωτέρω κριτηρίων που θα τεθούν υπόψη κατά την λήψη της σχετικής απόφασης. Τέλος, το εναπομείναν ποσό δύναται να αποπληρωθεί σε δόσεις, ο αριθμός των οποίων ωστόσο δεν είναι συνήθως ιδιαίτερος μεγάλος (Ευγενία Τζώρτζη, «Κούρεμα» έως 95% προτείνουν στους οφειλέτες οι τράπεζες, 2018).

5. Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης (Operational Restructuring). Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορά τα χορηγηθέντα δάνεια των Τραπεζών προς τις επιχειρήσεις, δηλαδή τα λεγόμενα επιχειρηματικά δάνεια. Τα Τραπεζικά Ιδρύματα προκειμένου να αντιμετωπίσουν το ολοένα και αυξανόμενο ποσοστό ληξιπρόθεσμων επιχειρηματικών δανείων, επιχείρησε μέσα από μία σειρά ενεργειών να διευκολύνει τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε αυτές να μπορέσουν εκ νέου να ορθοποδήσουν και εν συνεχεία να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Οι εν λόγω ενέργειες σε πολλές περιπτώσεις

επέφεραν ρηξικέλευθες μεταρρυθμίσεις εντός της επιχείρησης, όπως παραδείγματος χάρη την πώληση του παγίου εξοπλισμού, την αλλαγή στα πρόσωπα που απαρτίζουν την διοίκηση της επιχείρησης ακόμη και στην παροχή νέων δανείων, τα οποία θα αξιοποιούνταν προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις, δηλαδή νέες επενδύσεις, οι οποίες θα βοηθούσαν την επιχείρηση να σταθεί εκ νέου στα πόδια της (Τζώρτζη Ευγενία, 2018).

6. **Συμφωνία ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο (*Debt/Equity Swap*)**. Όπως και στην περίπτωση της λειτουργικής αναδιάρθρωσης της επιχείρησης, η οποία αναλύθηκε προηγουμένως, έτσι και στην συγκεκριμένη περίπτωση τα Τραπεζικά Ιδρύματα στοχεύουν στην διαχείριση των επιχειρηματικών δανείων, μέσα από την μετατροπή των δανειακών υποχρεώσεων της επιχείρησης σε Μετοχικό Κεφάλαιο. Με άλλα λόγια, μέσω της συγκεκριμένης ρύθμισης τα Τραπεζικά Ιδρύματα αποκτούν ένα μέρος του Μετοχικού Κεφαλαίου. Ωστόσο, η εν λόγω μέθοδος εμπεριέχει κινδύνους και για τα δύο μέρη, δηλαδή το Τραπεζικό Ίδρυμα και την επιχείρηση. Το μεν πρώτο καθώς εισέρχεται στην διοίκηση μίας επιχείρησης κινδυνεύει ενδεχομένως να αντιμετωπίσει την αδιαφορία των υπολοίπων μετόχων, οι οποίοι εκλαμβάνουν την εν λόγω είσοδο της Τράπεζας στην επιχείρηση ως άκρως επιθετική, το δε δεύτερο έρχεται αντιμέτωπο ουσιαστικά με την απώλεια ελέγχου της επιχείρησης. Ωστόσο, πέραν των ανωτέρω κινδύνων, η εν λόγω ρύθμιση μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά, υπό την προϋπόθεση ότι και τα δύο μέρη συνεργαστούν για το κοινό καλό και των δύο, δηλαδή την ευημερία της επιχείρησης.

Στην τελευταία κατηγορία ανήκουν οι ρυθμίσεις οριστικής διευθέτησης, των οποίων η βαρύτητα κυμαίνεται μεταξύ 13 έως και 22. Στην εν λόγω κατηγορία ρυθμίσεων η σχέση μεταξύ Οφειλέτη και Τραπεζικού Ιδρύματος δεν χαρακτηρίζεται πλέον ως συμβατική, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις των βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων ρυθμίσεων, κατά τις οποίες τα δύο μέρη επιδιώκουν μέσω της συνεργασίας την επίτευξη μίας κοινά αποδεκτής λύσης. Στις ρυθμίσεις οριστικής διευθέτησης η συμβατική σχέση μεταξύ Οφειλέτη και Τραπεζικού Ιδρύματος μετεξελίσσεται ή ακόμη και τερματίζεται, προκειμένου να αντιμετωπισθεί οριστικά το πρόβλημα μη εξυπηρέτησης των δανειακών υποχρεώσεων του πρώτου.

Στην κατεύθυνση αυτή, ο Οφειλέτης δύναται να παραδώσει στο Τραπεζικό Ίδρυμα τις εξασφαλίσεις που είχε δηλώσει, κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να επιτύχει είτε τη μείωση των οφειλών του, είτε ακόμη περισσότερο και την πλήρη διαγραφή αυτών. Εξάλλου, κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης, η δήλωση εμπράγματων εξασφαλίσεων, λειτουργεί ως εγγύηση για τον δανειστή. Με τον τρόπο αυτό, οι εξασφαλίσεις χρησιμοποιούνται προκειμένου να τερματιστεί μία ατέρμονη αδυναμία του Οφειλέτη να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις(Μιχάλης Φεφές, 2004).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, τα Τραπεζικά Ιδρύματα δύναται να υιοθετήσουν μία από τις ακόλουθες επιμέρους δέκα κατευθύνσεις:

- 1. Εθελοντική παράδοση ακινήτου (Voluntary Surrender).** Η εν λόγω ρύθμιση ακολουθεί στις περιπτώσεις όπου ο Οφειλέτης αντιμετωπίζει μία μόνιμου χαρακτήρα αδυναμία να εκπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις. Έτσι, κατόπιν συμφωνίας με το Τραπεζικό Ίδρυμα, παραχωρεί σ' αυτό την ακίνητη περιουσία που δήλωσε ως εγγύηση κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης, πετυχαίνοντας είτε την πλήρη εξόφληση της οφειλής του, εάν και εφόσον η αξία αυτής καλύπτει το υπόλοιπο της δανειακής υποχρέωσης, είτε μέρος αυτής, εάν και εφόσον η αξίας αυτής υπολείπεται του υπολοίπου του δανείου. Στην δεύτερη περίπτωση, το εναπομείναν ποσό οφειλής, μετά την απομείωση της, ρυθμίζεται σε δόσεις, έπειτα από συμφωνία των δύο μερών.
- 2. Μετατροπή σε ενοικίαση (Mortgageto Rent/Lease).** Ομοίως με την πρώτη περίπτωση, που αναλύθηκε ανωτέρω, ο Οφειλέτης δύναται να παραχωρήσει το ακίνητο, το οποίο δήλωσε ως εγγύηση κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης, στο Τραπεζικό Ίδρυμα, προκειμένου να επιτύχει την εν μέρει ή και πλήρη εξόφληση της δανειακής υποχρέωσης, ανάλογα με την αξία τόσο του ακινήτου, όσο και του υπολοίπου της οφειλής. Ωστόσο, η συγκεκριμένη περίπτωση διαφέρει από την πρώτη, καθότι στην εν λόγω ρύθμιση ο Οφειλέτης έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το Τραπεζικό Ίδρυμα να συνεχίσει να χρησιμοποιεί το ακίνητο, έναντι συγκεκριμένου αντιτίμου, το οποίο καταβάλλει στην Τράπεζα με τη μορφή ενοικίου. Με τον τρόπο αυτό, ο Οφειλέτης δεν θα αλλάξει την καθημερινότητα του, καθότι θα εξακολουθήσει

να χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο ακίνητο, είτε αυτό επρόκειτο για την οικία του Οφειλέτη, είτε αφορά την έδρα της επιχείρησης.

3. **Εθελοντική εκποίηση ενυπόθηκου ακινήτου (*Voluntary Sale of Property*)**. Ομοίως με την ανωτέρω περίπτωση, ο Οφειλέτης, κατόπιν συμφωνίας με το Πιστωτικό Ίδρυμα, προχωρά σε πώληση του ακινήτου, το οποίο ο Οφειλέτης είχε δηλώσει ως εγγύηση κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης και εν συνεχεία το αποκτηθέν ποσό από την συγκεκριμένη πώληση το παραχωρεί στην Τράπεζα, επιτυγχάνοντας την εν μέρει ή εξ ολοκλήρου αποπληρωμή των οφειλών του. Στην περίπτωση δε, κατά την οποία το ποσό που προκύπτει από την πώληση του ακινήτου δεν καλύπτει το ύψος των υποχρεώσεων του, τότε το εναπομείναν ποσό εξοφλείτε σε δόσεις, έπειτα από σχετική συμφωνία των δύο πλευρών.
4. **Υπερθεματιστής σε πλειστηριασμό (*Auction - Liquidation*)**. Στην συγκεκριμένη περίπτωση λαμβάνει χώρα πλειστηριασμός του ακινήτου, το οποίο ο Οφειλέτης είχε δηλώσει ως εγγύηση κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης, κατά την οποία το Τραπεζικό Ίδρυμα ορισμένες φορές υπερθεματίζει και αγοράζει το εν λόγω ακίνητο. Θα πρέπει να τονίσουμε ότι, στις περιπτώσεις αυτές τα Πιστωτικά Ίδρύματα επιθυμούν συνήθως τα ακίνητα να καταλήγουν σε τρίτους και όχι στα ίδια. Ωστόσο, προκειμένου να αποφευχθούν συνεχείς και δίχως αποτέλεσμα πλειστηριασμοί, προτιμούν ορισμένες φορές να υπερθεματίσουν, να αποκτήσουν το ακίνητο και εν συνεχεία να το διαχειριστούν με διάφορους τρόπους. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες το Τραπεζικό Ίδρυμα επιδιώκει την ρύθμιση της μετατροπής σε ενοικίαση, κατά την οποία ο Οφειλέτης συνεχίζει να κάνει χρήση του ακινήτου έναντι συγκεκριμένου τιμήματος.
5. **Ρευστοποίηση σε πλειστηριασμό (*Auction – Collateral Liquidation*)**. Στην συγκεκριμένη περίπτωση το Τραπεζικό Ίδρυμα προχωρά σε πλειστηριασμό του ακινήτου που ο Οφειλέτης δήλωσε ως εγγύηση κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης, εισπράττοντας απευθείας το σύνολο του ποσού που θα προκύψει, προκειμένου να καλυφθεί η απαίτηση του έναντι του Οφειλέτη. Η εν λόγω ρύθμιση μπορεί να θεωρηθεί ιδανική και για τον ίδιο τον Οφειλέτη,

ιδίως στην περίπτωση που το ποσό που θα προκύψει από τον πλειστηριασμό καλύπτει τις δανειακές του υποχρεώσεις προς την Τράπεζα, καθότι έτσι λύνεται οριστικά το πρόβλημα οφειλών που αντιμετώπιζε. Ομοίως με τις ανωτέρω περιπτώσεις, όταν το προκύπτων ποσό δεν καλύπτει το σύνολο της οφειλής, τότε το εναπομείναν ρυθμίζεται, κατόπιν συμφωνίας των δύο μερών.

6. Υπό νομική προστασία (*Under Legal Protection*). Η συγκεκριμένη ρύθμιση αναφέρεται στις περιπτώσεις πτώχευσης, σύμφωνα με όσα ορίζει το ελληνικό δίκαιο, στα πλαίσια του Πτωχευτικού Κώδικα και ιδίως τόσο με τον Ν. 3869/2010, όσο και με τον Ν. 4307/2014. Ο Οφειλέτης στις περιπτώσεις αυτές, αδυνατώντας να ανταποκριθεί αποδεδειγμένα στις δανειακές του υποχρεώσεις, δηλώσει πτώχευση, προσφεύγοντας στην ελληνική δικαιοσύνη, η οποία καλείται να εκδώσει σχετική Απόφαση που θα ρυθμίζει το συγκεκριμένο όφελος.

7. Πώληση οφειλής (*Loan Sale*). Η συγκεκριμένη ρύθμιση αποτέλεσε καινοτόμο και συνάμα ριζοσπαστική στα ελληνικά χρονικά, περιλαμβάνοντας ουσιαστικά την πώληση της οφειλής εκ μέρους του Τραπεζικού Ιδρύματος σε άλλη επιχείρηση, η οποία καλείται να διαχειριστεί πλέον την εν λόγω οφειλή. Συνήθως, επιδιώκεται είτε η σύναψη συμφωνίας με την πλευρά του Οφειλέτη, προκειμένου να ρυθμιστεί το χρέος, είτε υιοθετούνται μέθοδοι, όπως η ρευστοποίηση των ακινήτων που ο Οφειλέτης είχε δηλώσει ως εγγύηση κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης. Η εν λόγω ρύθμιση επιφέρει τόσο πλεονεκτήματα, όσο και μειονεκτήματα για το Τραπεζικό Ίδρυμα, καθότι μπορεί να διαγράφεται η συγκεκριμένη απαίτηση από το Ισολογισμό του, ωστόσο το αντίτιμο που θα λάβει για την πώληση της οφειλής συνήθως είναι ιδιαίτερος χαμηλό. Από την άλλη πλευρά, τα δεδομένα δεν αλλάζουν ιδιαίτερος για τον Οφειλέτη, ο οποίος όπως και στην προγενέστερη περίπτωση, έτσι και στην νέα κατάσταση οφείλει να ανταποκριθεί στις οφειλές του, ειδάλλως ο νέος δανειστής του θα επιχειρήσει μέσα από μία σειρά ενεργειών, που αναλύθηκαν και προηγουμένως, να ρευστοποιήσει την ακίνητη περιουσία του, λαμβάνοντας με τον τρόπο αυτόν τις απαιτήσεις που έχει από τον Οφειλέτη.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, εταιρείες διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων δραστηριοποιούνται και στην Χώρα μας. Μάλιστα, η είσοδος τους στην ελληνική αγορά επέφερε την αναστάτωση των Οφειλετών. Για τον λόγο αυτό, η Τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε ένα ιδιαίτερος αυστηρό πλαίσιο λειτουργίας τους, προκειμένου να επιτελέσουν την αποστολή τους, η οποία δεν είναι άλλη από επίτευξη κοινά αποδεκτής λύσης μεταξύ των εν λόγω εταιρειών και των δανειοληπτών.

Στην προσπάθεια προστασίας των Οφειλετών καθώς και στην εύρυθμη λειτουργία των συγκεκριμένων εταιρειών καθοριστικής σημασίας αποτέλεσε η συμβολή και της ιδρυθείσας «Ένωσης Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις», στην οποία συμμετέχουν οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην συγκεκριμένη αγορά.

Ε Ε Δ Α Δ Π
ΕΝΩΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ
ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ & ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Στην Χώρα μας δραστηριοποιούνται οι κάτωθι εταιρείες διαχείρισης Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων(capital.gr, 2019):

- Cepal Hellas
- Eurobank FPS
- ΘΕΑΑΡΤΕΜΙΣ
- Pillarstone
- UCI
- Resolute Asset Management
- Independent Portfolio Management
- B2Kapital
- QQuant
- DV01 Asset Management
- Special Financial Solutions
- Hoist Hellas
- LPN CAPITAL

- MELFIN
- APS Hellas
- CERVED

8. Διακανονισμός απαιτήσεων (*Settlement of Loans*). Κατά την συγκεκριμένη μορφή ρύθμισης ο Οφειλέτης συμφωνεί να αποπληρώσει το υπόλοιπο της δανειακής του οφειλής είτε εφάπαξ είτε με μικρό αριθμό δόσεων. Υπάρχει μία σαφής προτίμηση της εν λόγω ρύθμισης εκ μέρους των Οφειλετών, ιδίως όταν οι τελευταίοι επιδιώκουν την διαγραφή ενός τμήματος των υποχρεώσεων του, αποφεύγοντας τη δικαστική οδό. Και τα Τραπεζικά Ιδρύματα δείχνουν μία σαφή προτίμηση στην ρύθμιση του διακανονισμού απαιτήσεων, ιδίως όταν επιθυμούν μία άμεση εξόφληση, αποφεύγοντας τα μειονεκτήματα των μακροπρόθεσμων λύσεων.

Για να θεωρηθεί αποτελεσματική η εν λόγω ρύθμιση, απαιτείται ο Οφειλέτης να έχει άμεσα στην κατοχή του ένα ικανοποιητικά υψηλό χρηματικό ποσό. Και αυτό διότι, όσο μεγαλύτερο ποσό έχει στην κατοχή του ο Οφειλέτης, τόσο μεγαλύτερη είναι η διαπραγματευτική του ισχύς και επομένως είναι σε θέση να απαιτήσει όλο και μεγαλύτερο «κούρεμα» των οφειλών του. Από την άλλη πλευρά, κάθε Τραπεζικό Ίδρυμα, έχοντας την δική του πολιτική, σχετικά με την εκάστοτε οφειλή καθώς και την οικονομική κατάσταση του Οφειλέτη της, προσαρμόζει την σχετική απομείωση των δανειακών υποχρεώσεων του τελευταίου (Αγγελική Βελεσιώτη, 2017).

Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις των πτωχεύσεων, τα Τραπεζικά Ιδρύματα, προτιμούν να κάνουν ένα βήμα πίσω, προσφέροντας μία σημαντικά απομείωση των υποχρεώσεων του Οφειλέτη, παρά να εισέλθουν σε μία χρονοβόρα δικαστικά διαδικασία, το αποτέλεσμα της οποίας δεν μπορεί εκ των προτέρων να προβλεφθεί.

9. Ολική διαγραφή οφειλής (*Full Debt Write - Off*). Η Τράπεζα της Ελλάδος παρείχε στα Τραπεζικά Ιδρύματα την δυνατότητα εφαρμογής της εν λόγω ρύθμισης, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Κατά την συγκεκριμένη τακτική, τα

Τραπεζικά Ιδρύματα προβαίνουν στη διαγραφή της δανειακής υποχρέωσης από τον Ισολογισμό τους, δίχως όμως αυτό να σημαίνει και αυτόματη διαγραφή της εν λόγω υποχρέωσης εκ μέρους των Οφειλετών(Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για τους Επιχειρηματικούς Στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, 2016).

Ωστόσο, η συγκεκριμένη διαγραφή δύναται να μην είναι μονομερής, δηλαδή απαλοιφή αποκλειστικά και μόνο από τον Ισολογισμό του Τραπεζικού Ιδρύματος, αλλά να παύει αυτόματα και η υποχρέωση εκ μέρους του ίδιου του Οφειλέτη. Έτσι σε πολλές περιπτώσεις οι Τράπεζες υιοθέτησαν και εφάρμοσαν την συγκεκριμένη τακτική, ιδίως προκειμένου να προστατέψουν τους Οφειλέτες, οι οποίοι είχαν ενταχθεί στο πλαίσιο όσων ορίζει ο Ν. 4320/2015.

Ο ανωτέρω Νόμος θεσπίστηκε από την ελληνική κυβέρνηση, προκειμένου να προστατέψουν τα νοικοκυριά, τα οποία επλήγησαν από την οικονομική κρίση που αντιμετώπισε η Χώρα μας. Στο πλαίσιο αυτό, τα Τραπεζικά Ιδρύματα προχώρησαν σε γενναίες διαγραφές οφειλών, ιδίως σε περιπτώσεις καταναλωτικών δανείων και πιστωτικών καρτών.

10. Λοιπές εξωδικαστικές ενέργειες (*Other out-of-Court Settlements*). Στα πλαίσια εξεύρεσης μίας κοινά αποδεκτής και αμοιβαίας λύσης αμφότερα τα δύο μέρη μπορούν να έλθουν σε συμφωνία προσπερνώντας τόσο τις προαναφερθείσες ρυθμίσεις, όσο και την δικαστική οδό, κατά την οποία η ελληνική δικαιοσύνη εκδίδει σχετική απόφαση, ρυθμίζοντας το ζήτημα της μη εξυπηρετούμενης δανειακής σύμβασης.

Ο εν λόγω εξωδικαστικός συμβιβασμός εξυπηρετεί τόσο το Τραπεζικό Ίδρυμα, στην προσπάθεια που καταβάλλει το τελευταίο στην διαχείριση του φαινομένου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, όσο και τον Οφειλέτη, ο οποίος ομοίως επιδιώκει και αναζητά επίλυση της οικονομικής αδυναμίας να ανταποκριθούν στις οφειλές που έχουν έναντι των Τραπεζών.

2.5 Κώδικας Δεοντολογίας των Τραπεζών.

Η εκθετική αύξηση του φαινομένου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων στην Χώρα μας, με αποκορύφωμα το έτος 2013, ανάγκασε την ελληνική κυβέρνηση να προβεί στη θέσπιση του Ν. 4224/2013(ΦΕΚ 288 Α, 2013), σύμφωνα με τον οποίο καθορίστηκε τόσο ένα μνημόνιο ενεργειών για την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των Οφειλετών και των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, όσο και ένας Κώδικας Δεοντολογίας των Τραπεζών για τον τρόπο της διαχείρισης του εν λόγω φαινομένου. Επιπρόσθετα, η ελληνική κυβέρνηση προέβη στην ίδρυση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Διαχείρισης Χρέους, το οποίο απαρτιζόταν από τον Υπουργό Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, τον Υπουργό Οικονομικών, τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθώς και τον Υπουργό Δικαιοσύνης.

Με τον τρόπο αυτό, η κυβέρνηση προσπάθησε να συμβάλει από μέρους της στην ανάπτυξη αισθήματος εμπιστοσύνης μεταξύ Οφειλετών και Τραπεζικών Ιδρυμάτων, αναγκάζοντας τα τελευταία να ξεετάζουν κάθε Οφειλέτη ξεχωριστά, λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές δυνατότητες ανταπόκρισης στις δανειακές του υποχρεώσεις, εντός αυστηρών χρονοδιαγραμμάτων και σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που αντιμετώπιζε η Χώρα μας.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, στα πλαίσια του Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών, γίνεται για πρώτη φορά διάκριση των Οφειλετών σε δύο βασικές κατηγορίες, δηλαδή τους Συνεργάσιμους και Μη Συνεργάσιμους Οφειλέτες, εκφράζοντας με τον τρόπο αυτό την σχέση επικοινωνίας που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων μερών. Στα πλαίσια αυτό, αμφότερα τα δύο μέρη, οφείλουν να εκφράζουν έμπρακτα την πραγματική θέληση που έχουν για επικοινωνία και συνεργασία. Τα Τραπεζικά Ιδρύματα είθισται να αποστέλλουν ειδοποιήσεις στην δηλωθείσες από τους Οφειλέτες οικίες, οι οποίοι από την πλευρά τους οφείλουν να ανταποκριθούν σ' αυτές,

γνωρίζοντας στις Τράπεζες τόσο την πραγματική δυνατότητα τους να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις, όσο και την θέληση τους να το επιτύχουν στην πράξη.

Πέραν των ανωτέρω, ο Κώδικας Δεοντολογίας των Τραπεζών προέβλεψε την έννοια του Συνηγόρου του Καταναλωτή, ο ρόλος του οποίου εστιάζει στην διαμεσολάβηση μεταξύ Τραπεζικών Ιδρυμάτων και Οφειλετών, προκειμένου τα πρώτα τα παρέχουν όσο το δυνατόν περισσότερες επιλογές στους δεύτερους στην προσπάθεια που καταβάλουν να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Στον ίδιο Νόμο εισάγεται για πρώτη φορά η υποχρέωση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων να λαμβάνουν υπόψη τους, κατά την εξέταση της κάθε περίπτωσης, την πραγματική οικονομική κατάσταση του εκάστοτε Οφειλέτη.

Με βάση τόσο τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών, που αναλύθηκε προηγουμένως, όσο και τον ανωτέρω πίνακα, τα Τραπεζικά Ιδρύματα, στις περιπτώσεις που έρχονται αντιμέτωπα με έναν Οφειλέτη, ο οποίος αδυνατεί να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις, οφείλουν να ακολουθούν τα ακόλουθα πέντε στάδια:

Στάδιο 1 - Επικοινωνία με τον οφειλέτη

Το στάδιο της επικοινωνίας του Τραπεζικού Ιδρύματος με τον Οφειλέτη δύναται να πραγματοποιηθεί σε όποια φάση της καθυστέρησης επιθυμεί το Τραπεζικό Ίδρυμα. Ειδικότερα, δύναται να πραγματοποιηθεί κατά τα αρχικά στάδια καθυστέρησης, με την μορφή ενημερωτικού εγγράφου και σε κάθε περίπτωση υποχρεωτικά οφείλει να προβεί στην ενημέρωση του με το πέρας δύο μηνών, ομοίως με την μορφή ενημερωτικού εγγράφου.

Στάδιο 2 - Συγκέντρωση οικονομικών και άλλων πληροφοριών

Η τράπεζα προσπαθεί να συλλέξει πληροφορίες προκειμένου να σκιαγραφήσει το πιστοληπτικό προφίλ του δανειολήπτη, υπό τις νέες συνθήκες που βιώνει.

Στάδιο 3 - Αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων

Το τραπεζικό ίδρυμα οφείλει αφού συγκεντρώσει στο 2ο στάδιο τις πληροφορίες να τις αξιολογήσει, συνυπολογίζοντας την εμπορική αξία της ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη αλλά και τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης ώστε να καταλήξει στην κατάλληλη πρόταση.

Στάδιο 4 - Πρόταση των κατάλληλων λύσεων στον δανειολήπτη

Αφού αξιολογηθούν όλα τα παραπάνω προτείνεται η καταλληλότερη λύση στον οφειλέτη, σύμφωνα πάντα και με τα κριτήρια της τράπεζας. Στο σημείο αυτό ο οφειλέτης δύναται να την αποδεχτεί, να αντιπροτείνει μια λύση ή ακόμη και να ζητήσει την παρέμβαση ενός τρίτου μέρους.

Στάδιο 5 - Διαδικασία εξέτασης ενστάσεων

Σε αυτό το στάδιο Διαδικασίας Επίλυσης Καθυστερήσεων μπορούν να κατηγοριοποιηθούν οι χαρακτηρισμένοι ως «μη συνεργάσιμοι» δανειολήπτες οι οποίοι δεν επιθυμούν να ενταχθούν σε καμία συμφωνία διευθέτησης.

Στο πλαίσιο του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών υπάρχει ειδική μνεία για τους Οφειλέτες εκείνους, οι οποίοι αποδεδειγμένα αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις, προκειμένου αφενός μεν να εξευρεθεί μία λύση στο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, αφετέρου δε να προστατευτούν από επιθετικές ενέργειες των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό χρησιμοποιούνται τα προαναφερθέντα στάδια καθώς και οι ρυθμίσεις που αναλύθηκαν σε προηγούμενες ενότητες, υπό το πρίσμα ότι αμφότερα τα εμπλεκόμενα μέρη δείχνουν καλή πίστη έναντι του άλλου, με δεδομένη τόσο την τωρινή, όσο και την μελλοντική οικονομική κατάσταση των Οφειλετών. Η συμφωνηθείσα μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων μερών λύση, η οποία θα στηρίζεται στην καλή πίστη και θα επιδιώκει την οριστική και όχι μία προσωρινού χαρακτήρα επίλυση του προβλήματος, χαρακτηρίζεται ως κατάλληλη λύση(ΦΕΚ Β 2376, 2016).

Όλα όσα προαναφέρθηκαν καταδεικνύουν τον ύψιστης σημασίας ρόλο του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών, στα πλαίσια του οποίου ουσιαστικά επιχειρείται η εξεύρεση πραγματικών λύσεων στο φαινόμενο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων καθώς και η γενικότερη αλλαγή της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων μερών. Παράλληλα προτιμάται η εξεύρεση λύσεων εκτός της δικαστικής οδού, η οποία συνοδεύεται αναπόφευκτα με μακροχρόνιες και υψηλού κόστους διαδικασίες.

Ωστόσο, στην πράξη η εφαρμογή του Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών από τα ίδια τα Τραπεζικά Ιδρύματα διέφερε σημαντικά από όσα θεωρητικά αναλύθηκαν ανωτέρω. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι τα Τραπεζικά Ιδρύματα μπορεί να υιοθέτησαν τα ανωτέρω 5 στάδια, η εφαρμογή των οποίων εξάλλου ήταν

υποχρεωτική από την εποπτεύουσα Τράπεζα της Ελλάδος, όμως στην πράξη σε πολλές περιπτώσεις δεν έδειξαν πραγματικό ενδιαφέρον στην εξεύρεση μίας ουσιαστικής και οριστικής λύσης των προβλημάτων. Έτσι, τα Τραπεζικά Ιδρύματα μπήκαν σε μία λογική να απαιτούν ολοένα και υψηλότερες εξασφαλίσεις, προκειμένου με τον τρόπο αυτό να διασφαλίσουν τα συμφέροντά τους.

2.6 Εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων-διαμεσολάβηση.

Αρχικά πρέπει να αναφέρουμε ότι τα επιχειρηματικά δάνεια, δεδομένου ότι αντιστοιχούν, σύμφωνα με την ίδια την Τράπεζα της Ελλάδος, στο ήμισυ επί του συνόλου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, απαιτείται η υιοθέτηση μίας ιδιαίτερης μεταχείρισης εκ μέρους και των δύο εμπλεκόμενων μερών(Τράπεζα της Ελλάδος, bankofgreece.g, 2018). Και αυτό διότι, όταν μία επιχείρηση αδυνατεί να ανταποκριθεί στις δανειακές της υποχρεώσεις, αυτομάτως προκαλούνται μία σειρά από προβλήματα, τα οποία απειλούν την λειτουργία και τη βιωσιμότητα της, με αποτέλεσμα αυτά να έχουν άμεση σχέση τόσο με τους εργαζόμενους, που κινδυνεύουν να χάσουν τις θέσεις εργασίας τους, όσο και με τον ίδιο το κράτος που βλέπει πτώση των εσόδων του από ασφαλιστικές εισφορές και από τη φορολογία.

Στην Ελλάδα το νομικό πλαίσιο που ρύθμιζε τις δανειακές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων ήταν ο Πτωχευτικός Κώδικας. Ωστόσο, παρ' όλες τις αναθεωρήσεις που έλαβαν χώρα, όπως για παράδειγμα εκείνη του 2016, ακόμη και σήμερα αφορά κυρίως τις μεγάλες επιχειρήσεις και όχι τις μικρομεσαίες, οι οποίες ήταν εκείνες που ουσιαστικά ήρθαν αντιμέτωπες με μεγάλες μειώσεις στους τζίρους τους, λόγω της οικονομικής κρίσης που αντιμετώπισε η Χώρα μας. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση υπαγωγής στις διατάξεις του Πτωχευτικού Κώδικα, αν και έχουν το δικαίωμα, διότι μία τέτοια κίνηση μπορεί να πλήξει το κηρός τους στην αγορά, με αποτέλεσμα να χάσει την εμπιστοσύνη των συνεργατών τους. Με άλλα λόγια, η πρόσθεση μίας μικρομεσαίας επιχείρησης να υπαχθεί στον Πτωχευτικό Κώδικα δυστυχώς εκλαμβάνεται ως οικονομική αδυναμία της και όχι ως μία προσπάθεια να ρυθμίσει τις οφειλές της.

Η Ελληνική Κυβέρνηση προκειμένου να αντιμετωπίσει τέτοια φαινόμενα προέβη στην ψήφιση του Ν. 4307/2014(Τροπολογία 1955/1123.11.2014, 2014), προκειμένου μέσω της νομοθετικής αυτής ρύθμισης να δώσει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τη δυσχέρεια τους να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις και με τον τρόπο αυτό να επανακάμψουν, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

Ωστόσο, στην πράξη η συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση δεν επέφερε τα επιθυμητά για την ελληνική κυβέρνηση αποτελέσματα, διότι δεν προέβλεπε την ύπαρξη δέσμευσης εκ μέρους των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Συγκεκριμένα, κατά το

πρώτο έτος εφαρμογής του εν λόγω Νόμου μόλις 53 μικρομεσαίες επιχειρήσεις έκαναν χρήση των διατάξεων του. Η κύρια αιτία αυτού έγκειται όπως προείπαμε στην μη πρόβλεψη δέσμευσης εκ μέρους των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις, όταν ο νόμιμος εκπρόσωπος μίας επιχείρησης κατέθετε σχετική αίτηση σε μία Τράπεζα για την υπαγωγή της στις διατάξεις του εν λόγω Νόμου, ουδέποτε απαντούσαν σ' αυτούς σχετικά με την αποδοχή ή μη της αίτησης τους. Πέραν των ανωτέρω, η εφαρμογή της συγκεκριμένης νομοθετικής διάταξης δεν στέφθηκε με επιτυχία, καθότι δεν προέβλεπε καμία ρύθμιση οφειλών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προς το ίδιο το Ελληνικό Δημόσιο, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να αναγκάζονται να στραφούν προς άλλες λύσεις(Αιτιολογική Έκθεση, 2017).

Τα ανεπαρκή αποτελέσματα του ανωτέρω νομοθετικού πλαισίου η ελληνική κυβέρνηση επιχείρησε να διορθώσει μέσα από μεταγενέστερες νομοθετικές πρωτοβουλίες της και ειδικότερα τόσο με την ψήφιση των Ν. 4469/217 και Ν. 4549/2018, όσο και με την σύσταση της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης του Ιδιωτικού Χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.). Η τελευταία επιχείρησε ουσιαστικά να διορθώσει τυχόν αποκλίσεις κατά την εφαρμογή των εν λόγω νομοθετικών διατάξεων.

Επιπρόσθετα, με την εφαρμογή της συγκεκριμένης νομοθετικής διάταξης είχε πλέον το δικαίωμα χρήσης αυτού οποιαδήποτε επιχείρηση ανεξαρτήτως μεγέθους της και ταυτόχρονα το δικαίωμα ρύθμισης των οφειλών που είχαν δημιουργηθεί έως την 31-12-2017, τόσο προς τα Τραπεζικά Ιδρύματα, όσο και προς τα Ασφαλιστικά Ταμεία, το Ελληνικό Δημόσιο καθώς και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, ο ανωτέρω Νόμος έδινε το δικαίωμα ρύθμισης οφειλών των επιχειρήσεων καθώς και των φυσικών προσώπων αυτών σε 120 ισόποσες δόσεις. Το σκεπτικό της συγκεκριμένης ρύθμισης έγκειται στο γεγονός ότι, μία επιχείρηση θα μπορέσει να

σταθεί εκ νέου στα πόδια της, όταν και το φυσικό πρόσωπο που την έχει στην κατοχή της μπορέσει και αυτό με την σειρά του να ανταποκριθεί στις οφειλές που έχει.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, όταν ο Οφειλέτης εισέλθει στη διαδικασία ρύθμισης των οφειλών του προς τα Ασφαλιστικά Ταμεία, το Ελληνικό Δημόσιο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης αυτόματα καρπώνεται μία σειρά από ευεργετήματα. Για παράδειγμα, καθ' όλη την διάρκεια της ρύθμισης και εφόσον αυτή τηρείται από τον Οφειλέτη, παύει η επιβολή προσαυξήσεων και τόκων επί των οφειλών και επιπλέον αναστέλλονται διώξεις σε βάρος του οφειλέτη, δεδομένου ότι οι οφειλές προς τα Ασφαλιστικά Ταμεία, το Ελληνικό Δημόσιο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης προβλέπουν ποινικές κυρώσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, ο νομοθέτης δεν δίνει άκριτα το δικαίωμα σε όλες τις επιχειρήσεις να κάνουν χρήση του δικαιώματος της εν λόγω νομοθετικής ρύθμισης, προσπαθώντας με τον τρόπο αυτό να ξεχωρίσει τις επιχειρήσεις που πραγματικά αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις, σε σχέση με εκείνες, οι οποίες θα επιδιώξουν να εκμεταλλευτούν την εφαρμογή του νόμου. Οι επιχειρήσεις που εξαιρούνται από το δικαίωμα υπαγωγής στην εν λόγω διάταξη είναι οι ακόλουθες (Βασιλική Αθανασάκη, 2018):

- Πιστωτικά Ιδρύματα καθώς και υποκαταστήματα αλλοδαπών Πιστωτικών Ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Χώρα μας.
- Εταιρείες επενδυτικών υπηρεσιών καθώς και υποκαταστήματα αλλοδαπών εταιρειών επενδυτικών υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στην Χώρα μας.
- Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (Ο.Σ.Ε.Κ.Α.) καθώς και Οργανισμοί Εναλλακτικών Επενδύσεων (Ο.Ε.Ε.).
- Ασφαλιστικές εταιρείες.
- Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρείες.

Πέραν των ανωτέρω εξαιρέσεων, μη δικαίωμα υπαγωγής στις διατάξεις της εν λόγω νομοθετικής ρύθμισης έχουν οι επιχειρήσεις, οι οποίες είτε δεν έχουν υποβάλει αίτηση υπαγωγής στον Πτωχευτικό Κώδικα είτε έχει ήδη προβεί σε ρύθμιση των οφειλών τους.

Οφείλουμε να αναφέρουμε τις προϋποθέσεις ένταξης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου (επιχείρηση) στις διατάξεις του ανωτέρω Νόμου. Αρχικά, ο

ενδιαφερόμενος δεν πρέπει να έχει ποινικές εκκρεμότητες, ιδίως με ενδεχόμενη διάπραξη εκ μέρους του φοροδιαφυγής και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον, οι οφειλές προς ρύθμισης θα πρέπει να υπερβαίνουν το ύψος των 20.000 ευρώ και ταυτόχρονα να έχουν δημιουργηθεί έως και την 31-12-2017, όντας σε καθυστέρηση πληρωμής ενενήντα ημερών. Για τα φυσικά πρόσωπα η ένταξη τους στις εν λόγω νομοθετικές διατάξεις προϋποθέτει, στις περιπτώσεις που τηρεί απλογραφικό λογιστικό σύστημα, να έχει δηλώσει σε τουλάχιστον ένα από τα τρία τελευταία φορολογικά έτη θετικά έσοδα προ φόρων. Στις περιπτώσεις που τηρεί διπλογραφικό λογιστικό σύστημα ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να έχει δηλώσει σε τουλάχιστον ένα από τα τελευταία φορολογικά έτη θετικό EBITDA (θετικά αποτελέσματα προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων).

Κατά τη σύνταξη της σχετικής αίτησης υπαγωγής στις διατάξεις της εν λόγω νομοθετικής ρύθμισης θα πρέπει να αναφέρονται τα στοιχεία της επιχείρησης, όπως για παράδειγμα επωνυμία, έδρα της επιχείρησης, Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.), τηλέφωνο επικοινωνίας και ηλεκτρονική διεύθυνση (email), στοιχεία σχετικά με την δραστηριότητα της και την οικονομική της κατάσταση προς της προσφυγής στις ανωτέρω διατάξεις καθώς και μία σχετική εκτίμηση για την μελλοντική της οικονομική κατάσταση. Ειδικότερα, απαιτούνται τα ακόλουθα:

- i.** Λεπτομερής αναφορά στον κύκλο εργασιών του τελευταίου φορολογικού έτους πριν την υποβολή, περιγραφή της επιχειρηματικής δραστηριότητάς, της οικονομικής του κατάστασης.
- ii.** Αφού δοθεί το περίγραμμα της επιχείρησης θα πρέπει να αναλυθούν οι λόγοι που οδήγησαν στην οικονομική του αδυναμία και να παρουσιάσει τις προοπτικές που διαθέτει η επιχείρησή του, εφόσον διευθετηθούν οι οφειλές της.
- iii.** Αναλυτικό κατάλογο με τις συνολικές υποχρεώσεις του έναντι των πιστωτών του και τα πλήρη στοιχεία αυτών.
- iv.** Η πρόταση του ίδιου του οφειλέτη για τον τρόπο με τον οποίο προτείνει να ρυθμιστούν οι οφειλές του, δηλώνοντας το ποσό που προτίθεται να καταβάλλει μηνιαίως για την αποπληρωμή των οφειλών του. Στα πλαίσια αυτά οφείλει να αναλύσει το σχέδιο βιωσιμότητας της επιχείρησης ,ενώ θα πρέπει να δηλώσει και την αξία των περιουσιακών στοιχείων όλων των ενεχομένων σε περίπτωση μη εξεύρεσης κοινά αποδεκτής λύσης και

απαίτησης ρευστοποίησης αυτών όπως έχει εκτιμηθεί από τον ίδιο και σύμφωνα με την εμπορική τους αξία. Επιπρόσθετα οφείλει να δηλώσει ακριβώς τα βάρη που βαραινούν την περιουσία με σχετικά έγγραφα.

Η έναρξη της διαδικασίας ξεκινά με την συμπλήρωση εκ μέρους του ενδιαφερόμενου της σχετικής αίτησης, η οποία είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική σελίδα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης του Ιδιωτικού Χρέους και ταυτόχρονα εμπλέκεται στην εν λόγω διαδικασία και ο διαμεσολαβητής, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τις διατάξεις του Ν. 3898/2020, όπως αναθεωρήθηκε στην συνέχεια με τον Ν. 4512-2018.

Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, τα δύο εμπλεκόμενα μέρη, προσφεύγουν στον διαμεσολαβητή, με την επίβλεψη του οποίου επιχειρείται η εξεύρεση μίας κοινά αποδεκτής λύσης. Αρχικά, η πλευρά του Οφειλέτη, μέσω του συνηγόρου του, αιτείται στην υπαγωγή του στην εν λόγω διαδικασία και εν συνεχεία επιλέγεται ο διαμεσολαβητής, ο οποίος ανήκει σε σχετική λίστα που καταρτίζεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Κατόπιν τούτων, ο διαμεσολαβητής γνωστοποιεί τον διορισμό του στα δύο εμπλεκόμενα μέρη, με τα οποία προγραμματίζει τόσο τον τόπο, όσο και τον χρόνο που θα λάβει χώρα η μεταξύ τους συνάντηση, εντός προθεσμίας δέκα πέντε ημερών.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι, ο διαμεσολαβητής κατέχει εξειδικευμένες γνώσεις στο συγκεκριμένο αντικείμενο, με την βοήθεια των οποίων στοχεύει να γεφυρώσει τις δύο πλευρές στην προσπάθεια που καταβάλουν να εξυρουν μία κοινά αποδεκτή λύση. Επομένως, ο Διαμεσολαβητής δεν έχει ούτε το δικαίωμα να προβεί στην έκδοση σχετική απόφασης, ούτε τη δύναμη να την επιβάλει στα δύο εμπλεκόμενα μέρη. Ο ρόλος του περιορίζεται στην υποβοήθηση των δύο μερών, με τη χρήση των εξειδικευμένων γνώσεων που κατέχει και της επαγγελματικής εμπειρίας του, τηρώντας σε κάθε περίπτωση ουδέτερη στάση και

σεβόμενος τον σχετικό Κώδικα Δεοντολογίας. Μάλιστα, στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες εντοπίζει πιθανή σύγκρουση συμφερόντων, οφείλει να παραιτηθεί.

Επιπρόσθετα, καθ' όλη τη διάρκεια της Διαμεσολάβησης, το κάθε εμπλεκόμενο μέρος παρέχει πληροφορίες στον Διαμεσολαβητή, ο οποίος δεσμεύεται βάσει Νόμου να διατηρεί αυτές απόρρητες προς την άλλη πλευρά. Έτσι, ο Διαμεσολαβητής οφείλει να επικοινωνεί με κάθε εμπλεκόμενο μέρος ξεχωριστά, δίχως την παρουσία του άλλου εμπλεκόμενου.

Η χρησιμότητα της διαδικασίας της Διαμεσολάβησης έγκειται στο δικαίωμα υπαγωγής στις εν λόγω διατάξεις ποικίλων περιπτώσεων, όπως για παράδειγμα ρύθμιση αστικών διαφορών, ρύθμιση εργατικών διαφορών, ρύθμιση διαφορών ένεκα αξιώσεων ηθικής βλάβης, ρύθμιση διαφορών που προέκυψαν από ιδιοκτήτες ακινήτων καθώς και ρύθμιση διαφορών μεταξύ εταιρειών που σχετίζονται με τη προστασία πνευματικών δικαιωμάτων.

Η συγκεκριμένη διαδικασία χρησιμοποιήθηκε από μεγάλο αριθμό Οφειλετών, καθότι σε αντίθεση με την δικαστική οδό, θεωρείται μία γρήγορη διαδικασία με άμεσα αποτελέσματα. Ακόμη και τα ίδια τα Δικαστήρια, κατά τη διάρκεια της δίκης και σε κάθε περίπτωση προ της έκδοσης σχετικής απόφασης, είθισται να διακόπτουν τη δίκη, προκειμένου απευθυνόμενοι στα δύο εμπλεκόμενα μέρη, να ζητήσουν τη πιθανή εξεύρεση μίας εξωδικαστικής συμφωνίας.

Πρέπει να αναφερθεί ότι, σε περίπτωση που κάποιο από τα δύο εμπλεκόμενα μέρη αν και ενημερωθεί εγγράφως δεν συμμετάσχει στην εν λόγω διαδικασία τότε ο Διαμεσολαβητής καταγράφει τη συγκεκριμένη άρνηση σε σχετικό έγγραφο και εν συνεχεία το παραδίδει στις Δικαστικές Αρχές, προκειμένου να το λάβουν υπόψη κατά τη ακροαματική διαδικασία που θα επακολουθήσει. Μάλιστα, οι Δικαστικές Αρχές έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν στο εν λόγω εμπλεκόμενο μέρος πρόστιμο, το οποίο ξεκινά από το χρηματικό ποσό των εκατόν είκοσι ευρώ και φθάνει έως και τα τριακόσια ευρώ.

Οι συμφωνία που θα προκύψει από τη διαδικασία της διαμεσολάβησης καταγράφεται από τον διενεργών αυτή Διαμεσολαβητή και εν συνεχεία υπογράφεται από αμφότερα τα δύο εμπλεκόμενα μέρη. Το δε περιεχόμενο της συμφωνία περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα στοιχεία του Διαμεσολαβητή, δηλαδή τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας του, ο Αριθμός Φορολογικού του Μητρώου και τον Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης του.
- Τον χρόνο καθώς και το τόπο στον οποίο πραγματοποιήθηκε η συνάντηση τους.
- Τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας, τόσο των δύο εμπλεκόμενων μερών, όσο και των συνηγόρων τους.
- Τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας άλλων ατόμων που ενδεχομένως συμμετείχαν κατά οποιονδήποτε τρόπο στην διαδικασία της διαμεσολάβησης.
- Την αρχική συμφωνία των δύο εμπλεκόμενων μερών, βάσει της οποίας προσέφυγαν στις διατάξεις της διαμεσολάβησης.
- Είτε τη συμφωνία που προέκυψε μέσα από τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, είτε την καταγραφή ενδεχόμενης αδυναμίας επίτευξης σχετικής συμφωνίας(ΦΕΚ 5, 2018).

Τέλος, με την προσκόμιση εκ μέρους του Διαμεσολαβητή του εν λόγω πρακτικού στο καθ' ύλη αρμόδιο Μονομελές Πρωτοδικείο, αυτό αποκτά πλέον την ιδιότητα εκτελεστού τίτλου.

Όπως προαναφέρθηκε, ο Διαμεσολαβητής ορίζεται με την αίτηση ενός εκ των εμπλεκόμενων μερών για υπαγωγή του στη διαδικασία του Εξωδικαστικού Μηχανισμού Ρύθμισης Οφειλών Επιχειρήσεων. Του ορισμού του ακολουθεί η υποχρέωση του να ελέγξει τον σχετικό φάκελο, προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη τυχόν ελλείψεων, τις οποίες οφείλει να γνωρίσει στον αιτούντα, ζητώντας ταυτόχρονα από τον τελευταίο να προσκομίσει συμπληρωματικά στοιχεία, εντός συγκεκριμένης χρονικής προθεσμίας πέντε ημερών.

Εν συνέχεια, αφού ο σχετικός φάκελος συμπληρωθεί με όλα τα απαραίτητα έγγραφα, ο Διαμεσολαβητής γνωστοποιεί τη έναρξη της διαδικασίας στην άλλη πλευρά, η οποία υποχρεούται εντός χρονικής προθεσμίας δέκα ημερών, να εκφράσει την πρόθεση ή μη να λάβει μέρος στην εν λόγω διαδικασία, διευκρινίζοντας μάλιστα το ακριβές ποσό της απαίτησης που διατηρεί. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας τα εμπλεκόμενα μέρη έχουν το δικαίωμα εκπροσώπησης τους δια των συνηγόρων τους.

Ένα τα εμπλεκόμενα μέρη αποδεχτούν την διαδικασία, συμμετέχοντας σ' αυτή, ο Διαμεσολαβητής ενημερώνει αμφότερες τις πλευρές για μία σειρά στοιχείων, όπως για παράδειγμα για το περιεχόμενο του φακέλου, για την τωρινή οικονομική κατάσταση του αιτούντα να υπαχθεί στην συγκεκριμένη διαδικασία καθώς και για την πρόταση του Οφειλέτη. Στην συνέχεια, η πλευρά των Πιστωτών δύναται να καταθέσει την δική της πρόταση, η οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Τις εκτιμήσεις τους για την μελλοντική οικονομική πορεία της εταιρείας.
- Το ύψος της χρηματικής απαίτησης, ιδίως στις περιπτώσεις διαφωνίας με το δηλωθέν, κατά την υποβολή της σχετικής αίτησης από τον Οφειλέτη, χρηματικό ποσό οφειλής.
- Τέλος, το ελάχιστο ύψος απαίτησης που θα πρέπει να καταβάλει ο Οφειλέτης σε έκαστο Πιστωτή, σε περίπτωση που αφενός μεν το πλήθος αυτών είναι μεγαλύτερο του ενός, αφετέρου δε το προταθέν ποσό του Οφειλέτη υπολείπεται του συνολικού ύψους απαιτήσεων που διατηρούν οι Πιστωτές.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, σε περίπτωση που η πλευρά του Οφειλέτη δεν τηρήσει καθ' οποιαδήποτε χρονική στιγμή και σε κάθε περίπτωση πέραν του χρονικού ορίου των ενενήντα ημερών, την συμφωνία που έχει προκύψει, μέσα από τη διαδικασία της Διαμεσολάβησης, τότε αυτομάτως η πλευρά του Πιστωτή έχει το δικαίωμα να ακυρώσει την συμφωνία στο σύνολο της. Αυτό μπορεί να το ζητήσει υποβάλλοντας σχετική αίτηση στο Μονομελές Πρωτοδικείο που είχε επικυρώσει την εν λόγω συμφωνία. Με τον τρόπο αυτό οι απαιτήσεις τους επανέρχονται στο ύψος προς της συμφωνίας με τον Οφειλέτη, πλην του ποσού που ο τελευταίος είχε καταβάλλει έως εκείνη τη χρονική στιγμή.

Συμπερασματικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι, οι διατάξεις του εν λόγω Νόμου χαρακτηρίστηκαν καθοριστικές στην προσπάθεια του εκάστοτε Οφειλέτη να αντιμετωπίσει τις υποχρεώσεις του, είτε αυτές αφορούν τα Τραπεζικά Ιδρύματα, είτε το Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα Ασφαλιστικά Ταμεία. Η σημασία του δε κρίθηκε ακόμη σπουδαιότερη αναλογιζόμενοι την οικονομική κρίση που αντιμετώπισε τόσο η Χώρα μας, όσο και πολλά νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Παρ' όλα αυτά, δεν γίνεται να μην αναφέρουμε και τις δυσκολίες εφαρμογής του ανωτέρω μηχανισμού, καθότι σε πολλές περιπτώσεις οι ενδιαφερόμενοι αναγκάστηκαν να έρθουν αντιμέτωποι με τα γρανάζια της γραφειοκρατίας, στην προσπάθεια τους να συλλέξουν όλα τα απαραίτητα για την υπαγωγή τους στην εν λόγω διαδικασία δικαιολογητικά.

2.7 Πρωτοβουλίες των Τραπεζικών Ιδρυμάτων-Κρατική Παρέμβαση.

2.7.1 Πρωτοβουλίες των Τραπεζικών Ιδρυμάτων.

Τα Τραπεζικά Ιδρύματα προκειμένου να αντιμετωπίσουν το ολοένα και αυξανόμενο φαινόμενο των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων προχώρησαν στην θέσπιση μίας σειράς ρυθμίσεων αυτών. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν τηρήθηκαν από την πλευρά των Οφειλετών. Επιπρόσθετα, οι πλειστηριασμοί των ακινήτων που οι Οφειλέτες είχαν δηλώσει ως εγγύηση κατά τη σύναψη των δανειακών συμβάσεων δεν στέφθηκαν από απόλυτη επιτυχία. Και αυτό διότι, μεγάλο μέρος αυτών κρίθηκε άγονο.

Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα στοιχεία των Τραπεζών, ενώ για το έτος 2018 είχαν προγραμματισθεί σχεδόν 15.000 πλειστηριασμοί ακινήτων, η αξία των οποίων έφθανε τα 4 δισεκατομμύρια, μόλις το 1/3 περίπου αυτών ολοκληρώθηκαν επιτυχώς. Μάλιστα, στην πλειονότητα αυτών τα ίδια τα Τραπεζικά Ιδρύματα ήταν εκείνα που πλειοδότησαν κατά τον πλειστηριασμό των ακινήτων(businessnews.gr, 2019).

Η Τράπεζα της Ελλάδος, λοιπόν, όρισε ένα σχέδιο, σύμφωνα με το οποίο τα Τραπεζικά ιδρύματα θα μετέφεραν το «μη υγιές» μέρος του χαρτοφυλακίου τους εκτός των Ισολογισμών τους, προκειμένου με τον τρόπο αυτό τα τελευταία να εξυγιανθούν και ταυτόχρονα να συμβάλουν στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, μέσω της χρηματοδότησης τόσο των επιχειρήσεων, όσο και των φυσικών προσώπων. Επιπρόσθετα, επιχείρησε να ενισχύσει τα Τραπεζικά Ιδρύματα στην προσπάθειά τους να βγουν εκ νέου στην αγορά, καθότι οι επενδυτές παρουσιάζονταν διστακτικοί υπό τον φόβο μίας μελλοντικής κρατικοποίησης του Τραπεζικού Ιδρύματος.

Συγκεκριμένα, η Τράπεζα της Ελλάδος αποφάσισε να προβεί σε μεταφορά μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, το ύψος των οποίων έφθανε τα 40 δισεκατομμύρια ευρώ,

στο όχημα ειδικού σκοπού, γνωστό και ως SPV, όπου στην συνέχεια αυτά θα τιτλοποιούνταν. Η εν λόγω διαδικασία υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε διεθνώς, αποτελώντας σημαντικό παράγοντα στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων.

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης προσπάθειας, η ελληνική κυβέρνηση συμφώνησε να μην αξιώσει φόρους στα κέρδη των Τραπεζικών Ιδρυμάτων. Με τον τρόπο αυτό, τα Τραπεζικά ιδρύματα θα πάρουν μία βαθιά ανάσα, ένεκα και της προσκληθείσας από το κούρεμα των Ομολόγων, γνωστό και ως PSI, ζημίας που αντιμετώπισαν. Μάλιστα, σύμφωνα με εκτιμήσεις το ύψος των εν λόγω φόρων υπερβαίνει τα 7 δισεκατομμύρια ευρώ.

Επιπρόσθετα, αν τα Τραπεζικά Ιδρύματα παρουσιάσουν στο μέλλον κέρδη, ο ελληνικό δημόσιο παραιτείται, όπως προείπαμε, της αξίωσης να καταβληθούν σχετικοί φόροι, ενώ σε περίπτωση μελλοντικών ζημιών, αυτό υποχρεούται να προβεί στην αγορά μετοχές, ο αριθμός των οποίων αντιστοιχεί με το 1/3 των προκληθεισών ζημιών. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, η συγκεκριμένη αγορά μετοχών από το κράτος δεν σημαίνει κρατικοποίηση του Τραπεζικού Ιδρύματος και ως εκ τούτου δεν αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα εισόδου ενός επενδυτή στο Μετοχικό Κεφάλαιο της Τράπεζας.

Όπως γίνεται φανερό, οι τιμές πώλησης των δανείων μπορεί να μη διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη βιωσιμότητα των Τραπεζικών Ιδρυμάτων, ωστόσο θα συμβάλουν σημαντικά στην προσπάθεια περαιτέρω εξυγίανσης του χαρτοφυλακίου τους. Σε περίπτωση δε που τα προϊόντα αυτά πωληθούν σε υψηλές τιμές, τότε θα δώσει τη δυνατότητα στα Τραπεζικά Ιδρύματα να καταφύγουν στις αγορές και με τον τρόπο αυτό να αποφύγουν μελλοντικές εκ νέου Κεφαλαιοποιήσεις.

Με εξαίρεση τα δάνεια υψηλής διαβάθμισης, γνωστά και ως Senior Class Notes, τα υπόλοιπα θα πωληθούν σε εταιρείες, οι οποίες και θα αναλάβουν τη διαχείριση και τη πώληση τους. Η προκύπτουσα δε διαφορά θα καλυφθεί από το ελληνικό κράτος μέσω ομολόγων και εγγυήσεων.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, το όχημα ειδικού σκοπού (SPV) δεν ταυτίζεται με τη λύση της κακής Τράπεζας (BadBank). Και αυτό διότι, στην πρώτη περίπτωση στόχος είναι η εξυγίανση του Τραπεζικού Ιδρύματος μέσα από τη τιτλοποίηση των Μη

Εξυπηρετούμενων Δανείων. Από την άλλη, η BadBankστοχεύει στη μεταφορά αυτών εκτός Ισολογισμού της Τράπεζας και στην διαχείριση τους, έχοντας τον υπαρκτό κίνδυνο μίας ενδεχόμενης πτώχευσης.

2.7.2 Κρατική Παρέμβαση.

Μέσα από την προσπάθεια που αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα, τα Τραπεζικά Ιδρύματα επεδίωξαν την διαχείριση του ολοένα και αυξανόμενου φαινομένου των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων, με τη μεταφορά αυτών στο όχημα ειδικού σκοπού. Ωστόσο, στην προσπάθεια αυτή καθοριστικής σημασίας κρίνεται η παρέμβαση του κράτους, προκειμένου μέσω αυτής να βοηθηθούν τόσο τα Τραπεζικά Ιδρύματα, όσο και οι δανειολήπτες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα να ανταποκριθούν στις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Οι εκάστοτε Ελληνικές Κυβερνήσεις, όπως ήδη έχουμε αναλύσει, προκειμένου να σταθούν στο πλευρό των δανειοληπτών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, έχουν προβεί στην θέσπιση των ακόλουθων Νομοθετικών Διατάξεων:

- Ν. 3758/2009, αναφορικά με τις Εταιρείες Ενημέρωσης Οφειλετών για Ληξιπρόθεσμες Απαιτήσεις.
- Ν. 3869/2010, αναφορικά με τη Ρύθμιση των Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων.
- Ν. 4224/2013, αναφορικά με το Κυβερνητικό Συμβούλιο Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, το Ελληνικό Επενδυτικό Ταμείο και την Αξιοποίηση της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου.
- Ν. 4469/2017, αναφορικά με τον Εξωδικαστικό Μηχανισμό Ρύθμισης Οφειλών Επιχειρήσεων.
- Ν. 4389/2016, αναφορικά με την ίδρυση της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης του Ιδιωτικού Χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.)

Εκτός από τις ανωτέρω Νομοθετικές διατάξεις, η κρατική παρέμβαση οφείλει να είναι συνεχείς, καθόσον συνεχείς είναι και οι μεταβολές που διαδραματίζονται. Οφείλουν, λοιπόν, οι εκάστοτε ελληνικές κυβερνήσεις να αντιλαμβάνονται εγκαίρως τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα και να παρεμβαίνουν όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Στην κατεύθυνση αυτή, η ελληνική κυβέρνηση προέβη στην ψήφιση του Ν. 4605/2019, ο οποίος αφορά ουσιαστικά την υλοποίηση ενός Προγράμματος για την Αποπληρωμή Στεγαστικών και Επιχειρηματικών Δανείων με Υποθήκη σε Κύρια Κατοικία. Επιπρόσθετα, με βάση τις διατάξεις του Ν. 3869/2010, διαμόρφωσε ένα αυστηρό πλαίσιο, προκειμένου να εμποδίσει στους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές να υπάγονται στις ευεργετικές διατάξεις και έτσι με τον τρόπο αυτό να προστατεύονται όσοι δανειολήπτες αντιμετωπίζουν πράγματι δυσκολίες να ανταπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις(Νόμος 4605/2019 ΦΕΚ 52, 2019).

Οι εν λόγω διατάξεις αφορούσαν περιπτώσεις φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων, οι οποίες κατά τη σύναψη της δανειακής σύμβασης με το Τραπεζικό Ίδρυμα δήλωσαν ως εγγύηση την πρώτη κατοικία τους, δίνοντας σ' αυτούς τη δυνατότητα να προστατέψουν τις κατοικίες τους. Τα φυσικά πρόσωπα ή οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να κάνουν χρήση των εν λόγω ευεργετικών διατάξεων θα έπρεπε αφενός μεν οι οφειλές να είχαν δημιουργηθεί έως και την 31-12-2018, αφετέρου δε να πληρούνται και μάλιστα ταυτόχρονα οι ακόλουθες πέντε προϋποθέσεις:

1. Για έκαστο Οφειλέτη το ύψος των οφειλών του, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τόκων που αντιστοιχούν σ' αυτές, δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των 130.000 ευρώ ή το ποσό των 100.000 ευρώ στις περιπτώσεις που στις εν λόγω οφειλές εμπεριέχονται επιχειρηματικά δάνεια.
2. Η σχετική αξία της πρώτης κατοικίας να μην υπερβαίνει το ποσό των 250.000 ευρώ για τα στεγαστικά δάνεια ή το ποσό των 175.000 ευρώ στις περιπτώσεις που στις εν λόγω οφειλές εμπεριέχονται επιχειρηματικά δάνεια.
3. Το δηλωθέν ατομικό εισόδημα του αιτούντα να υπαχθεί στις ανωτέρω ευεργετικές διατάξεις δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των 12.500 ευρώ. Στο εν λόγω ποσό προστίθεται το ποσό των 8.500 ευρώ για την σύζυγο του καθώς και το ποσό 5.000 ευρώ για έκαστο προστατευόμενο μέλος της οικογένειας (με μέγιστο αριθμό αυτών τα τρία).
4. Με εξαίρεση την πρώτη κατοικία, η συνολική περιουσία της οικογένειας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των 20.000 ευρώ. Η αξία δε των μεταφορικών μέσων να μην υπερβαίνει το ποσό των 80.000 ευρώ.
5. Τέλος, σε ότι αφορά τις καταθέσεις του αιτούντα στα Τραπεζικά Ιδρύματα, αυτές δεν πρέπει να υπερβαίνουν το ποσό των 15.000 ευρώ, τόσο για τον ίδιο, όσο και για τη σύζυγο και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειας.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, από τις ανωτέρω διατάξεις εξαιρούνται όσοι αιτήθηκαν την υπαγωγή τους στις διατάξεις των Ν. 3869/2010 και η αίτηση τους απορρίφθηκε με την αιτιολογία είτε της κατοχής μεγάλης περιουσίας είτε λόγω δόλιας συμπεριφοράς(Ευγενία Τζώρτζη, Το νέο καθεστώς προστασίας πρώτης κατοικίας, 2019).

Οι ενδιαφερόμενοι προκειμένου να υπαχθούν στις εν λόγω διατάξεις συμπληρώνουν τη σχετική αίτηση που είναι διαθέσιμη στην σχετική πλατφόρμα της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.)(Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, 2022). Με τη συμπλήρωση της, αυτόματα αποκτούνται τα οικονομικά στοιχεία του αιτούντα από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), προκειμένου να γίνει ένας αρχικός έλεγχος αυτών, με βάση τα προαπαιτούμενα που έχουν ορισθεί. Εν συνεχεία, συνεκτιμώντας όλα τα οικονομικά δεδομένα του αιτούντα, εκπονείται ένα πλαίσιο ρύθμισης των οφειλών, το οποίο περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Αποπληρωμή των οφειλών σε βάθος 25 ετών.
- Σταθερό επιτόκιο, το ύψος του οποίου φθάνει το 2% και Euribor.
- Μείωση των οφειλών, το ύψος της οποίας μπορεί να φθάσει έως και το 120% επί της εμπορικής αξίας της πρώτης κατοικίας εάν και εφόσον αυτή την ξεπερνά. Για παράδειγμα, εάν το ύψος των οφειλών φθάνει το ποσό των 120.000 ευρώ και ταυτόχρονα η εμπορική αξία της πρώτης κατοικίας ανέρχεται στα 80.000 ευρώ, τότε η μείωση των οφειλών ισούται με το ποσό των 24.000 ευρώ.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η συμβολή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων είναι καθοριστική σημασία στην προσπάθεια που καταβάλλουν τα Τραπεζικά Ιδρύματα να εντοπίσουν τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές και να τους διαχωρίσουν από τους Οφειλέτες. Και αυτό διότι, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων παρέχει όλα τα οικονομικά των Οφειλετών, με αποτέλεσμα οι Στρατηγικοί Κακοπληρωτές να μην μπορούν πλέον να αποκρύψουν την οικονομική τους κατάσταση, ζητώντας την υπαγωγή τους σε ευεργετικές διατάξεις. Έτσι, οι Στρατηγικοί Κακοπληρωτές θα εξαναγκαστούν να συνεργαστούν με τα Τραπεζικά Ιδρύματα, προκειμένου να αποπληρώσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Με τον τρόπο αυτό, τα Τραπεζικά Ιδρύματα θα εντοπίζουν αποτελεσματικά τους Στρατηγικούς Κακοπληρωτές, επιτυγχάνοντας παράλληλα την εξυγίανση του χαρτοφυλακίου τους, ενώ ταυτόχρονα οι υπόλοιποι Οφειλέτες, οι οποίοι παρέμειναν τυπικοί στις υποχρεώσεις τους έναντι των Τραπεζών, θα αισθανθούν δικαιοσύνη.

Πέραν όμως των ανωτέρω, σύμφωνα με την ανωτέρω νομοθετική ρύθμιση, το κράτος προκειμένου να στηρίξει την όλη αυτή προσπάθεια, προβλέπεται να καταβάλει μέρος της μηνιαίας δόσης του Οφειλέτη. Ωστόσο, ελλοχεύοντας κίνδυνοι για τον Οφειλέτη που μάλιστα δεν είναι στην διακριτική του ευχέρεια να τις αποφύγει. Συγκεκριμένα, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο Οφειλέτης παραμένει συνεπής στην πληρωμή του μέρους της δόσης που του αναλογεί και ταυτόχρονα το κράτος από την πλευρά του δεν πληρώσει εννιά δόσεις, κατά το μέρος αντίστοιχα που του αναλογεί, τότε υπάρχει ο κίνδυνος ο Οφειλέτης να απολέσει τα ευεργετήματα της εν λόγω διάταξης.

Με άλλα λόγια, υπάρχει περίπτωση τα δύο εμπλεκόμενα μέρη, δηλαδή το Τραπεζικό Ίδρυμα και ο Δανειολήπτης να είναι συνεπείς καθ' όλη την διάρκεια της ρύθμισης και ταυτόχρονα το ελληνικό κράτος για διάφορους λόγους, όπως για παράδειγμα η γραφειοκρατικές διαδικασίες που ακολουθούνται συνήθως, να ανταποκριθεί με καθυστέρηση στις υποχρεώσεις που του αναλογούν. Ωστόσο, η εν λόγω καθυστέρηση δεν θα επιβαρύνει το ίδιο το κράτος, αλλά αποκλειστικά και μόνο τον Δανειολήπτη, ο οποίος θα βγει εκτός ρύθμισης.

Στόχος του νομοθέτη είναι η ένταξη στα πλαίσια της συγκεκριμένης νομοθετικής διάταξης Οφειλετών, ο αριθμός των οποίων φθάνει σχεδόν τους 170.000, ενώ η αξία αυτών ξεπερνά τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ. Μάλιστα, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, ο αριθμός αυτών αντιστοιχεί περίπου στο 40% επί του συνόλου των Δανειοληπτών, οι οποίοι κατά τη σύναψη της δανειακής τους σύμβασης δήλωσαν ως εγγύηση την πρώτη κατοικία τους. Με τον τρόπο αυτό, επιχειρείται ο διαχωρισμός των Στρατηγικών Κακοπληρωτών από τους υπόλοιπους Οφειλέτες, οι οποίοι αναμφίβολα αισθάνονται σε πολλές περιπτώσεις ως οι χαμένοι της όλης υπόθεσης, καθότι ενώ παρέμειναν συνεπείς στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους, εν τούτοις ήταν και οι μοναδικοί που τελικώς θα αποπληρώσουν το σύνολο του δανείου τους.

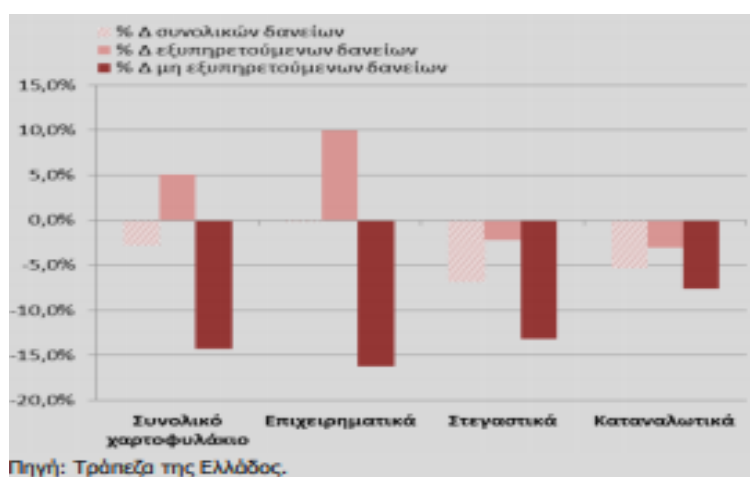
Επιπρόσθετα, η επιλογή στην πράξη του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου εκ μέρους του Οφειλέτη, προκειμένου να προβεί στη διευθέτηση των υποχρεώσεων του,

φαντάζει ιδιαίτερος δύσκολη. Και αυτό διότι, αφενός μεν υπάρχει ένα πολύπλοκο νομικό πλαίσιο το οποίο είναι δύσκολο να κατανοηθεί από έναν πολίτη, αφετέρου δε η ένταξη σε ορισμένες διατάξεις απαιτεί μία σειρά ενεργειών, όπως για παράδειγμα η κατάθεση σχετικής μελέτης εκ μέρους μίας επιχείρησης, όπου θα αποτυπώνονται οι αιτίες που οδήγησαν στην τωρινή κατάσταση καθώς και οι μελλοντικές προοπτικές της, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτεί κεφάλαιο ιδιαίτερα μεγάλο για μία εταιρεία που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες.

2.8 Πρόγραμμα Παροχής Εγγύησης σε Τιτλοποιήσεις Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Η ήδη αξιολογη πρόοδος που έχει σημειωθεί στο πεδίο αντιμετώπισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, απαιτεί ομολογουμένως την εντατικοποίηση των προσπαθειών. Παρατηρείται ότι κατά τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2020 σημειώθηκε βελτίωση στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η αποκλιμάκωση των κόκκινων δανείων είχε ως αποτέλεσμα το απόθεμα να διαμορφωθεί στα 58,7 δισεκατομμύρια ευρώ, μειωμένο κατά 14,3% ή 9,8 δισεκατομμύρια ευρώ σε σχέση με το τέλος του 2019 (68,5 δισεκατομμύρια ευρώ) με στοιχεία εντός ισολογισμού(Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή της ΤτΕ για το έτος 2020, 2021).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η συνολική μείωση των Μ.Ε.Δ. σε σχέση με το υψηλότερο σημείο τους, που καταγράφηκε το Μάρτιο του 2016, έφθασε το 45,2% ή 48,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Ο λόγος των Μ.Ε.Δ. προς το σύνολο των δανείων στο τέλος του εννιαμήνου του 2020 ανήλθε σε 35,8%, έναντι 40,6% στο τέλος του 2019. Η εν λόγω υποχώρηση οφείλεται κυρίως στη μείωση του αποθέματος των Μ.Ε.Δ. (-14,3%), η οποία ήταν μεγαλύτερη από την μείωση του συνόλου των τραπεζικών πιστώσεων κατά τη διάρκεια του εννιαμήνου (-2,8%)(Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή της ΤτΕ για το έτος 2020, 2021).

Ένα εργαλείο που έχει τεθεί για την αντιμετώπιση του υψηλού αποθέματος κόκκινων δανείων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, είναι το Πρόγραμμα Παροχής Εγγύησης σε Τιτλοποιήσεις Πιστωτικών Ιδρυμάτων, γνωστό και ως σχέδιο «ΗΡΑΚΛΗΣ», το οποίο θεσπίστηκε με την ψήφιση του Ν. 4649/2019. Στην ουσία, αποτελεί ένα σχέδιο

προστασίας στοιχείων ενεργητικού (asset protection scheme), που έχει ως στόχο τη συμβολή στη τιτλοποίηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσει το ελληνικό δημόσιο, όπου θα παράσχει την εγγύηση στο τμήμα με την υψηλότερη διαβάθμιση και εξοφλητική προτεραιότητα (senior tranche), αφού πρώτα ικανοποιηθούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι οποίες θα διασφαλίζουν πλήρως τα συμφέροντα του Δημοσίου.

Ειδικότερα, θα απαιτείται η πώληση τουλάχιστον του ημίσεως των τμημάτων της τιτλοποίησης με χαμηλότερη εξοφλητική προτεραιότητα (junior and mezzanine tranches), το τμήμα με την υψηλότερη εξοφλητική προτεραιότητα (senior tranche) θα πρέπει να λάβει διαβάθμιση τουλάχιστον BB-. Επίσης, σημαντική θα είναι και η παρακολούθηση σε τακτά χρονικά διαστήματα της εξέλιξης των εισπράξεων από τα προαναφερθέντα δάνεια που θα τιτλοποιηθούν. Επιπρόσθετα, τα τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να καταβάλλουν αμοιβή προς το Δημόσιο για την εγγύηση που θα τους παρέχει.

Κομβικό στοιχείο για να μην θεωρηθεί η παροχή εγγύησης κρατική ενίσχυση (Stateaid), είναι να ακολουθηθούν πιστά οι παραπάνω προϋποθέσεις και ταυτόχρονα η τιμολόγηση των επιμέρους αμοιβών να πραγματοποιείται σε όρους αγοράς. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η μείωση του πιστωτικού κινδύνου των τιτλοποιημένων δανείων μέσω της παροχής εγγύησης.

Με τον συγκεκριμένο τρόπο, υπάρχει διευκόλυνση της εποπτικής αναγνώρισης για μετάθεση πιστωτικού κινδύνου (significant risk transfer) από το πιστωτικό ίδρυμα στους κατόχους των ομολόγων της τιτλοποίησης και συνακόλουθα υπάρχει μείωση στις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τα ανοίγματα αυτά.

Η πρόβλεψη των εποπτικών αρχών διαβλέπει στην παροχή εγγύησης από τη πλευρά του Δημοσίου, η οποία μεταφράζεται σε τιτλοποίηση μη εξυπηρετούμενων δανείων. Την διαχείριση των τιτλοποιήσεων θα αναλάβουν αδειοδοτημένες εταιρίες διαχείρισης απαιτήσεων έναντι σχετικής αμοιβής.

Πριν την οριστικοποίηση του σχεδίου «ΗΡΑΚΛΗΣ», αυτό τέθηκε στην προβλεπόμενη διαβούλευση από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της

Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και έλαβε τη σχετική έγκριση. Για να επιτευχθεί η εκκαθάριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από το ενεργητικό των Τραπεζών και να επιτευχθούν οι συμφωνηθείς επιχειρησιακοί στόχοι, θα πρέπει οι τράπεζες να προβούν στην άμεση υλοποίηση του σχεδίου. Εάν υπάρξει θετική έκβαση στην αντιμετώπιση του προβλήματος των κόκκινων δανείων, θα υπάρξει και θετική απολαβή από τους μετόχους και την επενδυτική κοινότητα.

Τονίζεται εδώ η ανάγκη στενής παρακολούθησης της διαδικασίας εφαρμογής του σχεδίου «ΗΡΑΚΛΗΣ» από τους αρμόδιους φορείς και από την προβλεπόμενη από το νόμο Επιτροπή Παρακολούθησης. Η σχετική σύμβαση που θα υπογραφεί με την εταιρία διαχείρισης των δανείων (servicer), το στρατηγικό και επιχειρησιακό της σχέδιο και η στενή παρακολούθησή του είναι μείζονος σημασίας για την επιτυχή εφαρμογή του σχεδίου.

Προκειμένου το σχέδιο «ΗΡΑΚΛΗΣ» να στεφθεί με επιτυχία, απαιτείται η Τράπεζα της Ελλάδος να σταθεί αρωγός αλλά και ταυτόχρονα θα πρέπει να υπάρξει η κατάλληλη υποστήριξη από όλους τους θεσμικούς φορείς (Θεσμούς, Υπουργεία, εποπτικές αρχές, τράπεζες, επενδυτές κ.α.)

Συμπεραίνοντας, παρατηρούμε ότι ο μεγάλος αριθμός Μ.Ε.Δ. αποτελεί ένα "βραχνά" για την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας καθώς απαιτείται απελευθέρωση της χρηματοδότησης τόσο σε νοικοκυριά όσο και σε επιχειρήσεις προκειμένου να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη. Έτσι, η αποτελεσματική διαχείριση του αποθέματος των Μ.Ε.Δ. αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Το σχέδιο «ΗΡΑΚΛΗΣ» έρχεται να δώσει λύση σε ένα μέρος του προβλήματος αλλά από μόνο του δεν μπορεί να καλύψει το μέγεθος των Μ.Ε.Δ. και πόσο μάλλον που ακόμη δεν γνωρίζουμε το τελικό οικονομικό αποτύπωμα που θα αφήσει πίσω της η πανδημία.

Ακολούθως παρατίθεται ο Νόμος 4649/2019, όπως αυτός δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ. 206/16-12-2019 Τεύχος Α'(www.kodiko.gr, 2019), ήτοι:«....

Άρθρο 1

1. Με τον παρόντα νόμο καθορίζονται οι προϋποθέσεις και οι όροι υπό τους οποίους δύναται να παρέχεται η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με την από

10.10.2019 C (2019) 7309 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής «αρχική απόφαση»), την από 9.4.2021 C (2021) 2545 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής «απόφαση παράτασης») και την από 28.11.2023 C (2023) 8034 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αυτή θα ισχύσει από τη δημοσίευσή της («εφεξής απόφαση επανεισαγωγής»), οι οποίες αφορούν στο πρόγραμμα παροχής εγγύησης σε τιτλοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων τους, με την ονομασία «ΗΡΑΚΛΗΣ».

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 106 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

2. Ο παρών νόμος εφαρμόζεται σε τιτλοποιήσεις απαιτήσεων, ως ορίζονται στο άρθρο 2, οι οποίες διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157), από πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων θυγατρικών αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, με κύρια εγκατάσταση στην Ελληνική Επικράτεια.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του νόμου αυτού, ισχύουν οι εξής ορισμοί:

1) Ως «τιτλοποίηση απαιτήσεων» νοείται η μεταβίβαση απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων απαιτήσεων σε προσωρινή ή οριστική καθυστέρηση ή ρύθμιση, από δάνεια ή πιστώσεις ή από συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης (*leasing*) που έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ιδρύματα εξαιρουμένων των «εγγυημένων απαιτήσεων», σε συνδυασμό με την έκδοση και διάθεση ομολογίων. Η τιτλοποίηση απαιτήσεων πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 10 και 14 του ν. 3156/2003 (Α' 157), καθώς και με τις διατάξεις του παρόντος.

2) Ως «μεταβιβάζων» νοείται το πιστωτικό ίδρυμα κατά την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο 1 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ L 176).

3) Ως «αποκτών» ή «εκδότης ομολογιών» νοείται το νομικό πρόσωπο του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003.

4) Ως «καθαρή λογιστική αξία» («Net Book Value») νοείται η ονομαστική αξία των μεταβιβαζομένων απαιτήσεων, απομειούμενη κατά το ποσό των προβλέψεων και τυχόν λοιπών προσαρμογών, που έχουν διενεργηθεί για τις απαιτήσεις αυτές από το πιστωτικό ίδρυμα/ μεταβιβάζοντα, όπως το ποσό αυτό προκύπτει από τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία του πιστωτικού ιδρύματος/ μεταβιβάζοντος κατά την ημερομηνία μεταβίβασης των απαιτήσεων σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 9 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων.

5) Ως «διαχειριστής απαιτήσεων» νοείται η Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις κατά την έννοια της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4354/2015 (Α' 176) ή πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4261/2014 (Α' 107), πλην του μεταβιβάζοντος.

6) Ως «εξωτερικός οργανισμός πιστοληπτικής αξιολόγησης» ή «ΕΟΠΑ» νοείται ο οργανισμός κατά την έννοια του στοιχείου 98 της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ L 176).

7) Ως «ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας» (*senior notes*) νοούνται οι ομολογίες που εκδίδονται από τον αποκτώντα στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων και οι οποίες εξοφλούνται κατά προτεραιότητα σε σχέση με όποιους άλλους τίτλους ομολογιών εκδώσει ο αποκτών στο πλαίσιο της ίδιας τιτλοποίησης απαιτήσεων, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους των συμβατικών εγγράφων της τιτλοποίησης και τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

8) Ως «ομολογίες μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας» (*mezzanine notes*) νοούνται οι ομολογίες που εκδίδονται από τον αποκτώντα στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων και οι οποίες εξοφλούνται μετά τις ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας της ίδιας τιτλοποίησης, αλλά κατά προτεραιότητα των ομολογιών χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους των συμβατικών εγγράφων της σύμβασης τιτλοποίησης και τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

9) Ως «ομολογίες χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας» (*junior notes*) νοούνται οι ομολογίες που εκδίδονται από τον αποκτώντα στο πλαίσιο της τιτλοποίησης απαιτήσεων και οι οποίες εξοφλούνται μετά την πλήρη, κατά τόκους και κεφάλαιο, αποπληρωμή των ομολογιών υψηλής και μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους των συμβατικών εγγράφων της τιτλοποίησης και τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

10) Ως «εγγυημένες απαιτήσεις» νοούνται οι απαιτήσεις δανείων, τα οποία (δάνεια) κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος εγγύησης που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, είναι εγγυημένα από το Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2322/1995 (Α' 143), της παραγράφου 7 του άρθρου 33 του ν. 3697/2008 (Α' 194), του άρθρου 23 του ν. 3775/2009 (Α' 122), των α.ν. 747/1945 (Α' 309) και α.ν.

9/1967 (Α' 75) σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 400/1976 (Α' 203), του άρθρου 8 του ν. 1266/1982 (Α' 81), καθώς και του ν. 4549/2018 (Α' 105).

11) Ως «καθαρές εισπράξεις» νοείται το σύνολο των εισπράξεων από τη διαχείριση των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων αφαιρουμένων των εξόδων της τιτλοποίησης.

12) Ως «έξοδα της τιτλοποίησης» νοούνται οι αμοιβές και τα έξοδα των εμπλεκόμενων στην τιτλοποίηση απαιτήσεων προσώπων [όπως ενδεικτικά του εκπροσώπου των ομολογιούχων, του διαχειριστή πληρωμών (*paying agent*, κ.ά.) όπως προβλέπονται στα έγγραφα της τιτλοποίησης, εξαιρουμένων των αμοιβών του διαχειριστή.

13) Ως «ανεξάρτητος διαχειριστής» νοείται ο διαχειριστής της παραγράφου 5, ο οποίος σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 10 δεν ελέγχεται από τον μεταβιβάζοντα.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 20 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη του άρθρου

Άρθρο 3

Διάρθρωση τιτλοποίησης

1. Η εγγύηση που προβλέπεται στις διατάξεις του παρόντος παρέχεται σε τιτλοποιήσεις απαιτήσεων, οι οποίες πληρούν υποχρεωτικά όλους τους όρους και προϋποθέσεις του παρόντος.

2. α) Η κτήση από τον αποκτώντα των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων χρηματοδοτείται με την έκδοση ομολογιών, οι οποίες διακρίνονται σε δύο τουλάχιστον κατηγορίες εξοφλητικής προτεραιότητας, υψηλής και χαμηλής, ενώ είναι δυνατή η έκδοση και ομολογιών μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας. Οι ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας κατατάσσονται με προτεραιότητα έναντι αμφοτέρων των λοιπών κατηγοριών, και οι τυχόν ομολογίες μεσαίας εξοφλητικής

προτεραιότητας κατατάσσονται με προτεραιότητα έναντι των ομολογιών χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας. Η εξόφληση του κεφαλαίου των ομολογιών χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας πραγματοποιείται μόνο μετά την ολοσχερή εξόφληση των ομολογιών υψηλότερης εξοφλητικής προτεραιότητας.

β) Το τίμημα που εισπράττει ο μεταβιβάζων από τον αποκτώντα για την πώληση και μεταβίβαση των απαιτήσεων δεν δύναται να υπερβαίνει τη συνολική καθαρή λογιστική αξία αυτών.

γ) Το επιτόκιο των ομολογιών είναι κυμαινόμενο ή σταθερό. Ο εκτοκισμός δύναται να διενεργείται τριμηνιαία, εξαμηνιαία ή ετήσια.

δ) Για τους σκοπούς της τιτλοποίησης απαιτήσεων ο αποκτών δύναται να συνάπτει πάσης φύσεως δάνεια ή πιστώσεις, συμβάσεις αντιστάθμισης επιτοκιακού κινδύνου, καθώς και οποιαδήποτε άλλη μορφή σύμβασης, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157).

ε) Οι ομολογίες είναι ελεύθερα μεταβιβάσιμες, καθώς και δεκτικές εισαγωγής προς διαπραγμάτευση σε τόπους διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με την παράγραφο 24 του άρθρου 4 του ν. 4514/2018 (Α' 14).

3. Στα συμβατικά έγγραφα της τιτλοποίησης απαιτήσεων προβλέπεται ότι τα ποσά που εισπράττει ο αποκτών από την εξόφληση και διαχείριση των αποκτηθεισών απαιτήσεων, καθώς και από συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων και τις λοιπές συμβάσεις της προηγούμενης παραγράφου, άγονται, κατόπιν αφαίρεσης των εξόδων της τιτλοποίησης απαιτήσεων, σε εξόφληση των υποχρεώσεων του αποκτώντος, σύμφωνα με την ακόλουθη σειρά προτεραιότητας:

α) Φόροι, συμπεριλαμβανομένων τυχόν προσαυξήσεων ή προστίμων.

β) Απαιτήσεις από αμοιβές του διαχειριστή από τη σύμβαση διαχείρισης των απαιτήσεων, εφόσον η εξόφληση αυτών δεν έχει αναβληθεί σύμφωνα με την παράγραφο 4.

γ) Απαιτήσεις για την καταβολή τόκου από τις τυχόν συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2.

δ) Απαιτήσεις του Ελληνικού Δημοσίου για την καταβολή προμήθειας για την παρασχεθείσα εγγύηση του παρόντος νόμου επί των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

ε) Απαιτήσεις αντισυμβαλλομένων του αποκτώντος από τις τυχόν συμβάσεις αντιστάθμισης επιτοκιακού κινδύνου της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2.

στ) Απαιτήσεις των ομολογιούχων υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας για την καταβολή τόκου.

ζ) Λοιπές, πέραν των προβλεπομένων ανωτέρω υπό γ', απαιτήσεις από τις τυχόν συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2.

η) Απαιτήσεις των τυχόν ομολογιούχων μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας για την καταβολή τόκου, εφόσον η εξόφληση αυτών δεν έχει αναβληθεί σύμφωνα με την παράγραφο 4 ή συμβατικά.

θ) Απαιτήσεις ομολογιούχων υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας για την εξόφληση κεφαλαίου.

ι) Απαιτήσεις των ομολογιούχων μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας για την εξόφληση κεφαλαίου, κατόπιν ολοσχερούς εξόφλησης του κεφαλαίου ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

ια) Απαιτήσεις των ομολογιούχων χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας για την εξόφληση κεφαλαίου, και τυχόν τόκων, κατόπιν ολοσχερούς εξόφλησης του κεφαλαίου ομολογιών μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας.

4. Στα συμβατικά έγγραφα της τιτλοποίησης απαιτήσεων περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, όρος, σύμφωνα με τον οποίο η εξόφληση μέρους των απαιτήσεων της περ. β' της παρ. 3 και το σύνολο των απαιτήσεων της περ. η' της παρ. 3, αναβάλλεται υποχρεωτικά σε περίπτωση κατά την οποία το σύνολο των πραγματοποιηθεισών καθαρών εισπράξεων από την ημερομηνία έναρξης υπολογισμού αυτών, όπως ορίζεται στο επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο ελήφθη υπόψη από τον εξωτερικό οργανισμό πιστοληπτικής αξιολόγησης (ΕΟΠΑ) για την πιστοληπτική αξιολόγηση των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, υπολείπεται του προϋπολογισθέντος ποσού καθαρών εισπράξεων, με βάση το επιχειρηματικό αυτό σχέδιο.

Ειδικότερα: α) Εφόσον κατά την ημερομηνία καταβολής της αμοιβής του διαχειριστή, όπως αυτή προσδιορίζεται στη σύμβαση διαχείρισης, που έχει υποβληθεί στον εξωτερικό οργανισμό πιστοληπτικής αξιολόγησης (ΕΟΠΑ), το σύνολο των πραγματοποιηθεισών καθαρών εισπράξεων από την ημερομηνία έναρξης υπολογισμού αυτών, όπως αυτή ορίζεται στο επιχειρηματικό σχέδιο, το οποίο οφείλει να εκτελέσει ο διαχειριστής σύμφωνα με

την προαναφερόμενη σύμβαση διαχείρισης και ελήφθη υπόψη από τον ΕΟΠΑ για την πιστοληπτική αξιολόγηση των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας κατά το άρθρο 11 υπολείπεται κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%), ή μεγαλύτερο, των προϋπολογισθεισών καθαρών εισπράξεων, όπως αυτές προσδιορίζονται στο προαναφερόμενο επιχειρηματικό σχέδιο, αναβάλλεται η καταβολή τουλάχιστον του είκοσι τοις εκατό (20%) της αμοιβής του διαχειριστή. Η καταβολή του ως άνω ποσοστού υπολειπόμενου ποσού αμοιβής πραγματοποιείται είτε κατά την ημερομηνία

ολοσχερούς εξόφλησης του κεφαλαίου των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας είτε κατά την ημερομηνία κατά την οποία αποκαθίσταται ολοσχερώς η σχέση μεταξύ πραγματοποιηθεισών και προϋπολογισθεισών καθαρών εισπράξεων. Εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 12, αναβάλλεται η καταβολή της αμοιβής του διαχειριστή κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%).

β) Εφόσον κατά την ημερομηνία καταβολής τόκων των ομολογιών μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας, το σύνολο των πραγματοποιηθεισών καθαρών εισπράξεων από την ημερομηνία έναρξης υπολογισμού αυτών, όπως αυτή ορίζεται στο επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο ελήφθη υπόψη από τον ΕΟΠΑ για την πιστοληπτική αξιολόγηση των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, υπολείπεται κατά είκοσι τοις εκατό (20%) ή περισσότερο των προϋπολογισθεισών καθαρών εισπράξεων, όπως αυτές προσδιορίζονται στο προαναφερόμενο επιχειρηματικό σχέδιο και τη σύμβαση διαχείρισης που έχουν υποβληθεί στον ΕΟΠΑ και ελήφθησαν υπόψη για την πιστοληπτική αξιολόγηση των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας του άρθρου 11, αναβάλλεται η καταβολή τουλάχιστον του είκοσι τοις εκατό (20%) του τόκου. Η αναβληθείσα καταβολή εξοφλείται είτε κατά την ημερομηνία ολοσχερούς εξόφλησης του κεφαλαίου των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας είτε κατά την επόμενη καθορισμένη ημερομηνία καταβολής τόκων των ομολογιών μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας και εφόσον έχει αποκατασταθεί ολοσχερώς η σχέση μεταξύ πραγματοποιηθεισών και προϋπολογισθεισών καθαρών εισπράξεων.

Συμβατικά δύναται να προβλέπονται ποσοστά χαμηλότερης απόκλισης από τα οριζόμενα στις περ. α' και β' της παρούσας. Η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται μετά την παρέλευση είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από την έναρξη ισχύος της εγγύησης. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατόπιν κοινού αιτήματος του αποκτώντος και του διαχειριστή απαιτήσεων και εισήγησης της Επιτροπής Παρακολούθησης Εγγυήσεων

του άρθρου 17, δύναται να παρατείνεται το ανωτέρω διάστημα μέχρι έξι (6) μήνες, σε περίπτωση που έκτακτες καταστάσεις ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικούς κλυδωνισμούς στην εθνική οικονομία ή στις αγορές, θέτοντας σε κίνδυνο το αποτέλεσμα της τιτλοποίησης και τη διατήρηση της ροής των πληρωμών και εφόσον από την παράταση αυτή δεν επέρχεται υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας του άρθρου 11. Για τον σκοπό αυτόν απαιτείται σχετική βεβαίωση του ΕΟΠΑ.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 21 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

5. Για τη διάρθρωση της δομής της τιτλοποίησης απαιτήσεων, καθώς επίσης για την πιστοληπτική αξιολόγησή της από τον ΕΟΠΑ, λαμβάνονται υπόψη κατ' ελάχιστον οι ακόλουθες παράμετροι:

- α) οι προσδοκώμενες χρηματοροές και οι χρόνοι καταβολής τους,
- β) οι τυχόν εισπράξεις ή καταβολές εκ συμβάσεων αντιστάθμισης,
- γ) οι αμοιβές διαχείρισης,
- δ) οι συμβατικές υποχρεώσεις καταβολών από τους εκδοθέντες τίτλους,
- ε) η προμήθεια για την παροχή εγγύησης σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος,
- στ) κάθε άλλη υποχρέωση βαρύνουσα τη συνήθη επιχειρηματική δραστηριότητα των εμπλεκόμενων στη δομή της τιτλοποίησης απαιτήσεων,
- ζ) η τιμή πάχους (*thickness of the tranche*) των ομολογιών χαμηλής ή και τυχόν μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας.

Άρθρο 4

Επενδυτικοί περιορισμοί

Το Ελληνικό Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οι φορείς που υπάγονται στη Γενική Κυβέρνηση σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), όπως ισχύει, συμπεριλαμβανομένων και εταιριών που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από το Δημόσιο, δεν δύναται να αποκτούν με επαχθή αιτία ομολογίες χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ή μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας, οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο τιτλοποίησης απαιτήσεων για την οποία έχει υποβληθεί αίτηση ή έχει χορηγηθεί η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο.

Άρθρο 5

Διαχείριση των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων

- 1. Η διαχείριση των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων ανατίθεται υποχρεωτικά σε διαχειριστή, ο οποίος κατά τον χρόνο θέσεως σε ισχύ της εγγύησης δεν ελέγχεται από τον μεταβιβάζοντα κατά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 10 (ανεξάρτητος διαχειριστής).*
- 2. Για τον ορισμό τυχόν νέου διαχειριστή, μετά την πώληση των ομολογίων χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, σύμφωνα με τους όρους των εγγράφων της τιτλοποίησης, απαιτείται βεβαίωση του ΕΟΠΑ ότι η αντικατάσταση του διαχειριστή δεν επιφέρει υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης των ομολογίων υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας του άρθρου 11.*

Άρθρο 6

Παροχή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου

- 1. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να παρέχει εγγύηση (η «πράξη παροχής εγγύησης»), μετά από σύμφωνη γνώμη της Διυπουργικής Επιτροπής της παραγράφου 1 του άρθρου 96 του ν. 4549/2018 (Α' 105), όπως ισχύει, προς τους ομολογιούχους υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας και υπέρ του αποκτώντος, για*

τιτλοποιημένες απαιτήσεις του παρόντος νόμου. Η εγγύηση τίθεται σε ισχύ με την υπογραφή, μετά την προσκόμιση των δικαιολογητικών της παραγράφου 2 του άρθρου 10, της σύμβασης εγγύησης σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Γ', το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος νόμου (η «σύμβαση εγγύησης»). Το ανώτατο συνολικό ποσό της δυνάμενης να χορηγηθεί εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου κατ' εφαρμογή του παρόντος νόμου ανέρχεται σε δύο δισεκατομμύρια (2.000.000.000) ευρώ. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, που εκδίδεται κατόπιν σχετικής απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ως άνω ποσό δύναται να αυξάνεται.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 107 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

2. Η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου συνίσταται στην ανάληψη υποχρέωσης πληρωμής των υποχρεώσεων του αποκτώντος για την ολοσχερή εξόφληση απαιτήσεων από ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για αποπληρωμή του κεφαλαίου και των τόκων για όλη τη διάρκεια των τίτλων. Η εξόφληση των απαιτήσεων διενεργείται κατά τόκους ή/και κεφάλαιο, αναλόγως της δομής και των συμβατικών όρων κάθε ομολογίας υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

3. Το αίτημα για την παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου υποβάλλεται αποκλειστικά εντός χρονικής περιόδου που εκκινεί από την ημερομηνία δημοσίευσης της «απόφασης επανεισαγωγής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, επί του προγράμματος παροχής εγγυήσεων του παρόντος, και λήγει στις 31.12.2024. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, που εκδίδεται κατόπιν σχετικής

απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μπορεί να παρατείνεται η περίοδος παροχής εγγύησης, καθώς επίσης να τροποποιούνται για το μέλλον οι όροι παροχής αυτής.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 107 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

4. Η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου είναι ρητή, ανέκκλητη, ανεπιφύλακτη και σε πρώτη ζήτηση, σύμφωνα με τα άρθρα 213, 214 και 215 της παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013, ως εάν το Ελληνικό Δημόσιο ήταν πρωτοφειλέτης, διέπεται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου και ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις της «αρχικής απόφασης», της «απόφασης παράτασης» και της «απόφασης επανεισαγωγής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και του πρωτογενούς, παραγώγου και επικουρικού ενωσιακού δικαίου περί κρατικών ενισχύσεων.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 107 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

5. Η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου χορηγείται έως την καθορισμένη λήξη των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ή την πλήρη εξόφλησή τους.

6. Στην απόφαση της παραγράφου 1 αναφέρεται το ακριβές ποσό της εγγύησης, ο χρόνος διάρκειάς της, η καταβλητέα στο Ελληνικό Δημόσιο προμήθεια ασφαλείας και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η εγγύηση παραμένει σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 15.

Άρθρο 7

Καθορισμός και καταβολή προμήθειας ασφαλείας

1. Επιβάλλεται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ως εγγυητή, προμήθεια ασφαλείας. Η προμήθεια ασφαλείας καταβάλλεται από την ημερομηνία παροχής της εγγύησης και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος αυτής, υπολογιζόμενη επί του εκάστοτε ανεξόφλητου

εγγυημένου υπολοίπου ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας. Η προμήθεια ασφαλείας υπολογίζεται και καταβάλλεται στην αρχή κάθε εκτοκιστικής περιόδου.

2. Το ύψος της προμήθειας καθορίζεται με την πράξη παροχής της εγγύησης σύμφωνα με το Παράρτημα Β' του παρόντος νόμου και σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ενότητα 3 του Παραρτήματος Ι της «απόφασης επανεισαγωγής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 108 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

Άρθρο 8

Όροι και προϋποθέσεις παροχής της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου

Για την παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου του παρόντος νόμου, οι όροι και οι προϋποθέσεις που διέπουν τις ομολογίες και τα συμβατικά έγγραφα της τιτλοποίησης απαιτήσεων πρέπει να προβλέπουν ότι:

α) Η υπερημερία του αποκτώντος ως προς την καταβολή του τόκου των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας και η κατάπτωση της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου για την κάλυψη της σχετικής υποχρέωσης δεν επιφέρουν το πρόωρο ληξιπρόθεσμο των υποχρεώσεων του αποκτώντος.

β) Δεν επιτρέπεται χωρίς την προηγούμενη ρητή συναίνεση του Υπουργού Οικονομικών:

αα) η μεταβολή της ονομαστικής αξίας ή της τιμής εξόφλησης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας,

ββ) η αύξηση του επιτοκίου που εφαρμόζεται στις ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ή του επιτοκίου των ομολογιών μεσαίας εξοφλητικής προτεραιότητας,

εφόσον η καταβολή τόκου στις τελευταίες προηγείται της αποπληρωμής του κεφαλαίου των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας,

γγ) η τροποποίηση του χρόνου λήξης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας,

δδ) η τροποποίηση των όρων που προβλέπουν τα γεγονότα, από την επέλευση των οποίων εξαρτάται το δικαίωμα των ομολογιούχων υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας να ζητήσουν είτε την πρόωρη εξόφληση των τίτλων τους είτε τη διαφοροποίηση στη σειρά προτεραιότητας κατά την πληρωμή των υποχρεώσεων του αποκτώντος,

εε) η τροποποίηση των όρων των ομολογιών και των συμβατικών εγγράφων της τιτλοποίησης απαιτήσεων, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας,

στστ) οποιαδήποτε τροποποίηση των όρων που διέπουν τις ομολογίες και των λοιπών συμβατικών εγγράφων της τιτλοποίησης απαιτήσεων που ρυθμίζουν το ζήτημα της κατάπτωσης της εγγύησης.

γ) Τα στοιχεία ως προς τις χρηματοροές από τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου των τιτλοποιημένων απαιτήσεων αποστέλλονται ηλεκτρονικά στον ανεξάρτητο επόπτη (Monitoring Trustee).

δ) Το Ελληνικό Δημόσιο έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του αποκτώντος, σε κάθε περίπτωση εκ μέρους του ικανοποίησης των κατόχων ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, εν όλω ή εν μέρει, υποκαθιστάμενο πλήρως στα δικαιώματα αυτών σύμφωνα με τους όρους της τιτλοποίησης απαιτήσεων.

ε) Ο αποκτών, σε περίπτωση κατάπτωσης της εγγύησης και πληρωμής ποσού από το Ελληνικό Δημόσιο, βάσει της εγγύησης, αποδέχεται και αναγνωρίζει ρητά και ανεπιφύλακτα ως έγκυρη και ισχυρή κάθε εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου πληρωμή

ποσού βάσει της εγγύησης και παραιτείται από κάθε τυχόν δικαίωμά του να αμφισβητήσει την πληρωμή αυτή.

στ) Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 14 του ν. 3156/2003 ο αποκτών βαρύνεται με την άμεση καταβολή οποιωνδήποτε φόρων, τελών, εισφορών, δικαιωμάτων ή επιβαρύνσεων οποιασδήποτε φύσεως υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, καθώς και των οποιωνδήποτε εξόδων που προβλέπονται σε σχέση με την παρασχεθείσα εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.

Άρθρο 9

Διαδικασία υποβολής και εξέτασης των αιτημάτων για την παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου

1. Για την υποβολή αιτήματος παροχής εγγύησης σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, πιστωτικό ίδρυμα που είναι ή προτίθεται να καταστεί μεταβιβάζων σε τιτλοποίηση απαιτήσεων του παρόντος νόμου, ή ο αποκτών μπορεί να αιτείται στο Υπουργείο Οικονομικών την παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 6, υπέρ του αποκτώντος προς τους κατόχους ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας για τις τιτλοποιήσεις απαιτήσεων του παρόντος νόμου. Σε περίπτωση κοινής τιτλοποίησης απαιτήσεων από περισσότερα του ενός πιστωτικά ιδρύματα το αίτημα υποβάλλεται από κοινού.

2. Το αίτημα παροχής εγγύησης υποβάλλεται στη Διεύθυνση Χρηματοοικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, η οποία εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών διενεργεί έλεγχο πληρότητας, σύμφωνα με τις επόμενες παραγράφους και το διαβιβάζει αμελλητί στην Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων του άρθρου 17.

Όπως τροποποιήθηκε με την Παρ.1 Άρθρο 24 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

3. Το αίτημα παροχής συμπληρώνεται σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Α', το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος νόμου και συνοδεύεται, με ποινή απαραδέκτου, από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α) Τα ακριβή στοιχεία του μεταβιβάζοντος ή/και αποκτώντος (επωνυμία, έδρα, διευθυντές, ή μέλη διοικητικού οργάνου, αριθμός καταχώρισης στα οικεία εμπορικά μητρώα της έδρας του, στοιχεία επικοινωνίας).

β) Προ-αξιολόγηση της πιστοληπτικής διαβάθμισης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας με την κατώτατη αποδεκτή βαθμίδα πιστοληπτικής αξιολόγησης την προβλεπόμενη στο άρθρο 11.

γ) Ενημερωτικό δελτίο, εφόσον συντρέχει, ή πληροφοριακό φυλλάδιο με στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τη σκοπούμενη τιτλοποίηση απαιτήσεων και τα αδρά μεγέθη της κάθε σειράς ομολογιών.

δ) Τον μοναδικό αριθμό ISIN των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, εφόσον συντρέχει, άλλως στοιχεία ταυτοποίησης του τίτλου.

ε) Σχέδιο των όρων έκδοσης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, οι οποίοι συμμορφώνονται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

στ) Σχέδιο της σύμβασης μεταβίβασης από τον μεταβιβάζοντα στον αποκτώντα των απαιτήσεων που πρόκειται να τιτλοποιηθούν, στην οποία περιλαμβάνεται όρος για υποχρέωση αντικατάστασης των τυχόν εγγυημένων απαιτήσεων, με απαιτήσεις που δεν φέρουν την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, εντός εξήντα (60) ημερών από τη διαπίστωση της συμπερίληψής τους στο χαρτοφυλάκιο.

ζ) Σύμβαση ανάθεσης από τον μεταβιβάζοντα προς ΕΟΠΑ του έργου της πιστοληπτικής αξιολόγησης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

η) Υπολογισμό του κόστους της εγγύησης για τη συνολική ονομαστική αξία των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, σύμφωνα με το παράρτημα Β', το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος νόμου και με τη χρήση ιστορικών τιμών εντός του τελευταίου πενθήμερου πριν από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος.

θ) Επιστολή δέσμευσης, υπογεγραμμένη από τον νόμιμο εκπρόσωπο του μεταβιβάζοντος και του αποκτώντος, με την οποία αναλαμβάνεται η υποχρέωση για άμεση προηγούμενη ενημέρωση του Υπουργού Οικονομικών σε περίπτωση τροποποίησης των όρων που διέπουν τις ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας.

ι) Σχέδιο σύμβασης ανάθεσης της διαχείρισης των τιτλοποιούμενων απαιτήσεων σύμφωνα με το άρθρο 5, η οποία περιλαμβάνει ρητά τους όρους των άρθρων 3 και 12 του παρόντος, καθώς και την υποχρέωση του αποκτώντος να κινήσει τη διαδικασία αντικατάστασης του διαχειριστή, κατόπιν αιτήματος του εγγυητή.

ια) Γνώμη ορκωτού ελεγκτή για την πλήρωση ή μη των προϋποθέσεων λογιστικής αποαναγνώρισης των τιτλοποιούμενων απαιτήσεων στις οικονομικές καταστάσεις του μεταβιβάζοντος.

ιβ) Δήλωση του αποκτώντος περί αποδοχής των όρων της εγγύησης του παρόντος νόμου.

4. Το υποβαλλόμενο αίτημα γίνεται αποδεκτό εφόσον:

α) Υποβληθεί εντός της χρονικής περιόδου που εκκινεί από την ημερομηνία δημοσίευσης της «απόφασης επανεισαγωγής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και λήγει στις 31.12.2024.

β) Έχει συμπληρωθεί σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος του παρόντος νόμου.

γ) Συνοδεύεται από το σύνολο των εγγράφων της παρ. 3 προσηκόντως υπογεγραμμένο από τους νόμιμους εκπροσώπους του μεταβιβάζοντος και του αποκτώντος, οι οποίοι βεβαιώνουν την πληρότητα και ακρίβεια των υποβαλλομένων συνοδευτικών εγγράφων.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 109 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

5. Τα αιτήματα που πληρούν σωρευτικά τους όρους και τις προϋποθέσεις των ανωτέρω παραγράφων ικανοποιούνται κατά σειρά χρονικής προτεραιότητας βάσει του χρόνου υποβολής τους.

6. Εφόσον η χορηγηθείσα εγγύηση δεν τεθεί σε ισχύ το αργότερο εντός δώδεκα (12) μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της σχετικής υπουργικής απόφασης, η απόφαση αυτοδικαίως παύει να ισχύει για το μέλλον και το ποσό της εγγύησης αποδεδυμένεται και καθίσταται εκ νέου διαθέσιμο προς παροχή κατά τη διαδικασία του παρόντος νόμου. Στην περίπτωση αυτή εκδίδεται σχετική διαπιστωτική πράξη και δεν μπορεί να υποβληθεί νέο αίτημα για την ίδια τιτλοποίηση απαιτήσεων πριν την πάροδο έξι (6) μηνών από την έκδοση της ανωτέρω πράξης. Η οφειλόμενη προμήθεια για το διάστημα αυτό καταβάλλεται και η καταβληθείσα δεν επιστρέφεται.

7. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών δύναται να καθορίζονται περαιτέρω λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο 10

Θέση σε ισχύ της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου

1. Η παρασχεθείσα εγγύηση τίθεται σε ισχύ, εφόσον πληρούνται σωρευτικώς οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) έχει προηγηθεί η μεταβίβαση μέσω πώλησης σε ιδιώτες επενδυτές, έναντι θετικής αξίας (*positive value*), τουλάχιστον του πενήντα τοις εκατό πλέον μίας (50% +1) των εκδοθεισών ομολογιών χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας,

β) έχει προηγηθεί η μεταβίβαση μέσω πώλησης σε ιδιώτες επενδυτές σε θετική τιμή (*positive price*) ικανού αριθμού ομολογιών χαμηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, καθώς και, εφόσον έχουν εκδοθεί, ικανού αριθμού ομολογιών ενδιάμεσης εξοφλητικής προτεραιότητας για τη λογιστική αποαναγνώριση (*derecognition*) των τιτλοποιημένων απαιτήσεων στις οικονομικές καταστάσεις του μεταβιβάζοντος και του ομίλου του, σε ενοποιημένη βάση, σύμφωνα με τα ισχύοντα κατά τον χρόνο της τιτλοποίησης απαιτήσεων Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς,

γ) οι ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας έχουν λάβει την ελάχιστη απαιτούμενη βαθμίδα αξιολόγησης από ΕΟΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 11 και

δ) η διαχείριση των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων της τιτλοποίησης απαιτήσεων έχει ανατεθεί σε διαχειριστή, ο οποίος δεν ελέγχεται από τον μεταβιβάζοντα (ανεξάρτητος διαχειριστής).

2. Για την επιβεβαίωση της πλήρωσης των προϋποθέσεων της παραγράφου 1 υποβάλλεται δήλωση του νομίμου εκπροσώπου του μεταβιβάζοντος, που υπέχει θέση υπευθύνου δηλώσεως, συνοδευόμενη από:

α) γνωμοδότηση νομικού συμβούλου του μεταβιβάζοντος, ότι επήλθε νομότυπα η μεταβίβαση των ομολογιών σύμφωνα με τα οριζόμενα στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1,

β) βεβαίωση ορκωτού ελεγκτή ότι επήλθε η λογιστική αποαναγνώριση σύμφωνα με την περίπτωση β' της παραγράφου 1,

γ) βεβαίωση του ΕΟΠΑ ότι οι ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας έχουν λάβει κατ' ελάχιστον την απαιτούμενη βαθμίδα αξιολόγησης που προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου 11,

δ) βεβαίωση ορκωτού ελεγκτή ότι η διαχείριση των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων της τιτλοποίησης απαιτήσεων έχει ανατεθεί σε διαχειριστή, ο οποίος δεν ελέγχεται από τον μεταβιβάζοντα κατά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 10 (ανεξάρτητος διαχειριστής),

ε) πίνακα απεικόνισης των προϋπολογισθεισών χρηματοροών της τιτλοποίησης σύμφωνα με το Παράρτημα Δ' του παρόντος και

στ) αντίγραφα των οριστικών υπογεγραμμένων συμβάσεων, σχέδια των οποίων προβλέπονται στις περιπτώσεις ε', στ', ι' της παραγράφου 3 του άρθρου 9.

3. Για τη θέση της παρασχεθείσας εγγύησης σε ισχύ, η ανωτέρω δήλωση με τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά υποβάλλεται στην Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων του άρθρου 17.

4. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται να καθορίζονται και να εξειδικεύονται τα στοιχεία, ο τρόπος, το είδος της απαιτούμενης πληροφόρησης, καθώς και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες απαραίτητες για τους σκοπούς του Παραρτήματος Δ'.

Όπως προστέθηκε με το Άρθρο 25 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

Άρθρο 11

Πιστοληπτική Αξιολόγηση Ομολογιών Υψηλής Εξοφλητικής Προτεραιότητας

1. Για την έναρξη ισχύος της εγγύησης του παρόντος νόμου, οι Ομολογίες Υψηλής Εξοφλητικής Προτεραιότητας πρέπει προηγουμένως να λάβουν κατηγορία αξιολόγησης BB+, Ba1, BB+, BB (high) ή υψηλότερη, από ΕΟΠΑ αναγνωρισμένο, κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος της εγγύησης, σε οικείο μητρώο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 110 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

2. Τυχόν δεύτερη αξιολόγηση διενεργείται από ΕΟΠΑ που έχει καταχωρηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΕ) 1060/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Η δεύτερη αξιολόγηση δεν δύναται να υπολείπεται της κατηγορίας BB+, Ba1, BB+, BB (high).

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 110 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

3. Για την αξιολόγηση των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος λαμβάνεται υπόψη το κόστος προμήθειας της εγγύησης του παρόντος νόμου, χωρίς την ωφέλεια εξ αυτής. Για τους σκοπούς του υπολογισμού του κόστους προμήθειας της εγγύησης λαμβάνεται υπόψη η χαμηλότερη αξιολόγηση.

4. Κατά την αξιολόγηση που διενεργείται για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ο ΕΟΠΑ δύναται να λαμβάνει υπόψη τις εκτιμώμενες συνέργειες από την επιλογή συγκεκριμένου διαχειριστή.

5. Ο ΕΟΠΑ λαμβάνει ενημέρωση τουλάχιστον ως προς τα ακόλουθα:

α) τα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία, που αφορούν στην επιλογή του διαχειριστή, όπως:

αα) οι προηγούμενες αποδόσεις επιχειρηματικής δράσης του διαχειριστή στην Ελλάδα,
ββ) τα διευθυντικά στελέχη του διαχειριστή που παρακολουθούν τη συγκεκριμένη
τιτλοποίηση (*management team*),

γγ) τη δομή της αμοιβής του διαχειριστή.

β) Τις πληροφορίες ανά δανειακή σύμβαση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων.

γ) Την οργανωτική και λειτουργική δομή του αποκτώντος, συμπεριλαμβανομένων όλων
των εξόδων. δ) Τον τρόπο υπολογισμού της προμήθειας για την εγγύηση του παρόντος
νόμου, προκειμένου να υπολογιστεί αυτή στο μοντέλο χρηματοροών της τιτλοποίησης
απαιτήσεων.

Όπου δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι υπολογισμοί διενεργούνται επί τη βάσει
συντηρητικών παραδοχών (*prudent basis*).

Άρθρο 12

Αντικατάσταση του διαχειριστή τιτλοποιημένων απαιτήσεων

1. Ο διαχειριστής μπορεί να αντικαθίσταται σε περίπτωση κατάπτωσης της εγγύησης
του Ελληνικού Δημοσίου, υπό την προϋπόθεση ότι για δύο διαδοχικές περιόδους
εκτοκισμού οι συνολικές πραγματοποιηθείσες καθαρές εισπράξεις από την ημερομηνία
έναρξης υπολογισμού αυτών, όπως ορίζεται στο επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο ελήφθη
υπόψη από τον ΕΟΠΑ για την πιστοληπτική αξιολόγηση των ομολογιών υψηλής
εξοφλητικής προτεραιότητας, υπολείπονται, κατά ποσοστό τουλάχιστον τριάντα τοις
εκατό (30%), του συνολικού προϋπολογισθέντος ποσού καθαρών εισπράξεων των
αντίστοιχων περιόδων, με βάση το προαναφερόμενο επιχειρηματικό σχέδιο. Ο
διαχειριστής μπορεί να αντικαθίσταται κατά τους όρους του προηγούμενου εδαφίου,
εφόσον η κατάπτωση της εγγύησης ή η υστέρηση των καθαρών εισπράξεων οφείλεται
σε δικό του πταίσμα.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 26 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

2. Η διαδικασία της ταχείας και αποτελεσματικής αντικατάστασης του διαχειριστή, καθώς και ότι ο διαχειριστής δεν έχει στην περίπτωση αυτή ουδεμία αξίωση αποζημίωσης ή άλλη με αφορμή την αντικατάστασή του, πρέπει να προβλέπονται συμβατικά. Ο νέος διαχειριστής δεν πρέπει να είναι συνδεδεμένος με τον προηγούμενο διαχειριστή. Ο αντικατασταθείς διαχειριστής έχει υποχρέωση να συνεργάζεται καλόπιστα με τον νέο διαχειριστή, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή ανάληψη από τον νέο διαχειριστή των καθηκόντων του.

Άρθρο 13

Κατάπτωση της εγγύησης

1. Μετά την παρέλευση πενήντα (50) ημερών από τη μη πληρωμή οποιασδήποτε υποχρέωσης του αποκτώντος που απορρέει από τις ομολογίες υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, οι ομολογιούχοι υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας κοινοποιούν, διά του εκπροσώπου τους, στον εγγυητή αίτημα πληρωμής των οφειλόμενων ποσών (αίτημα κατάπτωσης). Το αίτημα δεν δύναται να υποβληθεί μετά την παρέλευση εννέα (9) μηνών από την συμπλήρωση της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου.

2. Το αίτημα κατάπτωσης υποβάλλεται στη Διεύθυνση Κρατικών Εγγυήσεων και Κίνησης Κεφαλαίων της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών.

3. Εντός τριάντα (30) ημερών από την παραλαβή του αιτήματος κατάπτωσης από τον εγγυητή, το Ελληνικό Δημόσιο καταβάλλει τα οφειλόμενα στους ομολογιούχους υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας ποσά, σύμφωνα με τους όρους των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας που διαλαμβάνονται στα συμβατικά έγγραφα της

τιτλοποίησης απαιτήσεων. Το Ελληνικό Δημόσιο υποκαθίσταται σε όλα τα δικαιώματα των ομολογιούχων υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας και έχει το δικαίωμα να εισπράξει τα καταβληθέντα στους ομολογιούχους ποσά, μαζί με τους νόμιμους τόκους και έξοδα είσπραξης από τον αποκτώντα, σύμφωνα με τους όρους του παρόντος, σε εφαρμογή της «αρχικής απόφασης», της «απόφασης παράτασης» και της «απόφασης επανεισαγωγής» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 111 ΝΟΜΟΣ 5072/2023 με ισχύ την 5/12/2023

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

Άρθρο 14

Ενημέρωση Ελληνικού Δημοσίου

- 1. Ο διαχειριστής των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων υποχρεούται να υποβάλει προς την Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων του άρθρου 17 τις προβλεπόμενες στα πρότυπα ESMA αναφορές διαχειριστή (Servicing Reports) σε μηνιαία βάση.*
- 2. Για τους σκοπούς παρακολούθησης των χρηματοροών της τιτλοποίησης απαιτήσεων ο διαχειριστής, ο εκπρόσωπος των ομολογιούχων και ο μεταβιβάζων, κοινοποιούν άμεσα όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που αφορούν την τιτλοποίηση απαιτήσεων στην Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων.*
- 3. Για τους σκοπούς παρακολούθησης των χρηματοροών των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων, ο διαχειριστής αποστέλλει σε μηνιαία βάση και σε κάθε περίπτωση εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών μετά τη λήξη κάθε περιόδου προς την Τράπεζα της Ελλάδος ειδικά προσαρμοσμένη αναφορά, η οποία διαβιβάζεται εν συνεχεία προς την Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται να καθορίζονται και να εξειδικεύονται τα στοιχεία, ο τρόπος, η συχνότητα, οι ημερομηνίες υποβολής της*

αναφοράς, το είδος της απαιτούμενης πληροφόρησης, καθώς και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες απαραίτητες για τους σκοπούς της παρούσας.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 28 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

4. Ο διαχειριστής, ο διαχειριστής πληρωμών και ο πληρεξούσιος καταβολών αποστέλλει στην Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων ηλεκτρονικά, ανά τιτλοποίηση απαιτήσεων, αναφορά σχετικά με τις καταβολές και την εξόφληση των υποχρεώσεων από τα έγγραφα της τιτλοποίησης απαιτήσεων. Οι ανωτέρω υποχρεούνται να ενημερώνουν αμελλητί την Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων για κάθε γεγονός που αναμένεται να επηρεάσει την εμπρόθεσμη εξέλιξη των προβλεπόμενων χρηματοροών.

5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Παρακολούθησης Εγγυήσεων δύναται να καθορίζεται και να εξειδικεύεται κάθε αναγκαίο στοιχείο, υποχρέωση και λεπτομέρεια για την εφαρμογή των παραγράφων 1, 2 και 4 του παρόντος.

Άρθρο 15

Απαλλαγή του Ελληνικού Δημοσίου – Πρόωρη λήξη της εγγύησης

1. Η παρασχεθείσα εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου πάει να ισχύει όταν οι όροι και οι προϋποθέσεις τιτλοποίησης απαιτήσεων τροποποιηθούν κατά τρόπον που έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του παρόντος νόμου ή με τις αναφερόμενες στο άρθρο 1 αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 29 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

2. Οι ομολογιούχοι υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας μπορούν, σύμφωνα με τους όρους των εγγράφων της τιτλοποίησης απαιτήσεων, να ζητήσουν ανά πάσα στιγμή τη διακοπή της εγγύησης. Αν, ομολογιούχος υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας, είναι ο μεταβιβάζων, για την πρόωρη λήξη της εγγύησης απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας εποπτικής αρχής.

Άρθρο 16

Ανεξάρτητος Επόπτης

1. Η συμμόρφωση με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και ιδίως η διαδικασία πιστοληπτικής αξιολόγησης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας από τον ΕΟΠΑ, αποτελούν αντικείμενο συστηματικής παρακολούθησης από ανεξάρτητο επόπτη (*monitoring trustee*). Ως ανεξάρτητος επόπτης ορίζεται, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κατόπιν σύμφωνης γνώμης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, φυσικό ή νομικό πρόσωπο με επαρκή εχέγγυα τεχνογνωσίας και ανεξαρτησίας για ανάληψη της εν λόγω αρμοδιότητας.

2. Ο ανεξάρτητος επόπτης διαθέτει ακώλυτη πρόσβαση σε κάθε στοιχείο και πληροφορία που τηρείται από τον εγγυητή και τους εμπλεκόμενους φορείς της τιτλοποίησης απαιτήσεων, ή από τυχόν τρίτους για λογαριασμό τους, στο πλαίσιο άσκησης της δραστηριότητάς τους κατ' εφαρμογή του παρόντος νόμου, προκειμένου να δύναται να ασκήσει έγκαιρα και αποτελεσματικά τα εποπτικά του καθήκοντα.

Άρθρο 17

Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων για λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Οικονομικών Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου σε τιτλοποιήσεις απαιτήσεων πιστωτικών ιδρυμάτων του παρόντος νόμου, η οποία έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) εξετάζει κάθε αίτημα παροχής της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο της διαβιβάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 9, για να διαπιστώσει εάν πληρούνται οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις παροχής εγγύησης,

β) μελετά και επεξεργάζεται τα περιοδικώς και εκτάκτως υποβαλλόμενα οικονομικά στοιχεία του διαχειριστή, του αποκτώντος και τυχόν λοιπών φορέων της δομής της τιτλοποίησης απαιτήσεων, και, εν γένει, κάθε στοιχείο για το οποίο το Ελληνικό Δημόσιο λαμβάνει γνώση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14, με στόχο να διαπιστώσει την ενδεχόμενη καθυστέρηση των εν γένει προβλεπόμενων καταβολών ή την ενδεχόμενη κατάπτωση της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο του μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης και ενημερώνει σχετικά τον Υπουργό Οικονομικών,

γ) μελετά ειδικά προβλήματα που ανακύπτουν και συνδέονται με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου του παρόντος νόμου και προτείνει μέτρα για την αντιμετώπισή τους,

δ) σταθμίζει το μέγεθος του αναλαμβανόμενου από το Ελληνικό Δημόσιο κινδύνου, από την παροχή της εγγύησης του παρόντος νόμου και την επίδρασή του στη διαμόρφωση του δημοσίου χρέους και εισηγείται σχετικώς,

ε) εισηγείται εγγράφως προς την Επιτροπή του άρθρου 97 του ν. 4549/2018 (Α' 105) για την παροχή ή μη της σχετικής σύμφωνης γνώμης της τελευταίας για την παροχή της εγγύησης, εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του σχετικού αιτήματος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 6 και την παρ. 2 του άρθρου 9 του παρόντος,

στ) εισηγείται εγγράφως προς την Επιτροπή του άρθρου 97 του ν. 4549/2018 για την παροχή ή μη της σχετικής σύμφωνης γνώμης της τελευταίας, για τη θέση σε ισχύ της

εγγύησης, εντός δύο (2) εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της δήλωσης του άρθρου 10 του παρόντος,

ζ) εισηγείται εγγράφως προς τον Υπουργό Οικονομικών επί θεμάτων που άπτονται της εφαρμογής του παρόντος νόμου συναφώς προς τις αρμοδιότητές της.

Όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 30 ΝΟΜΟΣ 4818/2021 με ισχύ την 18/7/2021

Δες την εξέλιξη της παραγράφου

2. Η Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, με Πρόεδρο τον Γενικό Διευθυντή του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους και μέλη: α) τον Προϊστάμενο Διεύθυνσης Κρατικών Εγγυήσεων και Κίνησης Κεφαλαίων της Γενικής Διεύθυνσης Θησαυροφυλακίου και Δημοσιονομικών Κανόνων της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, β) τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Χρηματοοικονομικής Πολιτικής της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικής Πολιτικής της Γενικής Γραμματείας Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, γ) δύο (2) εκπροσώπους προερχόμενους από την Τράπεζα της Ελλάδος με σκοπό τη συνδρομή σε εποπτικά και ρυθμιστικά θέματα τιτλοποιήσεων και ελέγχων, δ) έναν (1) εκπρόσωπο του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους και ε) έναν (1) εκπρόσωπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και τους αναπληρωτές τους.

3. Οι πληροφορίες από τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης Εγγυήσεων είναι απόλυτα εμπιστευτικές, διαβαθμίζονται και κοινοποιούνται σε οποιαδήποτε μορφή μόνο με απόφαση του Προέδρου της. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών και της Τράπεζας της Ελλάδος συνεργάζονται με την Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων και διεκπεραιώνουν κάθε σχετικό αίτημα για παροχή πληροφοριών ή τεκμηρίωση κατ' απόλυτη προτεραιότητα.

4. Η Διεύθυνση Χρηματοοικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών μεριμνά για την προώθηση χωρίς υπαίτια καθυστέρηση των αιτημάτων παροχής εγγύησης του παρόντος νόμου προς την Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων. Η Διεύθυνση Κρατικών Εγγυήσεων και Κίνησης Κεφαλαίων του ίδιου Υπουργείου μεριμνά για την ολοκλήρωση της διαδικασίας έκδοσης της υπουργικής απόφασης παροχής εγγύησης.

5. Με απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου για την Οικονομική Πολιτική, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Παρακολούθησης Εγγυήσεων μπορεί να ανατίθεται απευθείας με σύμβαση έργου, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης, σε διακεκριμένους εμπειρογνώμονες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) για εξειδικευμένα χρηματοπιστωτικά, νομικά και οικονομικά θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής και της εφαρμογής του παρόντος νόμου. Η τυχόν δαπάνη βαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών.

6. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ρυθμίζονται τα θέματα λειτουργίας και οργάνωσης της διοικητικής υποστήριξης της Επιτροπής Παρακολούθησης Εγγυήσεων, η διοικητική συνεργασία για την αποδοχή, επεξεργασία και προώθηση των αιτημάτων από τις υπηρεσίες του Υπουργείου προς την Επιτροπή Παρακολούθησης Εγγυήσεων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο 18

α) Οι εγγυήσεις που παρέχονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου εξαιρούνται από το ανώτατο όριο εγγυήσεων, όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 104 του ν. 4549/2018 (Α' 105).

β) Στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 126 του ν. 4270/2014 (Α' 143) προστίθεται εδάφιο ως εξής: «καθώς και οι εγγυήσεις του νόμου για την παροχή εγγύησης σε τιτλοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων (ΗΡΑΚΛΗΣ) .....».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εμπειρική μελέτη

3.1 Εμπειρική Μελέτη.

Εν συνεχεία, το 3^ο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ανάλυση της εμπειρικής μελέτης που πραγματοποιήθηκε κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, μέσω της οποίας επιχειρήθηκε η μελέτη και διερεύνηση των μεταβλητών που συσχετίζονται με το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δάνειων.

Τα δεδομένα καθώς και αυτή καθ' αυτή η οικονομετρική μελέτη επικεντρώνεται στο τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας, και ειδικότερα κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου από το έτος 1997 έως το έτος 2020.

Επισημαίνεται ότι, το ανωτέρω χρονικό διάστημα αποτελεί μία ιδιαίτερος σημαντική περίοδο, τόσο υπό το πρίσμα της χρηματοοικονομικής μελέτης της, όσο και από το γεγονός ότι αφορά το Τραπεζικό σύστημα της Χώρας μας, το οποίο εμφανίζει ιδιαίτερα έως ασυνήθιστα χαρακτηριστικά μίας ακραίας και έντονης τραπεζικής κρίσης. Ωστόσο, τα ακραία χαρακτηριστικά της εν λόγω περιόδου συνοδεύονται, πέραν από ιδιαίτερο ενδιαφέρον, από αντικειμενικές δυσκολίες αναφορικά με την οικονομετρική μελέτη για μία σειρά παραγόντων, όπως για παράδειγμα εξαιτίας του μικρού δείγματος δεδομένων και των ακραίων χαρακτηριστικών της ανωτέρω τραπεζικής κρίσης. Παρόλα αυτά, κρίνεται σημαντική η διενέργεια της, προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με τους παράγοντες εκείνους που επηρέασαν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ελλάδα κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Αρχικά, λοιπόν, εκτιμήθηκε ένα πολυμεταβλητό μοντέλο με πέντε ανεξάρτητες μεταβλητές και εν συνεχεία, με την κατάλληλη επιλογή ενός υποσυνόλου των μεταβλητών αυτών, καταλήξαμε σε ένα τελικό μοντέλο με τρεις σημαντικές ανεξάρτητες μεταβλητές.

➤ Περιγραφή των μεταβλητών.

Χρησιμοποιήθηκαν ετήσιες παρατηρήσεις για το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα που αφορούν την 24-ετή περίοδο 1997 έως 2020.

Οι χρονοσειρές προέρχονται κατά κύριο λόγο από τα δεδομένα που τηρεί και δημοσιεύει η ιστοσελίδα FDR of St. Louis αλλά και από την Τράπεζα της Ελλάδας (ΤτΕ).

Η εξαρτημένη μεταβλητή είναι ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο των δανείων που χορηγούνται από το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Θεωρούμε τη μεταβλητή αυτή ως την πιο κατάλληλη για την περιγραφή του πιστωτικού κινδύνου κατά την διερευνούμενη περίοδο.

Αρχικά επιλέχθηκαν οι εξής πέντε (5) ερμηνευτικοί παράγοντες:

1. **Το πραγματικό Α.Ε.Π. της Ελλάδας.** Αναμφίβολα αποτελεί τον κύριο μακροοικονομικό παράγοντα που επηρεάζει, τόσο την κερδοφορία των επιχειρήσεων, όσο και το εισόδημα των φυσικών προσώπων και συνακόλουθα τη δυνατότητά τους να εξυπηρετούν τις επιχειρηματικές, στεγαστικές και λοιπές δανειακές τους υποχρεώσεις.
2. **Το ποσοστό ανεργίας.** Το ποσοστό ανεργίας συσχετίζεται προφανώς με το Α.Ε.Π., αλλά στην παρούσα μελέτη εξετάστηκε κυρίως ως ένας ακόμη δείκτης της ανάπτυξης ή της ύφεσης μίας οικονομίας.
3. **Η πορεία τιμών των ακινήτων.** Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, ήταν επακόλουθο μιας περιόδου πιστωτικής επέκτασης, ιδιαίτερας στην στεγαστική πίστη. Και αυτό, διότι μεγάλο ποσοστό των χορηγηθέντων δανείων είχε ως εγγύηση ακίνητα. Οι τιμές των ακινήτων επηρεάζουν τόσο τη δυνατότητα όσο και την προθυμία των δανειοληπτών στην εξυπηρέτηση των δανειακών τους υποχρεώσεων.
4. **Η απόδοση επί του ενεργητικού των τραπεζών (ROA).** Αναμένεται ότι ο δείκτης ROA συσχετίζεται αρνητικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, και τούτο διότι ένας υψηλός δείκτης ROA υποδηλώνει τράπεζες με υψηλότερη γενική επίδοση και εταιρική διακυβέρνηση, και

συνεπώς αρνητική επίδραση στο ποσοστό των αθετήσεων που δέχονται.

5. **Μια ψευδομεταβλητή «Κρίση»**, η οποία παίρνει την τιμή 1 για την περίοδο της κρίσης 2009 έως και 2015 και 0 για τα υπόλοιπα διερευνούμενα έτη. Η μεταβλητή περιγράφει την πολιτική και δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα, ιδιαίτερος σε σχέση με τους Ευρωπαϊκούς εταίρους ως νέους δανειστές Μετά τα δύο πρώτα μνημόνια και το δημοψήφισμα του 2015, η σχέση με τους «θεσμούς» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Κ.Τ. και Δ.Ν.Τ.) σταθεροποιήθηκε και απομακρύνθηκε ο κίνδυνος «πτώχευσης» του Ελληνικού Δημοσίου.

Αρχικά, στις αρχικές χρονοσειρές διενεργήθηκε ο έλεγχος στασιμότητας των Dickey-Fuller. Σε όλες τις χρονοσειρές, εκτός από αυτήν με το ROA, ο έλεγχος έδειξε ύπαρξη μοναδιαίας ρίζας. Για το λόγο αυτό, υπολογίστηκαν και χρησιμοποιήθηκαν οι ποσοστιαίες μεταβολές τους. Ως εκ τούτου, οι παρατηρήσεις μειώθηκαν σε 23 και αφορούν τελικώς την περίοδο από το έτος 1998 έως το έτος 2020.

Εν συνεχεία, ελέγχθηκε η στασιμότητα των ποσοστιαίων μεταβολών των μεταβλητών. Οι νέες χρονοσειρές προέκυψαν στάσιμες, δηλαδή η μηδενική υπόθεση της μοναδιαίας ρίζας απορρίφθηκε. Οι έλεγχοι και τα διαγράμματα των χρονοσειρών παρουσιάζονται μαζί με τα αποτελέσματα του τελικού μοντέλου στη συνέχεια, και συγκεκριμένα στο τμήμα «Αποτελέσματα τελικού μοντέλου».

Πίνακας 4 - Μεταβλητές του μοντέλου

<i>Όνομα μεταβλητής</i>	<i>Αρχικά μεταβλητής στο μοντέλο</i>	<i>Ορισμός μεταβλητής</i>	<i>Πηγή δεδομένων</i>
Ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων	NPL_RATIO	Ποσοστιαίες ετήσιες μεταβολές του λόγου των μη εξυπηρετούμενων δανείων ως προς το ύψος των συνολικών δανείων	FDRofSt. Louis

		όλου του τραπεζικού συστήματος	
Πραγματικό ΑΕΠ	GDP	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ της Ελλάδας	FDRofSt. Louis
Ανεργία	UNEMPL	Ετήσιο ποσοστό μεταβολής ανεργίας	FDRofSt. Louis
Τιμές ακινήτων	REAL_ESTATE	Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές του δείκτη τιμών των ακινήτων	Τράπεζα της Ελλάδας
ROA	ROA	Απόδοση επί του ενεργητικού των τραπεζών	FDRofSt. Louis
Ψευδομεταβλητή κρίσης	CRISIS	Η μεταβλητή παίρνει τιμές 0 μέχρι και το 2008 και 1 για την περίοδο 2009 έως 2015	

➤ **Αποτελέσματα του αρχικού μοντέλου**

Το μοντέλο που εξετάστηκε αρχικά ήταν το εξής:

$$NPL\_RATIO = \beta_0 + \beta_1 \cdot GDP + \beta_2 \cdot UNEMPL + \beta_3 \cdot REAL\_ESTATE + \beta_4 \cdot ROA + \beta_5 \cdot CRISIS + \varepsilon$$

Το μοντέλο εκτιμήθηκε για την περίοδο από το έτος 1998 έως το έτος 2020. Τα δε αποτελέσματα που προέκυψαν παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα. Επισημαίνεται ότι, είναι στρογγυλοποιημένα στο τέταρτο δεκαδικό ψηφίο.

Πίνακας 5 - Εκτιμήσεις Συντελεστών

<i>Εκτιμήσεις συντελεστών (23 παρατηρήσεις, 1998 – 2020)</i>			
<i>Εξαρτημένη μεταβλητή: NPL_RATIO</i>			
<i>Μεταβλητή</i>	<i>Συντελεστής</i>	<i>Τυπικό σφάλμα</i>	<i>p-value</i>
Constant	0,0575	0,0250	0,0341 **

GPD	-1,0430	0,7058	0,1578
UNEMPL	0,7359	0,1744	0,0006 ***
REAL_ESTATE	-1,0470	0,2655	0,0010 ***
ROA	-0,0007	0,0090	0,9390
CRISIS	-0,0111	0,0426	0,7974
<i>Διαγνωστικοί έλεγχοι</i>			
R-squared		0,8861	
R-squared (adjusted)		0,8526	
F – test (p-value)		8,66·10 ⁻¹²	

Χαρακτηρισμός τιμών p-value:

- ❖ Ένας αστερίσκος (*): $0,01 < p < 0,05$
- ❖ Δύο αστερίσκοι (**): $0,001 < p < 0,01$
- ❖ Τρεις αστερίσκοι (***): $p < 0,001$

Στη μελέτη μας, θεωρούμε μια μεταβλητή με p-value μικρότερη του 0,05 σημαντική, διότι ο συντελεστής ευαισθησίας της είναι σημαντικά διαφορετικός του μηδενός σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$.

Ακόμη περισσότερο αυξάνει η σημαντικότητα αν το p-value είναι μικρότερο από 0,01 (οπότε σημειώνονται δύο αστερίσκοι) ή μικρότερο και από 0,001 (οπότε σημειώνονται τρεις αστερίσκοι).

Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, παρατηρούμε τα κάτωθι:

1. Με εξαίρεση τη μεταβλητή CRISIS, τα πρόσημα των συντελεστών των μεταβλητών είναι συμβατά με την οικονομική επίδραση που θα αναμενόταν από κάθε μία από αυτές.
2. Το μοντέλο παρουσίασε υψηλή ερμηνευτική ικανότητα όπως αυτή υπολογίζεται με το συντελεστή προσδιορισμού. Για τον ίδιο λόγο, η p-value στον έλεγχο F-test έλαβε χαμηλή τιμή.

3. Από την άλλη πλευρά, παρουσιάστηκαν πολύ υψηλά σφάλματα και συνεπώς υψηλές τιμές p-value στις μεταβλητές GDP_GROWTH, ROA και CRISIS. Επειδή το p-value υπερβαίνει την τιμή 0,05, συμπεραίνουμε ότι οι μεταβλητές είναι μη σημαντικές.
4. Ο συνδυασμός των υψηλών τιμών p-value και του ταυτόχρονα υψηλού συντελεστή προσδιορισμού, υποδεικνύει ότι το μοντέλο εμφανίζει το φαινόμενο της πολυσυγγραμμικότητας. Αυτό άλλωστε αναμενόταν, διότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές έχουν προφανή οικονομική αλληλεξάρτηση, αφού όλες έχουν ως κοινή αιτία την υποκείμενη χρηματοπιστωτική κρίση και ύφεση. Επιπροσθέτως, οι χρονοσειρές εμφανίζουν έντονες διακυμάνσεις λόγω της έντασης που έλαβε η τραπεζική κρίση στην Ελλάδα. Το πρόβλημα της πολυσυγγραμμικότητας και της μη σημαντικότητας των συντελεστών εντάθηκε και από τις σχετικά λίγες [είκοσι δύο (22)] παρατηρήσεις που χρησιμοποιήθηκαν.
5. Οι μεταβλητές UNEMPL και REAL_ESTATE είχαν τιμές p-value μικρότερες του 0,001 και για το λόγο αυτό η σημαντικότητά τους χαρακτηρίστηκε με τρεις αστερίσκους (***) .

Αυτό ήταν το αρχικό μοντέλο. Τελικώς, καταλήξαμε σε ένα μικρότερο και βελτιωμένο μοντέλο με τρεις (3) από τις ανωτέρω μεταβλητές. Η διαδικασία που ακολουθήσαμε περιγράφεται στο επόμενο τμήμα.

➤ Μέθοδος επιλογής του τελικού μοντέλου

Για την εύρεση των σημαντικών επεξηγηματικών μεταβλητών ακολουθήθηκε η μέθοδος της «προς τα εμπρός επιλογής». Έτσι:

1. Αρχικά, εκτιμήθηκε η εξαρτημένη μεταβλητή NPL_RATIO με κάθε μία από τις πέντε ανεξάρτητες μεταβλητές ξεχωριστά. Από τα πέντε απλά μοντέλα διαχωρίστηκαν εκείνα για τα οποία η ανεξάρτητη μεταβλητή ήταν στατιστικά σημαντική σε επίπεδο $\alpha=10\%$. Από αυτά, επιλέχθηκε το μοντέλο με το μεγαλύτερο συντελεστή προσδιορισμού (R^2). Το μοντέλο αυτό ήταν το εξής:

$$NPL\_RATIO = \beta_0 + \beta_1 \cdot GDP + \varepsilon$$

2. Στη συνέχεια, προστέθηκαν στο παραπάνω μοντέλο διαδοχικά και ξεχωριστά η καθεμία από τις υπόλοιπες τέσσερις μεταβλητές. Ακολουθώντας το ίδιο κριτήριο καταλήξαμε στο ακόλουθο μοντέλο:

$$NPL\_RATIO = \beta_0 + \beta_1 \cdot GDP + \beta_2 \cdot REAL\_ESTATE + \varepsilon$$

3. Συνεχίσαμε με τον ίδιο τρόπο προσθέτοντας ως τρίτη μεταβλητή κάθε μία από τις υπόλοιπες μεταβλητές. Στη συγκεκριμένη φάση επιλέχθηκε η μεταβλητή UNEMPL.
4. Τέλος, δοκιμάσαμε να προσθέσουμε και τέταρτη μεταβλητή, ωστόσο οι συντελεστές έπαυαν να είναι στατιστικά σημαντικοί. Έτσι, καταλήξαμε στο παρακάτω μοντέλο:

$$NPL\_RATIO = \beta_0 + \beta_1 \cdot GDP + \beta_2 \cdot UNEMPL + \beta_3 \cdot REAL\_ESTATE + \varepsilon$$

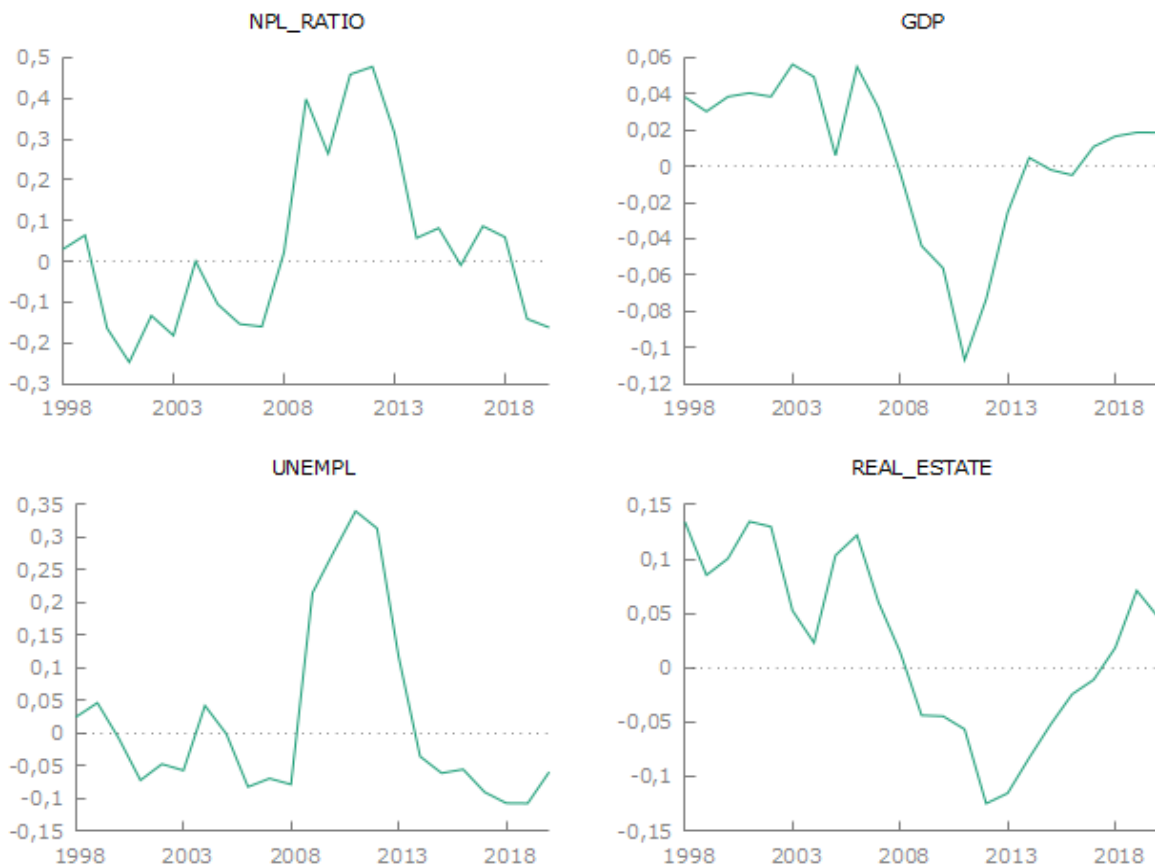
➤ **Αποτελέσματα τελικού μοντέλου.**

Στο τμήμα αυτό παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της εκτίμησης. Όλες οι χρονοσειρές είναι ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές.

Πίνακας 6 - Συνοπτικά στατιστικά μεγέθη

<i>Μεταβλητή</i>	<i>Μέση τιμή</i>	<i>Τυπική απόκλιση</i>	<i>Ελάχιστη τιμή</i>	<i>Μέγιστη τιμή</i>
NPL_RATIO	0,0371	0,2141	-0,2478	0,4780
GPD	0,0060	0,0424	-0,1070	0,0563
UNEMPL	0,0188	0,1383	-0,1083	0,3402
REAL_ESTATE	0,0234	0,0810	-0,1251	0,1345

Διάγραμμα 2 -Χρονοσειρές

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων στασιμότητας. Οι χρονοσειρές είναι στάσιμες σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 10\%$.

Πίνακας 7 - Έλεγχοι Στασιμότητας

Επαυξημένος Dickey-Fuller έλεγχος ελέγχοντας προς τα πίσω από 1 υστερήσεις, κριτήριο: AIC μέγεθος δείγματος 22 μηδενική υπόθεση μοναδιαίας ρίζας: $a = 1$ έλεγχος δίχως σταθερό όρο υπόδειγμα: $(1-L)y = (a-1)*y(-1) + e$			
<i>Μεταβλητή</i>	<i>Εκτιμημένη τιμή της (a - 1)</i>	<i>Στατιστική έλεγχου tau_nc(1)</i>	<i>Ασυμπτωτική p-τιμή</i>
NPL_RATIO	-0,2373	-1,6328	0,0968
GDP	-0,2087	-1,6260	0,0982

UNEMPL	-0,3297	-2,4195	0,0150
REAL_ESTATE	-0,1797	-1,6452	0,0945

Ακολούθως, αποτυπώνονται τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων καθώς και των διαγνωστικών ελέγχων, επισημαίνοντας ότι, τα εξαχθέντα αποτελέσματα είναι στρογγυλοποιημένα στο τέταρτο δεκαδικό ψηφίο.

Πίνακας 8 - Αποτελέσματα εκτιμήσεων και διαγνωστικοί έλεγχοι

Εκτιμήσεις συντελεστών (23 παρατηρήσεις, 1998 – 2020)			
Εξαρτημένη μεταβλητή: NPL_RATIO			
<i>Μεταβλητή</i>	<i>Συντελεστής</i>	<i>Τοπικό σφάλμα</i>	<i>p-value</i>
Constant	0,0536	0,0138	0,0010 ***
GPD_GROWTH	-1,0676	0,4851	0,0403 **
UNEMPL	0,7193	0,1766	0,0006 ***
REAL_ESTATE	-1,0107	0,1842	$2,7 \cdot 10^{-5}$ ***
Διαγνωστικοί έλεγχοι			
R-squared		0,8860	
R-squared (adjusted)		0,8680	
F – test (p-value)		$6,4 \cdot 10^{-5}$	
Durbin-Watson (d- statistic) H1: θετική αυτοσυσχέτιση: H1: αρνητική αυτοσυσχέτιση		1,73 p-τιμή = 0,1331 p-τιμή = 0,8700	
Breusch – Godfreytest για αυτοσυσχέτιση 1 ^{ης} τάξης		Στατιστική ελέγχου: LM = 0,00066 με p-τιμή = $P(F(1,18) > 0,00066) = 0,98$	
Breusch-Pagan έλεγχος για ετεροσκεδαστικότητα		Στατιστική ελέγχου: LM = 0,7653, με p-τιμή = $P(X\text{-τετράγωνο}(3) > 0,7653) = 0,8577$	
Έλεγχος μηδενικής υπόθεσης κανονικής κατανομής		X-τετράγωνο(2) = 2,636 με p-τιμή 0,26767	

Χαρακτηρισμός τιμών p-value:

- ❖ Ένας αστερίσκος (*) : $0,01 < p < 0,05$
- ❖ Δύο αστερίσκοι (**) : $0,001 < p < 0,01$
- ❖ Τρεις αστερίσκοι (***) : $p < 0,001$

Όλα τα πρόσημα των συντελεστών είναι συμβατά με την οικονομική επίδραση που αναμέναμε από τις μεταβλητές. Επιπρόσθετα, οι μεταβλητές είναι όλες στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$.

Οι μεταβλητές UNEMPL και REAL_ESTATE έχουν τιμές p-value μικρότερες από 0,001 (***) ενώ η μεταβλητή GPD_GROWTH έχει τιμή p-value μικρότερη του 0,05 (**).

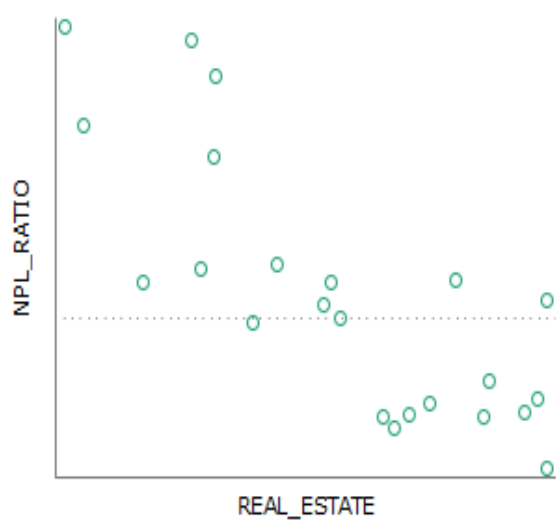
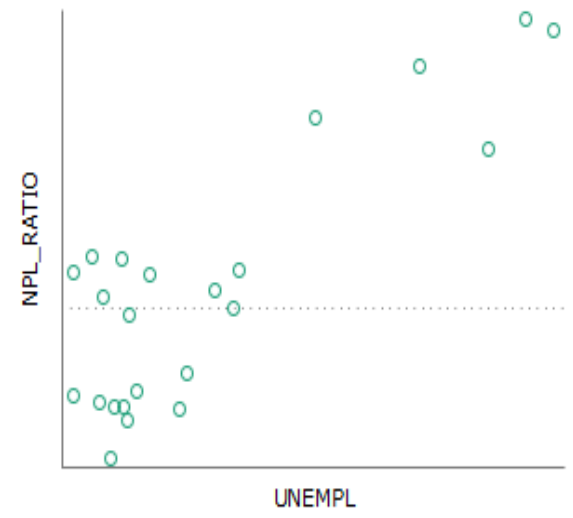
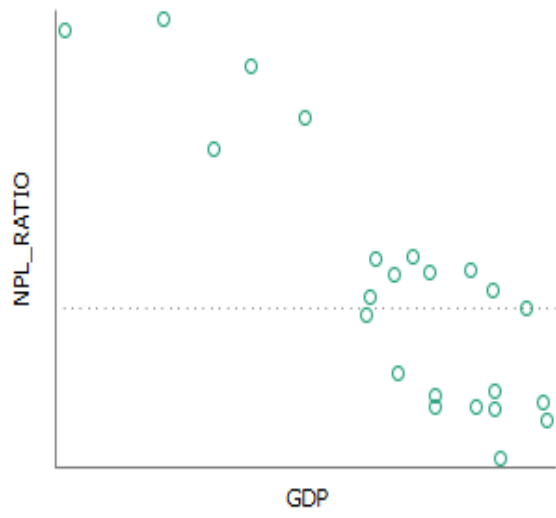
Επιπλέον, το μοντέλο έχει ιδιαίτερα υψηλό συντελεστή προσδιορισμού ($R^2=88,6\%$) και πέρασε τα τεστ για τη μη αυτοσυσχέτιση, για τη μη ετεροσκεδαστικότητα και για την κανονικότητα των καταλοίπων.

Εκτιμημένο μοντέλο

$$NPL\_RATIO = 0,0536 - 1,0676 \cdot GDP + \\ + 0,7193 \cdot UNEMP - 1,0107 \cdot REAL\_ESTATE + \hat{\varepsilon}$$

Διάγραμμα 3 - Διασπορά

Τα διαγράμματα διασποράς απεικονίζουν τα πρόσημα των συσχετίσεων της NPL_RATIO με κάθε μία από τις ανεξάρτητες μεταβλητές του μοντέλου.

3.2 Συμπεράσματα.

Από τις εκτιμήσεις του μοντέλου προκύπτουν μία σειρά από σημαντικά συμπεράσματα, όπως για παράδειγμα τα ακόλουθα:

- ❖ Το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων επηρεάζεται από την ανάπτυξη ή ύφεση της οικονομίας. Οι δείκτες που έχουν σημαντική επίδραση είναι το ποσοστό μεταβολής του ΑΕΠ και η μεταβολή ανεργίας.
- ❖ Η ύφεση και η αύξηση της ανεργίας αυξάνουν σημαντικά τον πιστωτικό κίνδυνο και ανεβάζουν τον δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η ύφεση μειώνει τα εισοδήματα των νοικοκυριών και τη δυνατότητά τους να εξυπηρετούν τα δάνεια καθώς και τη κερδοφορία των επιχειρήσεων.
- ❖ Από το μοντέλο προέκυψε επίσης ισχυρή αρνητική συσχέτιση με τις τιμές των ακινήτων. Η πτώση των τιμών των ακινήτων επηρεάζει αρνητικά τη δυνατότητα αποπληρωμής των δανείων μέσω της πώλησης των ακινήτων ενώ ταυτόχρονα μειώνει και το κίνητρο των δανειοληπτών. Η σχέση αιτίας και αποτελέσματος μπορεί βέβαια να είναι και αντίστροφη. Καθώς μεγάλο μέρος της αύξησης των τιμών της περιόδου 2000 – 2008 οφειλόταν στην πιστωτική επέκταση, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανάγκασαν τις τράπεζες να διακόψουν τις χορηγήσεις δανείων. Η τραπεζική κρίση έφερε σχεδόν κατάρρευση στην αγορά ακινήτων.

Επισκόπηση Βιβλιογραφίας.

- Andersen, J. A. (2005). Leadership: Personality and effectiveness. *The Journal of Socio-Economics* .
- Arvey, R. D. (2006). The determinants of Leadership role occupancy: Genetic and personality factors. *The Leadership Quarterly* , 1-20.
- Arvey, R. D. (2006). The determinants of Leadership role occupancy: Genetic and personality factors. *The Leadership Factors* , 1-20.
- Bono, J. E. (2004). Personality and Transformational and Transactional Leadership. *Journal of Applied Psychology* , 89, 901-910.
- businessnews.gr. (2019). Άγονοι οι περισσότεροι πλειστηριασμοί ακινήτων το 2018. Ανάκτηση από <https://www.businessnews.gr/article/139329/agonoi-oi-perissoteroi-pleistiriamoi-akiniton-2018>
- capital.gr. (2019). *capital.gr*. Ανάκτηση από <http://www.capital.gr/oikonomia/3345944/sustithike-i-enosi-etaireion-diaxeirisis-apaitiseon-apo-daneia-kai-pistoseis>
- Chan, K. Y. (2001). Toward a Theory of Individual Differences and Leadership: Understanding the Motivation to Lead. *Journal of Applied Psychology* , 86, 481-498.
- Ehrhart, M. G. (2001). Predicting followers preferences for charismatic Leadership: The influence of follower values and personality. *The Leadership Quarterly* , 12, 153-179.
- electronet. (2022). *electronet.gr*. Ανάκτηση Ιουλίου, από https://www.electronet.gr/tropoi_pliomis
- euro2day. (2003). *euro2day.gr*. Ανάκτηση από https://www.euro2day.gr/investments/news_money/article/31969/trapeza-peiraios-diakopodaneio-eos-6000-evro.html
- ICPEN. (2022). *ICPEN*. Ανάκτηση από <https://icpen.org/>
- In De Hoog, A. H. (2005). Linking the Big Five-Factors of personality to charismatic and transactional Leadership: Perceived dynamic work environment as a moderator. . *Journal of Organizational Behavior* .
- Iqbal N, A. S. (2015). Effect of Leadership Style on Employee Performance. *Arabian Journal of Business and Management Review* , σσ. 1-6.
- Johnson, A. M. (2004). A behavioral investigation of the relationship between Leadership and Personality. *Twin Research* , 7, 27-32.
- Kornor, H. N. (2004). Personality traits in Leadership behavior. *Scandinavian Journal of Psychology* , 45, 49-54.

Lim, B. C. (2004). Transformational Leadership: Relation to the Five-Factor Model and Team Performance in Typical and Maximum Contexts. *Journal of Applied Psychology* , 89, 610-621.

Maslow Abraham. (2011). *Κίνητρα και Προσωπικότητα*. Αιώρα.

Metaxas D. Louzis A. Vouldis V. (2010). A COMPARATIVE STUDY OF MORTGAGE, BUSINESS AND CONSUMER LOAN PORTFOLIOS. *MACROECONOMIC AND BANK-SPECIFIC DETERMINANTS OF NONPERFORMING LOANS IN GREECE* .

Muhammad Asrar-ul-Haq, K. P. (2016, Μάιος 23). Impact of leadership styles on employees' attitude towards their leader and performance: Empirical evidence from Pakistani Bank. *ScienceDirect* , σσ. 1-11.

naftemporiki. (2004). *naftemporiki.gr*. Ανάκτηση από <https://m.naftemporiki.gr/story/85206>

PiraeusBank. (n.d.). *piraeusbank.gr*. Ανάκτηση Ιούλιος 2022, από <https://www.piraeusbank.gr/el/idiwtēs/kartes/debit-cards/debit-ab>

Sackett, P. R. (1998). Relations between measures of typical and maximum job performance. *Journal of Applied Psychology* , 73, 482-486.

Stogdill, R. (1948). Personal factors associated with Leadership: A survey of the literature . *Journal of Psychology* , 25, 35-71.

Widiger, T. A. (2017). *The Five Factor Model*. Oxford.

WIKIPEDIA. (1932). *Κλίμακα Likert*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από https://en.wikipedia.org/wiki/Likert_scale

Αγγελική Βελεσιώτη. (2017). Μαζικό «κούρεμα» σε κόκκινα δάνεια και κάρτες από τις τράπεζες. *Ελεύθερος Τύπος* .

Αιτιολογική Έκθεση. (2017). *Στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης* .

Απόφαση Α.Π. 1608/2014. (2014). 1608/2014 ΑΠ(Δημοσιευμένη Απόφαση). Αθήνα: Βάσεις Νομικών Δεδομένων.

Αρταβάνης Νικόλαος. (2019). *kathimerini.gr*. Ανάκτηση από <http://www.kathimerini.gr/1012786/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/nikolaos-artavanhs-strathgikoi-kakoplhrwtēs-poiōi-einai-kai-poso-mas-kostizōyn>

Βασιλική Αθανασάκη. (2018). *taxheaven.gr*. Ανάκτηση από <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/42340>

Γεώργιος Αντωνόπουλος. (2018). *Αυξημένο ενδιαφέρον για την ρύθμιση κόκκινων δανείων αναμένουν μέσα στην επόμενη διετία*. Ανάκτηση από <https://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/oikonomia/207827/afksimeno-endiaferon-gia-tin-rythmisi-kokkinon-daneion-anamenoun-mesa-stin-epomeni-dietia>

Γιάννης Παπαδογιάννης. (2018). *Η Καθημερινή*. Ανάκτηση από <http://www.kathimerini.gr/953010/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/strathgikoi-kakoplhrwtes-pisw-apo-to-40-twn-kokkinwn-daneiwn>

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ. (n.d.). *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPSS FOR WINDOWS*. Ανάκτηση από https://www.ucy.ac.cy/hr/documents/2012/SPSS_13.pdf

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ. (2009, Νοέμβριος 24). *ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPSS FOR WINDOWS*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από https://www.ucy.ac.cy/hr/documents/2012/SPSS_13.pdf

Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους. (2022). *keyd.gov.gr*. Ανάκτηση από <http://www.keyd.gov.gr/>

Ελλάδος, Τ. τ. (n.d.). *bankofgreece.gr*. Ανάκτηση από <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekseliksh-daneiwn-kai-kathysterhsewn>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=59&Itemid=50&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=61&Itemid=52&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από <http://www.astynomia.gr/index.php?lang>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=45&Itemid=35&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΗΓΕΣΙΑ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=35&Itemid=14&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΣΧΟΛΗ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5074&Itemid=52&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΣΧΟΛΗ ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5075&Itemid=52&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5076&Itemid=52&lang=&lang=

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2021). *ΣΧΟΛΗ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ-ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5077&Itemid=52&lang=&lang=

Ευγενία Τζώρτζη. (2018). «Κούρεμα» έως 95% προτείνουν στους οφειλέτες οι τράπεζες. *Η Καθημερινή*.

Ευγενία Τζώρτζη. (2017). <http://www.kathimerini.gr/900381/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/me-pleisthriasmoy-s-apeiloyntai-300000-mh-synergasimoi-daneiolhptes>. *Η Καθημερινή*.

Ευγενία Τζώρτζη. (2019). *mononews.gr*. Ανάκτηση από <https://www.mononews.gr/trapezes/apothrasinonte-i-stratigiki-kakoplirotes-ta-kolpa-gia-mploko-stous-plistiriasmous>

Ευγενία Τζώρτζη. (2019). Το νέο καθεστώς προστασίας πρώτης κατοικίας. *Η Καθημερινή*.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. (2016). *Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - Τραπεζική Εποπτεία*. Ανάκτηση Ιουλίου 2022, από <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/npl.el.html>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2016). Πλαίσιο εποπτικών υποχρεώσεων για τη διαχείριση των ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. (1984). Ν. 1481/1984. *ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (Α')*, 1-24.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. (2000). Ν. 2800/2000. *ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (Α')*, 3.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. (2000). Ν. 2800/2000. *ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (Α')*, 2-3.

ΖΑΒΛΑΝΟΣ, Μ. (2002). *MANATZMENT*. Αθήνα: Εκδόσεις ΣΤΑΜΟΥΛΗ.

Ι.Τέντες. (2017). *Αναγκαστική Εκτέλεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κίτσιος Χρήστος. (2017). *euro2day.g*. Ανάκτηση από <https://www.euro2day.gr/news/economy/article/1576394/pos-koyreyogyn-oi-trapezes-ta-kokkina-stegastika.html>

Λ.Στεργίου. (2004). *ΤΑ ΝΕΑ GR*. Ανάκτηση από <https://www.tanea.gr/2004/07/15/economy/me-diakopodaneia-ksexrewnoyn-kartes/>

- Μ. Αγγελάκης. (2005). *Τραπεζικές Χρηματοδοτήσεις – Εμπλοκές, Εφαρμογές στη συναλλακτική πρακτική*. Αθήνα.
- Μιχάλης Φεφές. (2004). *Εισαγωγή στο Δίκαιο*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΣ, Δ. (2002). *MANATZMENT. Θεωρητικό Υπόβαθρο - Σύγχρονες Πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις ΜΠΕΝΟΥ.
- Νένα Μαλλιάρα. (2017). Στροφή των τραπεζών στο ιρλανδικό πρότυπο. *Ναυτεμπορική* .
- Νένας Μαλλιάρα. (2019). *capital.g*. Ανάκτηση από <http://www.capital.gr/oikonomia/3337089/ti-suzitoun-oi-trapezes-gia-to-kourema-ton-stegastikon-daneion>
- Νένας Μαλλιάρα. (2018). Οι πέντε «φυλές» των στρατηγικών κακοπληρωτών. Νέα αναβολή για τους φυσικούς πλειστηριασμούς. *Η Καθημερινή* .
- Νόμος 3758. (2009). Εταιρείες Ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις και άλλες διατάξεις. Αθήνα: ΦΕΚ Α 68/5-5-2009.
- Νόμος 4605/2019 ΦΕΚ 52. (2019). Πρόγραμμα Επιδότησης Αποπληρωμής Στεγαστικών και Επιχειρηματικών Δανείων με Υποθήκη σε Κύρια Κατοικία. *Φ.Ε.Κ.*
- Νόμος 5076. (1931). Νόμος 5076. (ΦΕΚ Α' 186).
- ΠΑΕ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ. (2013). *olympiacos.org*. Ανάκτηση από <https://www.olympiacos.org/2013/08/23/olympiakos-citibank-mastercard-3>
- ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ, Γ. (2008). *Θεωρίες Προσωπικότητας και Κλινική Πρακτική*. Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.
- Προβόπουλος Γεώργιος. (2014). Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γεωργίου Α. Προβόπουλου στην 81η Ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων. Αθήνα.
- Σταθόπουλος Μ. (2004). *Τραπεζικά Θέματα*. Αθήνα: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.
- Στεργίου Λ. (2004). *TA NEA GR*. Ανάκτηση από <https://www.tanea.gr/2004/07/15/economy/me-diakopodaneia-ksexrewnoyn-kartes>
- Στεργίου Λ. (2004). *TA NEA GR*. Ανάκτηση από <http://www.tanea.gr/news/economy/article/4345166/?iid=2>
- Στεφάνου, Κ. (2010). Η ατελής συσσωμάτωση. *Ελλάδα – Ευρώπη* .
- Σύλλογος Δανειοληπτών Ελβετικού Φράγκου. (2013). *ΣΥ.ΔΑΝ.Ε.Φ.* Ανάκτηση από <http://www.daneia-chf.gr/istoriko.html>
- Συνήγορος του Καταναλωτή. (2007). *ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΓΙΑ ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ*. ΑΘΗΝΑ: ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ.

Τζώρτζη Ε. (2007). *kathimerini.gr*. Ανάκτηση από <https://www.kathimerini.gr/economy/business/290885/machi-prosforon-apo-tis-trapezes-gia-diakorodaneia>

Τζώρτζη Ευγενία. (2018). Η ώρα των αποφάσεων για τα κόκκινα επιχειρηματικά δάνεια. *Η Καθημερινή* .

Τράπεζα της Ελλάδος. (2018). *bankofgreece.gr*. Ανάκτηση από <https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/loans.aspx>

Τράπεζα της Ελλάδος. (2002-2018). *bankofgreece.gr*. Ανάκτηση από <https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/loans.aspx>

Τράπεζα της Ελλάδος. (2022). *bankofgreece.gr*. Ανάκτηση Ιούλιο 2022, από <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekseliksh-daneiwn-kai-kathysterhsewn>

Τράπεζα της Ελλάδος. (2016). *Έκθεση για τους Επιχειρηματικούς Στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2016). Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 102/30.8.2016.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2014). Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 42/30.5.2014,. Αθήνα.

Τροπολογία 1955/1123.11.2014. (2014). Τροπολογία 1955/1123.11.2014.

Υπ' αριθ. 102/30-08-2016 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής ΤτΕ. (2016). *Υπ' αριθ. 102/30-08-2016 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής* . Τράπεζα της Ελλάδος.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. (2013, Ιούλιος 24). *ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ*. Ανάκτηση Μάρτιος 1, 2021, από <http://www.opengov.gr/γρtp/?p=957>

ΦΕΚ 288 Α. (2013). Κυβερνητικό Συμβούλιο Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους Ελληνικό Επενδυτικό Ταμείο Αξιοποίησης Περιουσίας του Δημοσίου και άλλες επείγουσες διατάξεις.

ΦΕΚ 5. (2018). Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις.

ΦΕΚ Β 2376. (2016). Αναθεώρηση του κώδικα Δεοντολογίας του Ν. 4224/2013.

Ψαλιδόπουλος Μ. (2014). *Η ιστορία της Τράπεζας της Ελλάδος ,Κέντρο Πολιτισμού & Έρευνας*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.